

Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bununla Mücadelede Etkili Çok Kurumlu İş Birliği

Eğiticilerin Eğitimi Kılavuzu

Bu çeviri Avrupa Birliği
ortaklığıyla finanse edilmiştir

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bununla Mücadelede Etkili Çok Kurumlu İş Birliği

Rosa Logar
ve
Branislava Marvánová Vargová

” Eğiticilerin
Eğitimi Kılavuzu

Eylül 2015

Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bununla Mücadelede Etkili Çok Kurumlu İş Birliği

Bu çeviri, Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyinin mali desteğiyle hazırlanmıştır. Burada ifade edilen görüşler hiçbir şekilde tarafların resmi görüşünü yansıtmamaktadır.

Metnin bütünlüğü korunduğu, alıntı bağlam dışında kullanılmadığı, eksik bilgi vermediği veya okuyucuyu metnin niteliği, kapsamı veya içeriği konusunda yanlış yönlendirmediği sürece ticari amaçlar dışında alıntıların çoğaltılmasına (500 kelimeye kadar) izin verilir. Kaynak metin her zaman "© Avrupa Konseyi, 2021" olarak belirtilmelidir. Belgenin tamamının veya bir kısmının çoğaltılması / tercümesi ile ilgili diğer tüm talepler, Avrupa Konseyi İletişim Müdürlüğü'ne (F-67075 Strasbourg Cedex veya publishing@coe.int) yöneltilmelidir. Bu belgeyle ilgili diğer tüm yazışmalar Avrupa Konseyi Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Bölümü'ne yapılmalıdır.

Gender Equality Division
Agora Building, Avenue de l'Europe
F-67075 Strasbourg Cedex
France
E-posta: gender.equality@coe.int

Kapak tasarımı ve dizgi: Altan Matbaacılık

Kapak fotoğrafı: ©Shutterstock

©2021 Avrupa Konseyi. Tüm hakları saklıdır.
Lisans sahibi belirli koşullar altında Avrupa Birliği'dir.

İçindekiler

TEŞEKKÜRLER	5
YAZARLAR HAKKINDA	6
GİRİŞ	7
Eğiticilerin eğitimi kılavuzunun amacı ve yapısı	8
ANAHTAR TERİMLER SÖZLÜĞÜ	9
KISIM I	
ÇOK KURUMLU ÇALIŞMALAR YOLUYLA EV İÇİ ŞİDDETE MÜDAHALE EDİLMESİ	13
BÖLÜM 1: İSTANBUL SÖZLEŞMESİ'NİN TEMEL İLKE VE STANDARTLARININ ANLAŞILMASI	15
Bir insan hakları ihlali ve bir ayrımcılık biçimi olarak kadına yönelik şiddet	16
Şiddetin önlenmesi bakımından hayati önem arz eden toplumsal cinsiyet eşitliği	16
Ev içi şiddetin kadınları orantısız bir şekilde etkilemesi ve ayrıca çocukları da etkilemesi	16
Şiddet mağdurunun insan haklarının, ihtiyaçlarının ve güvenliğinin her şeyden önce gelmesi	16
Koordineli ve çok kurumlu yaklaşım	16
İzleme	17
BÖLÜM 2: MAĞDUR ODAKLI VE İNSAN HAKLARI TEMELLİ BİR YAKLAŞIM BENİMSENMESİ	18
Özel hayatın gizliliğine ve şiddete maruz kalmama hakkına saygı gösterilmesi	19
Şiddet mağdurlarının ihtiyaçlarının ve haklarının belirlenmesi ve bunlara saygı duyulması	19
Çocuklar için koruma ve destek sağlanması	19
Şiddet mağdurunun sisteme güvenmesinin sağlanması	20
Özel hayatın gizliliği ve verilerin korunması hakkı	21
Şiddet mağduru için güçlendirici ve bütüncül destek sağlanması	21
Bütüncül ve koordineli destek sağlanması	21
PRATİK ALIŞTIRMALAR	23
FORMLAR VE ANAHTAR MESAJLAR	25
BÖLÜM 3: MÜDAHALENİN TEMEL HEDEFLERİ OLARAK ŞİDDET MAĞDURLARININ GÜVENLİĞİ VE KORUNMASI	30
Ayrımcı olmayan yaklaşımın anlaşılması ve uygulanması	30
Önleme ve koruma faaliyetlerinde gereken özenin gösterilmesi	31
Güvenlik	31
Şiddete alternatifler – bağımsızlığın sağlanması	32
Mülteci, göçmen ve etnik azınlık şiddet mağdurlarının hakları	32
PRATİK ALIŞTIRMALAR	33
FORMLAR VE ANAHTAR MESAJLAR	34
BÖLÜM 4: İKİNCİL MAĞDURİYETİN VE ŞİDDET MAĞDURUNUN SUÇLANMASININ ÖNLENMESİ VE KALIP YARGILARIN ELE ALINMASI	35
İkincil mağduriyet	36
Şiddet mağdurunun suçlanması	36
"Adil dünya inancı" teorisi	37
Affetme Hatası Teorisi	37

İncinmezlik Teorisi	37
Şiddet mağdurunu suçlamanın etkileri	38
Stockholm sendromu	38
PRATİK ALIŞTIRMALAR	39
FORMLAR VE ANAHTAR MESAJLAR	43
BÖLÜM 5: AĞIR ŞİDDET VE ÖLÜMCÜL OLMA RİSKİ DE DÂHİL OLMAK ÜZERE YÜKSEK RİSKLİ DURUMLARIN TESPİT EDİLMESİ	47
Risk faktörlerinin tespit edilmesi	48
Risk değerlendirmesi	48
Güvenlik planlaması	49
Her kurum içerisinde risk faktörlerine ve güvenlik planlamasına odaklanması	49
Risk değerlendirmesi ve yönetiminde iyi uygulamalar	49
Çok kurumlu ekiplerin desteğiyle risk faktörlerine ve güvenlik planlamasına odaklanma	50
PRATİK ALIŞTIRMALAR	51
FORMLAR VE ANAHTAR MESAJLAR	54
BÖLÜM 6: ŞİDDET MAĞDURLARINI GÜÇLENDİRİCİ DESTEK SAĞLAMAK AMACIYLA ÇOK DİSİPLİNLİ EKİPLERDE BİRLİKTE ÇALIŞMA	61
Çok kurumlu çalışmanın ön koşulları	62
Çok kurumlu çalışmalarda şiddet mağduruna veya kadına yönelik uzman destek hizmetlerinin rolü	63
Bağımsız şiddet mağduru savunucularının rolü	64
Şiddete tanık olan çocuklara destek verilmesi	64
Şikâyetlerle ilgilenilmesi ve şiddet mağdurlarına kendi durumlarının uzmanı olarak saygı duyulması	64
Çok kurumlu ekiplerin rolü ve görevleri	65
Çok kurumlu çalışmanın faaliyetleri, işlevleri ve yapıları	65
Şiddet mağdurlarının insan haklarına saygı duyulması ve verilerin korunması - bilgi paylaşımının temel ilkeleri	66
Güçlü ortaklıklar kurulması - Çok kurumlu çalışmalarda çatışmaların ve gerginliklerin ele alınması	67
Sistemdeki boşluklarla başa çıkılması ve destek sağlamak için kapasitelerin güçlendirilmesi	67
Değerlendirme	67
PRATİK ALIŞTIRMALAR	68
FORMLAR VE ANAHTAR MESAJLAR	71
BÖLÜM 7: ŞİDDET UYGULAYAN KİŞİLERLE ŞİDDET MAĞDURUNUN GÜVENLİĞİNE ODAKLANAN ÇALIŞMALAR YAPILMASI	73
Şiddet uygulayan kişilerle şiddet mağdurunun güvenliğine odaklanan çalışmalar yapılmasına ilişkin İstanbul Sözleşmesi ilkeleri	73
Güvenlik sorunları	74
Şiddet uygulayan kişilere yönelik programlar	74
PRATİK ALIŞTIRMALAR	76
FORMLAR VE ANAHTAR MESAJLAR	76
KISIM II	
EĞİTİCİLER İÇİN METODOLOJİ	79
YARDIMCI EĞİTİM ARAÇLARININ VE YÖNTEMLERİNİN KULLANILMASI	81
EĞİTİM SEMİNERİNE HAZIRLANILMASI	82
GÜVENLİ, ADİL, POZİTİF VE YAPICI BİR EĞİTİM ATMOSFERİNİN YARATILMASI	83

Teşekkürler

Bu eğitimcilerin eğitimi kılavuzu, Polonya Çalışma ve Sosyal Politika Bakanlığı tarafından, Avrupa Konseyi Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Bölümü ile birlikte, Avrupa Ekonomik Alanı ve Norveç Hibeler Mali Mekanizması (2009-2014) kapsamındaki “PL14 - Ev İçi ve Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet” programının bir parçası olarak uygulanan “Polonya’da Aile – Şiddetten Uzak Durmak” projesi çerçevesinde geliştirilmiştir.

Avrupa Konseyi, Avrupa Şiddete Karşı Kadınlar Ağından (WAVE) Sayın Rosa Logar ve Branislava Marvánová Vargová’ya, bu eğitim kılavuzu taslağını hazırladıkları için özel olarak teşekkür eder. Polonyalı uzmanlar Sayın Urszula Nowakowska (Kadın Hakları Merkezi) ve Sayın Ewa Rutkowska (Femioteka Vakfı); Sayın Logar ve Sayın Marvánová Vargová’ya çalışmalarında destek vermiş ve takdire şayan katkılarda bulunmuşlardır.

Yazarlar hakkında

Rosa Logar, her yıl kadınlara yönelik şiddete ve ev içi şiddete maruz kalan 6.000'den fazla şiddet mağduruna destek sağlayan bir mağdur hizmet kuruluşu olan Viyana Ev İçi Şiddet Müdahale Programının İcra Direktörüdür. Merkez, ilk olarak Ev İçi Şiddet Kanunu (1997) ile kurulmuştur. Rosa, sosyal hizmet alanında lisans derecesine ve sosyal yönetim alanında yüksek lisans derecesine sahip olan, donanımlı bir süpervizördür. Viyana'daki Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Sosyal Çalışmalar Fakültesinde ders vermektedir. Rosa, Avusturya'daki ilk kadın sığınma evinin ve 1994'te kurulan Avrupa Şiddete Karşı Kadınlar Ağının (WAVE) kurucularından olup, hâlen ağın başkanlığını yapmaktadır. Rosa, *Kadına yönelik şiddetle ilgili mevzuatta iyi uygulamalara dair BM Uzmanlar Grubu Toplantısının üyesi olarak*(2008), 2008 - 2010 yılları arasında ise *Kadına Yönelik Şiddet Ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi Ve Bunlarla Mücadeleye Yönelik Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi, 2011)* hazırlayan *Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Yönelik Avrupa Konseyi Özel Komitesinin* üyesi olarak görev yapmıştır.

Rosa, 4 Mayıs 2015'te, yeni kurulan ve İstanbul Sözleşmesi'nin uygulanmasını izlemekten sorumlu olan bağımsız Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddete Karşı Eylem Uzmanlar Grubuna (GREVIO) üye olarak seçilmiştir.

PhDr. Branislava Marvanová Vargová, ev içi şiddet mağduru kadınlarla çalışan bir psikolog ve psikoterapisttir. Branislava, Prag'daki Charles Üniversitesi'nden psikoloji alanında ("*Partner İlişkilerinde Kadına Yönelik Şiddet: İlişkinin Süresine Etkisi ve Çocukların Deneyimi Üzerindeki Sonuçları*") başlıklı titiz bir tez çalışması ile) doktora derecesine sahiptir. Branislava, 2003 yılından bu yana, 1993'te kurulan ve kadına yönelik şiddetle ilgili faaliyetler yürüten ilk Çek sivil toplum kuruluşu ROSA'da psikolog olarak çalışmaktadır. Aynı zamanda WAVE Avrupa ağında Cumhuriyeti'ni temsil eden bir delegedir. Branislava, temel öncelikleri Ev İçi Şiddete Karşı Ulusal Eylem Planının hazırlanması ve mağdurlara yönelik hizmet standartlarının ayrıntılarının belirlenmesi olan *Ev İçi Şiddeti Önleme Hükümet Komitesinin (2008 - 2009)* başkanlığını yapmıştır. Charles Üniversitesi, Felsefe ve Sanat Fakültesi, Psikoloji Bölümünde dışarıdan öğretim görevlisi olarak çalışmıştır. Emniyet personeline, sağlık çalışanlarına ve sosyal çalışmacılara ev içi şiddet alanında eğitim verilmesi konusunda geniş deneyime sahiptir ve bu alanda aktif olarak yayımlar yapmaktadır.

Giriş

Ev içi şiddet, kadına yönelik en ciddi ve yaygın şiddet biçimlerinden biridir. Başka bir birey üzerinde güç ve kontrol uygulamak için kullanılır, fiziksel ve duygusal bakımdan sağlığa ciddi zarar verebilir ve ölümle sonuçlanabilir. Fiziksel yaralanmaların yanı sıra korkuya, sıkıntıya ve öz güven kaybına neden olur. Fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet, kişinin savunmasızlık hâlini, kendi vücudu üzerindeki kontrolsüzlüğünü, umutsuzluk ve utanç duygularını şiddetlendirmek için kullanılır. Bunun bir sonucu olarak, şiddet, şiddet mağdurunun iradesini yok eder ve özgür ve güvende olmasını engeller.

Ev içi şiddet, Avrupa Konseyine üye tüm Devletlerde ortaya çıkmaktadır ve toplumun her düzeyinde meydana gelmektedir. Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı tarafından 2014 yılında 28 ülkede 40.000'den fazla kadının katılımıyla yapılan bir anket, kadınların %22'sinin 15 yaşından beri bir partner tarafından fiziksel ve/veya cinsel istismara uğradığını ortaya koymuştur¹. Polonya'da ev içi şiddet de yaygın olarak görülmektedir; şiddet mağdurlarının %65'ini kadınlar oluşturmakta olup, %25'i reşit olmayan bireylerdir². Diğer yandan, şiddet uygulayan kişilerin %92,8'ini erkekler oluşturmakta ve bu durum, söz konusu şiddetin toplumsal cinsiyete dayalı niteliğini yansıtmaktadır.

Ev içi şiddetle etkili bir şekilde mücadele edebilmek için, genel olarak kamuoyunda, ancak en önemlisi mağdurlara koruma ve destek sağlayan uzmanlar arasında bu konudaki farkındalığın artırılması zorunludur. Eğitim, bu alanda çalışan uzmanların şiddet mağdurlarına saygılı ve duyarlı bir şekilde davranmalarına ve ikincil mağduriyeti önlemelerine büyük ölçüde katkıda bulunabilir. Eğitim aynı zamanda, etkili çok kurumlu iş birliğinin sağlanmasında da önemli bir araçtır.

Kurumlar, böylesine köklü bir sorunu tek başlarına çözüme kavuşturamazlar. Sorunların temel nedenlerini ele almak için, koordineli önlemler ve çok kurumlu ortaklıklar gereklidir. Ev içi şiddetle mücadeleye yönelik müdahalelerin, şiddet mağdurlarının ihtiyaçları ve haklarına odaklanması gereklidir ve çok kurumlu eğitim, kadınlara ve çocuklarına yönelik ev içi şiddetin etkili bir şekilde önlenmesinde son derece önemlidir.

1. Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı (2014) *Kadına Yönelik Şiddet - AB çapında bir anket. İlk bakışta sonuçlar*. Lüksemburg: Avrupa Birliği Yayınlar Ofisi.
2. Eşit Muamele için Tam Yetkili Devlet Ofisi (2014), *Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformunun (1995) uygulanmasına ilişkin Rapor ve Genel Kurulun yirmi üçüncü özel oturumunun kararları (2000)*. Erişim adresi: <http://www.unece.org/index.php?id=35455>

Eğiticilerin eğitimi kılavuzunun amacı ve yapısı

Bu eğiticilerin eğitimi kılavuzu, Avrupa Ekonomik Alanı ve Norveç Hibeler Mali Mekanizması tarafından finanse edilen ve Polonya Çalışma ve Sosyal Politika Bakanlığı ile Avrupa Konseyi tarafından ortaklaşa uygulanan "Polonya'da Aile – Şiddetten Uzak Durmak" projesi çerçevesinde geliştirilmiştir. Proje, ev içi ve toplumsal cinsiyet temelli şiddet mağdurlarına koruma ve destek sağlayan uzmanların becerilerinin ve kapasitelerinin geliştirilmesinde Polonyalı yetkililere destek vermeyi amaçlamaktadır. Eğiticilerin eğitimi yaklaşımının uygulandığı bu proje kapsamında, 2010 yılında Ev İçi Şiddetle Mücadele Kanunu'nda yapılan değişikliklerin ardından yerel yönetim düzeyinde kurulan 500 disiplinler arası ekibin üyelerine eğitim verilmeye devam edilecektir.

Bu kılavuzun temel amacı, ev içi şiddet ve kadına yönelik şiddet mağdurlarına destek verilmesi amacıyla yapılan çok kurumlu çalışmaların faydalarını ve temel ilkelerini keşfetmeleri için eğiticiler yönelik bir kaynak işlevi görmesidir. Bununla birlikte kılavuz, uzmanlar tarafından, arka plandaki teorik-pratik bilgileri ve en iyi uygulama modellerini öğrenmek için bir kaynak olarak da kullanılabilir.

Kadına Yönelik Şiddet Ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi Ve Bunlarla Mücadeleye Yönelik Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi) standartlarına ve bu standartlara yönelik iyi uygulamalara dayalı olan bu kılavuz, iki kısma ayrılmıştır.

Kısım I, koordineli müdahalelerde görev alan uzmanlara yöneliktir ve ev içi şiddet ve kadına yönelik şiddet vakalarıyla ilgili çok kurumlu çalışmaların çeşitli alanlarını kapsayan yedi ana bölümden oluşmaktadır:

- ▶ Bölüm 1: İstanbul Sözleşmesi'nin temel ilke ve standartlarının anlaşılması
- ▶ Bölüm 2: Mağdur odaklı ve insan hakları temelli yaklaşım benimsenmesi
- ▶ Bölüm 3: Müdahalenin temel hedefleri olarak şiddet mağdurlarının güvenliği ve korunması
- ▶ Bölüm 4: İkincil mağduriyetin ve şiddet mağdurunun suçlanmasının önlenmesi ve kalıp yargıların ele alınması
- ▶ Bölüm 5: Ağır şiddet ve ölümcül durum riski de dâhil olmak üzere yüksek riskli durumların tespit edilmesi
- ▶ Bölüm 6: Şiddet mağdurlarına güçlendirici destek sağlamak amacıyla çok disiplinli ekiplerde birlikte çalışma
- ▶ Bölüm 7: Şiddet uygulayan kişilerle şiddet mağdurunun güvenliğine odaklanan çalışmalar yapılması

İstanbul Sözleşmesi'ne ilişkin Bölüm 1 haricinde, her bölüm, çok kurumlu çalışma kapsamındaki her bir ana alanın teorik arka planına dair bir girişle başlamakta ve bunu, pratik alıştırmalar ve formlar şeklinde verilen temel mesajlar takip etmektedir. Eğiticiler, kılavuzu, eğitim oturumlarını katılımcıların ihtiyaçlarına ve ilgi alanlarına göre uyarlamak amacıyla kullanabilir. Pratik alıştırmalar, katılımcıların mağdurlarla ve diğer kurumlarla/ hizmet birimleriyle yaptıkları günlük çalışmalarda kendi tutumlarını ve değer yargılarını belirlemelerine yardımcı olmak için, katılımcılar arasında farkındalık yaratmayı ve tartışmalar yapılmasını teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca, formlar her pratik alıştırmaların başlangıcında yazdırılarak katılımcılara dağıtılabilir. Son olarak, her bölümde, bilgi birikimlerini daha fazla genişletmek isteyenler için kaynaklar ve ek okuma metinleri de bulunmaktadır.

Kısım II özellikle eğiticilere yönelik olup, katılımcılara eğitim vermek ve pratik alıştırmaları etkili bir şekilde gerçekleştirmek için bu eğitim kılavuzunda kullanılan çeşitli yöntemleri açıklamaktadır.

Anahtar terimler sözlüğü

Ev içi şiddet

Bu kılavuz, erkekler tarafından kadınlara ve çocuklarına uygulanan ve özellikle ev içi ortamda meydana gelen şiddeti ele almaktadır. Diğer mağdurların yaşadığı deneyimler de kabul edilmekle birlikte, kadınlar toplumsal cinsiyete dayalı şiddetten ve özellikle ev içi şiddetten orantısız bir şekilde etkilenmeye devam etmektedir. Şiddet, çocukları da doğrudan veya dolaylı olarak etkilemektedir. Bu bağlamda, ev içi şiddet; “şiddet uygulayan kişi şiddet mağduru ile aynı ikametgâhı paylaşmakta ya da daha önce paylaşmış olsun ya da olmasın, ev veya aile birimi içerisinde ya da şimdiki veya daha önceki eşler veya birlikte yaşayan bireyler arasında meydana gelen tüm fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet eylemlerini” (İstanbul Sözleşmesi’nin 3. maddesi) ifade etmektedir.

Toplumsal cinsiyet

Toplumsal cinsiyet “herhangi bir toplumun, kadınlar ve erkekler için uygun olduğunu düşündüğü, sosyal anlamda oluşturulmuş roller, davranışlar, faaliyetler ve özellikleri” (İstanbul Sözleşmesi’nin 3.c maddesi) ifade etmektedir.

Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet

Kadına yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet “bir kadına yönelik, kadın olduğu için yöneltilen veya kadınları orantısız bir biçimde etkileyen şiddeti” (İstanbul Sözleşmesi’nin 3.d maddesi) ifade etmektedir.

Toplumsal cinsiyete özgü yaklaşım

İstanbul Sözleşmesi’ne göre, toplumsal cinsiyete özgü yaklaşım; kadına yönelik şiddetin ve ev içi şiddetin, tarihsel olarak kadın ve erkekler arasındaki ilişkilerde söz konusu olan güç eşitsizliğinden kaynaklandığının ve sorunu etkili bir şekilde çözmek için, alınan tüm önlemlerin kadın ve erkek arasında hukuki ve fiili eşitliği sağlamayı hedeflemesi gerektiğini göstermektedir.

Genel destek hizmetleri

Genel destek hizmetleri, kamu makamları tarafından sunulan, uzun vadeli yardım sağlayan ve yalnızca şiddet mağdurlarının yararına değil, genel olarak kamuya hizmet eden, sosyal hizmetler, sağlık hizmetleri ve istihdam hizmetleri gibi yardımları ifade eder. Yasal çerçevede sunulan bu gibi hizmetler, mağdurları uzman veya kadın destek hizmetlerine yönlendirmede, özellikle ilk temas noktası olarak önemli bir rol oynar.

Yüksek risk

Yüksek risk ifadesi, kadınların ve çocuklarının ağır şiddet biçimlerine maruz kalma riski altında olduğu veya yaşam, sağlık ve özgürlük haklarının ihlal edilme riski altında olduğu, örneğin; cinayet ve cinayete teşebbüs, silah veya tehlikeli nesnelere şiddet uygulanması, acil tıbbi tedavi gerektiren ağır yaralanmalara neden olan şiddet, tekrarlayan yaralanmalara neden olan şiddet, ölüm tehditleri, şiddetli ve sürekli baskı ve kontrol, tecavüz, ısrarlı takip, özgürlükten mahrum bırakma ve kölelik/ işkence biçimleri gibi durumlar ile ilgili olarak kullanılır. Yüksek risk, şiddet mağduruna ait bir nitelik değil, şiddet uygulayan kişiden kaynaklanan tehlikenin düzeyidir. Risk kavramı dinamik bir kavram olduğundan ve sürekli değişiklik gösterdiğinden, şiddet mağdurları, ortaya çıkan risk düzeyine göre belirlenen gruplara ayrılamaz; her şiddet mağduru, risk seviyelerinde artışa veya azalmaya yol açan durumlarla karşılaşabilir.

Çok kurumlu vaka konferansları

Çok kurumlu vaka konferansları; şiddet mağdurlarına verilen desteği, şiddet mağdurlarının korunmasını ve güçlendirilmesini iyileştirmek ve zarar görme riskini azaltmak amacıyla, mağdurlara ait kişisel bilgilerin paylaşılması gibi özel yöntemlerin kullanıldığı, belirli birçok kurumlu çalışma biçimidir.

Çok kurumlu çalışma/ ortaklık

“Çok kurumlu çalışma” ve “çok kurumlu ortaklıklar” ifadeleri sıklıkla birbirinin yerine kullanılmaktadır. Kadına ve çocuklarına yönelik ev içi şiddet sorunuyla ilgilenen, genel verimliliği iyileştirmek için birlikte çalışmayı taahhüt eden farklı kurumlara ait süreç ve sonuçları ifade eder. “Ortaklık” ifadesi, tüm kurumların eşit olduğunu işaret etmektedir; tabii ki, gerçekte durum böyle değildir. Büyüklükleri, güçleri, statüleri, yapıları, kaynakları ve sorumlulukları bakımından, kurumlar arasında farklılıklar bulunmaktadır. Bu kılavuz, bu farklılıkların dikkate alınmasının, mümkün olan yerlerde bunlar arasında bir denge kurulmasının ve bunların ortak çalışma üzerindeki etkilerinin dikkate alınmasının önemini vurgulamaktadır.

Risk

Risk, kadına ve çocuklarına yönelik ev içi şiddet bağlamında mağdurlara yönelik herhangi bir fiziksel veya psikolojik zarar riskini ifade eder.

Risk değerlendirme

Risk değerlendirme, bir risk değerlendirme aracının kullanılmasıyla desteklenebilecek, bir dizi risk faktörünü inceleyen sistematik bir yaklaşım kullanarak, belirli bir durumdaki risk düzeyini belirleme ve tahmin etme sürecini ifade eder. Risk değerlendirme düzenli aralıklarla gözden geçirilmeli ve eğitimli uygulayıcılar tarafından, şiddete bizzat maruz kaldığı için “deneyimle uzmanlaşmış kişiler” olarak nitelendirilebilecek şiddet mağdurları ile birlikte gerçekleştirilmelidir.

Güvenlik yönetimi ve risk yönetimi

Bu kılavuzda, güvenlik yönetimi ve risk yönetimi ifadeleri birbirinin yerine kullanılmaktadır ve riski değerlendirip azaltmayı amaçlayan mağdur odaklı yaklaşımlar ve önlemlerle ilgilidir. Riskin azaltılması için, şiddet mağdurunun güçlendirilmesine yönelik önleyici tedbirler, şiddet uygulayan kişinin davranış ve durumlarına yönelik tedbirler ve şiddeti durdurmaya yönelik tedbirler alınması gereklidir.

Uzman veya kadın destek hizmetleri

“Uzman veya kadın destek hizmetleri” ifadesi, toplumsal cinsiyete özgü bir yaklaşım uygulayan ve şiddet mağduru kadınlara ve çocuklarına destek vermeyi amaçlayan; kadın sığınma evleri, ulusal kadın yardım hatları, kadın merkezleri, tecavüz kriz ve cinsel saldırı merkezleri, göçmen ve azınlık etnik kadınlara yönelik özel hizmetler, sosyal yardım hizmetleri, bağımsız ev içi şiddet savunuculuk hizmetleri ve müdahale merkezleri gibi çok çeşitli uzman hizmetlerini kapsar.

Şiddet mağduru

Bu kılavuzda, “şiddet mağduru” ifadesi, şiddete maruz kalan kadınların ve çocukların bir şiddet eylemine maruz kaldıklarını ve adalet, koruma, destek ve tazminat haklarına sahip olduklarını kabul etmek amacıyla kullanılmıştır.

“Şiddet mağduru” ifadesinin kullanılması, şiddet mağdurlarının pasif bir şekilde şiddete “katlanan” kişiler olarak görüldüğü anlamına gelmemektedir; mağdurların yaşadıkları şiddeti önlemek, bu şiddete direnmek ve bununla başa çıkmak için birçok yöntemi denediklerini kabul etmek önemlidir. Şiddet mağdurları yalnızca sürecin bir nesnesi değil, önleme ve müdahale sürecinde aktif olarak rol alan, yaşamlarını değiştirebilmeleri için saygı duyulması ve güçlendirilmesi gereken “deneyimle uzmanlaşmış kişiler”dir.

Mağdur ve insan hakları odaklı olma

İstanbul Sözleşmesi uyarınca bu kılavuz, mağdurların ihtiyaçlarını ve haklarını temel öncelik olarak görür, kadına yönelik şiddetin ve ev içi şiddetin bir insan hakları ihlali ve bir ayrımcılık türü olduğunu ve söz konusu şiddetle belirli tedbirler alınarak sistematik şekilde mücadele edilmesi gerektiğini kabul ederek toplumsal cinsiyete özgü bir yaklaşım uygular.

Kadına yönelik şiddet

Kadına yönelik şiddet “kadınlara karşı bir insan hakları ihlali ve ayrımcılık olarak anlaşılır ve ister kamu ister özel yaşamda meydana gelsin, söz konusu eylemlerde bulunma tehdidi, zorlama veya özgürlüğün keyfi bir biçimde kısıtlanması da dâhil olmak üzere, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar ve acıya yol açan veya yol açması olası olan toplumsal cinsiyete dayalı tüm şiddet eylemlerini (ifade eder)” (İstanbul Sözleşmesi’nin 3.c maddesi).

Kısım I

Çok kurumlu çalışmalar yoluyla ev içi şiddete müdahale edilmesi

Bölüm 1: İstanbul Sözleşmesi'nin temel ilke ve standartlarının anlaşılması

Kadına Yönelik Şiddet Ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi Ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)³, kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddetin önlenmesi ve bunlarla mücadele edilmesi alanında en geniş kapsamlı uluslararası sözleşmedir. Ayrıca, başta erkekler ve erkek çocukları olmak üzere toplumun tüm üyelerini şiddete karşı tutumlarını değiştirmeye çağırarak, bireylerin kalplerini ve zihinlerini değiştirmeyi amaçlamaktadır. Bu özünde, kadına yönelik şiddetin kökenlerinin toplumda kadınlar ve erkekler arasındaki eşitsizlikte yatıyor olması ve hoşgörüsüzlük ve inkâr kültürü tarafından sürdürülüyor olması nedeniyle, kadın ve erkek arasında daha fazla eşitlik sağlanması için tekrar yapılan bir çağrıdır.

Mayıs 2011'de imzaya açılan, 1 Ağustos 2014'te yürürlüğe giren ve 27 Nisan 2015'te Polonya tarafından onaylanan İstanbul Sözleşmesi, uluslararası standartlar, içtihatlar ve Avrupa'daki ve diğer ülkelerdeki en iyi uygulamalar üzerine inşa edilmiştir. Tarihte ilk kez, Sözleşme, kadına yönelik şiddetin ve ev içi şiddetin artık özel bir mesele olarak değerlendirilemeyeceğini, devletlerin hem barış zamanlarında hem de silahlı çatışma durumlarında bununla etkili bir şekilde mücadele etme yükümlülüğü bulunduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Taraf devletler, İstanbul Sözleşmesi'ni kabul ederek, kadına yönelik şiddeti ve ev içi şiddeti etkili bir şekilde önlemek, mağdurları korumak ve şiddet uygulayan kişilere yönelik kovuşturmaları gerçekleştirmek amacıyla kanunlarını değiştirmekle, pratik önlemler almakla ve bu doğrultuda kaynak ayırmakla yükümlü olmaktadır. Ayrıca fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet, ısrarlı takip, cinsel taciz, kadın sünneti, zorla evlendirme, zorla kürtaj ve zorla kısırlaştırma da dâhil olmak üzere kadınlara yönelik çeşitli şiddet biçimlerinin suç hâline getirilmesini devletlerden talep ederek, yeni bir çağrı açmaktadır.⁴

Aşağıdaki paragraflarda, İstanbul Sözleşmesi'nin temel ilkeleri vurgulanmaktadır. Sözleşmenin belirli hükümleri hakkında daha fazla bilgi, bu eğitim kılavuzunun farklı bölümlerinde bulunabilir.

³ Sözleşmenin Lehçe sürümüne şu adresten ulaşılabilir: <http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/convention-violence/convention/Convention%20210%20Polish.pdf>

⁴ İstanbul Sözleşmesi'nin 33. ila 40. maddeleri.

Bir insan hakları ihlali ve bir ayrımcılık biçimi olarak kadına yönelik şiddet

Uluslararası insan hakları hukukuna dayanan⁵ İstanbul Sözleşmesi, kadına yönelik şiddeti bir insan hakları ihlali olarak kabul etmektedir (bkz. Bölüm 2). Sözleşme ayrıca, kadına yönelik şiddetin yapısal niteliğini, toplumun her alanında kadın ve erkekler arasındaki ilişkilerde söz konusu olan güç eşitsizliğinin hem nedeni hem de sonucu olarak kabul etmektedir. Bu nedenle, ev içi şiddet de dâhil olmak üzere kadına yönelik her tür şiddet, kadına karşı ayrımcılığa izin veren veya bunu hoş gören bir sosyal mekanizmanın parçası olarak kabul edilir. Şiddet, çok sayıda kadının insan haklarından tam olarak faydalanmasını, tam potansiyellerine ulaşacak şekilde kendilerini geliştirmelerini ve bağımsız hayatlar sürmelerini engellemektedir. Bu nedenle, kadınlara yönelik şiddet, kadınların tam olarak gelişim sağlamalarının önündeki büyük bir engeldir.

Şiddetin önlenmesi bakımından hayati önem arz eden toplumsal cinsiyet eşitliği

İstanbul Sözleşmesi kapsamındaki tedbirler, kadın ve erkek arasında daha fazla eşitlik sağlamaya yatırım yapılmadan kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılamayacağı ve dolayısıyla, kadına yönelik şiddetin yalnızca kadın ve erkek arasında gerçek bir eşitlik tesis edilmesiyle ve güç dinamiklerinin ve tutumların değiştirilmesiyle önenebileceği varsayımına dayanmaktadır. Kadına yönelik şiddetle mücadelenin anahtarı, suçun kontrol altına alınması değildir. Kadınların ve erkeklerin eşit partnerler olmasını, aynı haklara ve sorumluluklara sahip olmasını, aynı fırsatlara sahip olmasını, topluma yaptıkları katkılara eşit derecede değer verilmesini ve saygı duyulmasını sağlamaktır. Sonuç olarak Sözleşme, kadınların toplumdaki statüsünü hukuki ve fiili olarak geliştirmeyi amaçlayan bir dizi hüküm içermektedir.

Kadının “daha düşük konumda olduğu” fikrine veya kadın ve erkeklere yönelik kalıplaşmış rollere dayalı çok sayıda ön yargı, gelenek, görenek ve diğer uygulamalar bulunmaktadır. Doğal olarak bunlar, toplumsal cinsiyet ilişkilerini ve kişiler arası ilişkileri etkilemektedir. Bunlar kadınlara nasıl davranıldığını ve kamu kurumları, toplumsal yapılar ve (örneğin) hukuk sistemi tarafından kadınların nasıl algılandığını da etkiler (bkz. Bölüm 4). Bu nedenle İstanbul Sözleşmesi, sadece bireyler düzeyinde değil, kurumlar düzeyinde de tutumların değiştirilmesini ve kalıp yargıların ortadan kaldırılmasını amaçlamaktadır. Bunu, örneğin, taraf devletlere düzenli farkındalık artırma kampanyaları gerçekleştirme (13. madde), tüm eğitim seviyelerinde öğrenim materyalleri sunma (14. madde), şiddet mağdurları ile iletişim hâlinde olan tüm uzmanlara düzenli olarak eğitim verme (15. madde), şiddet uygulayan kişilere yönelik programlar oluşturma (16. madde) ve özel sektörü ve medyayı birer ortak olarak şiddetle mücadele sürecine dâhil etme (17. madde) yükümlülüğü getirerek yapar.

Ev içi şiddetin kadınları orantısız bir şekilde etkilemesi ve ayrıca çocukları da etkilemesi

Sözleşme, kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddeti, kendilerini veya cinselliklerini kontrol etmeyi hedefleyen bir şiddet olduğu için, açıkça toplumsal cinsiyete duyarlı bir olgu olarak kabul etmektedir. Ev içi şiddet durumunda, kadınlar özellikle erkeklerden çok daha fazla etkilenmektedir (2. madde, 1. paragraf). Kadınlar, toplumdaki dezavantajlı konumlarından dolayı, bu tür şiddetten kaçmak ve ihtiyaç duydukları desteği almak için daha az kaynağa ve araca sahiptirler. Ev içi şiddet mağdurlarının çoğunun kadın olduğunu kabul etmek kadar, bu kadınların çoğunun çocuğu olduğunu kabul etmek de önemlidir. Bazı durumlarda şiddet hem kadınlara hem de çocuklara yöneltilmektedir. Diğer durumlarda çocukların kendisi hedef alınmamakta, ancak çocuklar annelerine veya aile üyelerine yönelik şiddete tanık olmaktadır. Her iki durumda da mağdur olmakta ve korunmaları gerekmektedir; Sözleşme ile bu koruma, bir zorunluluk hâline getirilmiştir (örneğin, 26., 31. ve 56. maddeler). Sözleşmeyi hazırlayan kişiler aynı zamanda, erkeklerin de ev içi şiddet mağduru olabildiğini ve bu şiddetin ele alınması gerektiğini kabul etmişlerdir (2. madde, 2. paragraf). Bu nedenle taraf devletler, Sözleşmeyi, kadın mağdurlara özel önem vererek erkekler de dâhil tüm ev içi şiddet mağdurları için uygulayabilirler.

⁵ Özellikle Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşme (CEDAW) Komitesi tarafından kabul edilen 19 No.lu Genel Tavsiye Kararı.

Şiddet mağdurunun insan haklarının, ihtiyaçlarının ve güvenliğinin her şeyden önce gelmesi

Sözleşme, şiddet mağdurlarının mümkün olan en iyi desteği alabilmeleri için, tüm müdahalelerde mağdurların haklarının, ihtiyaçlarının ve güvenliklerinin ön planda tutulması gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır. Bu, risk altındaki kadınlara en çok ihtiyaç duyduklarında koruma ve destek sağlanması, saygı çerçevesinde ve duyarlılıkla muamele edilmesi ve çıkarlarını en iyi şekilde gözeten bilinçli kararlar alabilmeleri için güçlendirilmeleri anlamına gelir.

Koordineli ve çok kurumlu yaklaşım

Sözleşme, kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddetin önlenmesi ve bunlarla mücadele edilmesinde görev alan tüm ilgili aktörler arasında önlemlerin koordine edilmesi ve bu önlemlerin etkili bir iş birliği tesis edilerek uygulanması ihtiyacını ele almaktadır (7. madde, 2. paragraf). Daha ayrıntılı olarak ifade etmek gerekirse, Sözleşme, mağdurlara ve tanıklara destek sağlanırken, taraf devletlerin yargı, savcılar, kolluk kuvvetleri ve yerel/ bölgesel makamlar da dâhil olmak üzere tüm ilgili devlet kurumları ile sivil toplum kuruluşları (STK'ler) ve diğer ilgili kuruluşlar/ birimler arasında etkili bir iş birliği sağlamasını gerektirmektedir (18. madde, 2. paragraf). Ayrıca, STK'lerin bu alandaki çalışmalarını ve uzmanlığını kabul etmekte ve taraf devletlerden bu kuruluşlarla etkili bir şekilde iş birliği yapılmasını talep etmektedir (9. madde). Risk değerlendirmesi ve risk yönetimi, koordineli güvenlik ve destek önlemlerine duyulan ihtiyaç ve çok kurumlu iş birliği konusunda düzenli eğitim verilmesi konuları, 15. ve 51. maddelerde ele alınmaktadır.

İzleme

Son olarak Sözleşme, hükümlerinin ne kadar iyi bir şekilde uygulamaya konulduğunu değerlendirmek için bir izleme mekanizması da tesis etmektedir. Bu izleme mekanizması, bağımsız bir uzman kuruluş olan Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddete Karşı Eylem Uzmanlar Grubu (GREVIO) ile Sözleşmeye taraf devletlerin resmî temsilcilerinden oluşan ve siyasi bir organ olan Taraflar Komitesi olmak üzere iki temele sahiptir. Bu Grup ve Komitenin tespitleri ve tavsiyeleri, devletlerin Sözleşmeye uymasını sağlamaya yardımcı olacak ve Sözleşmenin uzun vadeli etkililiğini güvence altına alacaktır.

KAYNAKLAR

 Kadına Yönelik Şiddet Ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi Ve Bunlarla Mücadeleye Yönelik Avrupa Konseyi Sözleşmesi

www.coe.int/conventionviolence

Bölüm 2: Mağdur odaklı ve insan hakları temelli bir yaklaşım benimsenmesi

Şiddet mağdurlarına destek verirken mağdur odaklı ve insan hakları temelli bir yaklaşım benimsenmesi yalnızca uluslararası yükümlülüklerin yerine getirilmesi için gerekli değildir; her şeyden önce, yardım talep eden mağdurların, müdahalelerimiz yoluyla kendilerine gerçekten destek verildiğini hissetmelerini sağlamak için gereklidir. Korumaya ve destek sağlanan şiddet mağdurları hiçbir zaman kendilerine saygı gösterilmediği, tahakküm altına alındıkları, yargılandıkları ve baskı altında oldukları hissine kapılmamalıdır. Bu ilk bakışta zaten açık olan bir husus gibi görünebilir, ancak bu konuda her zaman hassasiyet gösterilmeyebilmektedir; uzmanlar olarak bizler dahi, şiddet mağdurunu suçlamak veya kalıp yargıları baz almak gibi zararlı mekanizmaları kullanma riski altında olabilmekteyiz (ayrıca bkz. Bölüm 4). Bu tür mekanizmaların farkında olmamız ve bu bilinci (örneğin denetim mekanizmalarının desteğiyle) düzenli olarak uygulamalarımıza yansıtmanız önemlidir.

Uzmanlar tarafından şiddet mağduruna güçlendirici destek sağlanmasının önünde engel teşkil edebilecek yararsız mekanizmalardan biri de, şiddet mağdurunun “öteki” olarak algılandığı ve muamele gördüğü, “ötekileştirme” olarak adlandırılan mekanizmadır. Başka bir deyişle, şiddet mağduru “dışarıdan bir kişi” olarak kabul edilmektedir. Bu, bilincimiz dışında ortaya çıkan, psikolojik bir olgudur ve kendimizi korunmuş hissetmemizi sağlar; “şiddet benim başıma gelemez”, “şiddet mağduru böyle bir şiddeti hak etmek için yanlış bir şey yapmış olmalı” vb. gibi şeyler düşünmemize neden olabilir (ayrıca bkz. Bölüm 4). Gerçek şu ki, şiddet herkesin başına gelebilir – kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddet maalesef çok yaygındır ve tüm ülkelerde görülmektedir: 2014 yılında Temel Haklar Ajansı tarafından Kadına yönelik şiddet konusunda Avrupa Birliği çapında yapılan bir araştırma, Avrupa Birliği’nde (AB) yaşayan her üç kadından birinin 15 yaşından beri bir şekilde şiddete maruz kaldığını göstermektedir.⁶ Mağduriyeti şu an yaşıyor veya geçmişte yaşamış olabiliriz; ayrıca kızlarımız, kız kardeşlerimiz, annelerimiz ve arkadaşlarımız da dâhil olmak üzere ailelerimiz ve hatta komşularımız veya iş arkadaşlarımız da bu durumdan etkilenebilir.

⁶ Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı (2014). Kadına Yönelik Şiddet - AB çapında bir Araştırma. İlk bakışta sonuçlar. Lüksemburg: Avrupa Birliği Yayınlar Ofisi.

“Ötekileştirme” mekanizması, mağdurlara şefkat gösterilmesi ve mağdurların topluluğa katılımlarının sağlanması yerine topluluktan tecrit edilmesine ve dışlanmasına yol açtığından, özellikle zararlıdır. Şiddetin bedenlerinde ve ruhlarında bıraktığı yaraların iyileşebilmesi ve fayda sağlamayan tepki ve müdahalelerden kaynaklı daha fazla travma yaşamamaları için mağdurların en çok ihtiyaç duyduğu şey, diğer insanların kendileri ile dayanışma içerisinde olması, bu kişilerin farkındalığı ve kendilerine nezaket gösterilmesidir.

Şiddet mağdurlarının ihtiyaçlarını tespit etmek için iyi bir yöntem, kendimize “Şiddet mağduru olarak neye ihtiyacımız var?” sorusunu sorarak, onların bakış açısını gözden geçirmektir (bkz. Alıştırma 2.1 - Kendi şiddet deneyimlerimiz).

Özel hayatın gizliliğine ve şiddete maruz kalmama hakkına saygı gösterilmesi

Kadına yönelik şiddeti ve ev içi şiddeti önlemeye yönelik çalışmalarımızın özünde, iki tür temel insan hakkı bulunmaktadır: birincisi, yaşam, sağlık ve özgürlük hakkını da içeren, şiddetten uzak bir yaşam sürdürmeye ilişkin insan hakkıdır (İstanbul Sözleşmesi, 4. madde); diğeri ise, işkenceye veya insanlık dışı ve aşağılayıcı muameleye maruz kalmama hakkıdır (bkz. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi). Bu nedenle, şiddetten uzak bir yaşam hakkı temel bir insan hakkıdır ve korunmalıdır (İstanbul Sözleşmesi, 4. madde). Aynı zamanda şiddet mağdurunun özel hayatının gizliliği hakkına da riayet edilmelidir (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, 8. madde). Örneğin, istismarcı eş veya partnerden ayrılması için veya ilişkiye devam etmesi için şiddet mağdurlarına baskı yapılması meşru değildir. Bir ilişkiye devam etmek isteyip istemediğine karar vermek, her şiddet mağdurunun kişisel hakkıdır. Şiddet mağdurlarına verilen destek koşulsuz olmalı ve şiddet mağdurunun kendi kararlarını verme hakkına saygı gösterilmelidir. Şiddet uygulayan kişiye istismarcı davranışını değiştirmesi için baskı yapılabilir; bu baskı daima şiddet uygulayan kişiye yapılmalı, kesinlikle şiddet mağduruna yapılmamalıdır.

Anahtar mesajlar:

- ▶ Tüm ev içi şiddet mağdurları için temel insan hakları, şiddetten uzak yaşama hakkı ve aile hayatı hakkı güvence altına alınmalıdır. Bu kolay bir iş değildir; bu bağlamda, şiddet uygulayan kişiden davranışlarını değiştirmesi talep edilmeli, bu kişi davranışlarını değiştirmeye mecbur bırakılmalı veya teşvik edilmelidir.
- ▶ Müdahalelere yönelik kılavuz ilkeler şunları içermelidir:
 - şiddet uygulayan kişinin özgürlüğünün kısıtlanması veya bu kişiden davranışlarını değiştirmesinin talep edilmesi
 - Şiddet mağdurlarına ve çocuklarına koşulsuz destek sağlanması

Şiddet mağdurlarının ihtiyaçlarının ve haklarının belirlenmesi ve bunlara saygı duyulması

Tüm ev içi şiddet ve kadına yönelik şiddet mağdurlarının, şikâyetlerinin dinlenmesi ve kendilerine inanılması, güvende olma ve zarardan korunma gibi benzer temel ihtiyaçları vardır. Dahası, şiddet mağdurları, kendilerini ve çocuklarını geçindirmek için maddi imkânlarla ve uygun maliyetli barınma imkânına ihtiyaç duyarlar. Davranışlarından dolayı yargılanmaya veya seçimlerinden dolayı suçlanmaya ihtiyaçları yoktur. Şiddete ve sömürüye direnmek için adım atmaları, korku ve şiddetten uzak yaşam sürdürme haklarını kullanabilmeleri için cesaretlendirilmeleri ve güçlendirilmeleri gerekir. Uzmanlar olarak, bazı şiddet mağdurlarının, kendilerine zarar veren kişileri hâlâ seviyor olmaları, bu kişilerin ailelerinin bir parçası veya çocuklarının babası olması nedeniyle, bu kişilerin yasalardan cezalandırılmasını istemiyor olabileceklerini anlamalı ve buna saygı duymalıyız.

Çocuklar için koruma ve destek sağlanması

Şiddet mağdurlarının temel ihtiyaçları benzer olmakla birlikte, bireysel ihtiyaçlar her şiddet mağdurunun kendine özgü durumuna göre değişiklik göstermektedir. Verilen hizmetler kapsamında, bireysel ihtiyaçları şiddet mağdurları ile birlikte dikkatli bir şekilde tespit etmek ve sunulacak yardımı, ortaklaşa gerçekleştirilen bu ihtiyaç değerlendirmesi temelinde belirlemek için zaman ayrılmalıdır.

Ciddi durumlarda, çocuğu korumaktan sorumlu makamların, bir çocuğu geçici veya kalıcı olarak aileden alması gerekebilir. Ancak, bu son çare olarak görülmeli ve çocuğun refahını, çocuğu anneden ayırmadan güvence

altına almak için başka önlemler alınmalıdır. Örneğin şiddet uygulayan kişinin evi terk etmesini ve çocukların evlerinden mahrum kalmamasını sağlamanın etkili bir yolu, bir uzaklaştırma kararı alınmasıdır.

Çocukların anneden alınması seçeneğini, şiddet uygulayan kişiden ayrılması için anneye baskı uygulamak amacıyla bir tehdit olarak kullanmak tavsiye edilmez ve meşru değildir. Şiddet mağduru bir kadın, bir de çocukları korumuyor olmakla suçlanmamalıdır. Mağdurlar şiddet uygulayan partnerin davranışlarını hiçbir şekilde kontrol edemezler ve bundan sorumlu değildirler. Sorumluluk, şiddet uygulayan kişiye aittir; sorumlu tutulması gereken kişi odur.

Baskı yapılması ve suçlamalarda bulunulması, büyük olasılıkla, şiddet mağdurunun kendisine destek verilmediği, aksine cezalandırıldığı hissine kapıldığı bir duruma yol açacaktır. Bazen uzmanlar olarak kendimizi çaresiz hissettiğimiz için, şiddet mağdurlarına baskı yapabilmekteyiz; ancak bunun şiddeti önlemek için başarılı bir yol olmadığını akılda tutmak önemlidir. Baskı, şiddet mağdurunun yardım istemekten korkmasına ve bu nedenle daha çaresiz bir durumda kalmasına neden olabilir; diğer taraftan, şiddet uygulayan kişi ise, kadın ve çocuklar üzerinde daha fazla güç kazanmış olur.

Öncelikle çocukların iyiliği için şiddet mağdurdan ayrılmasını istemek, ayrıldıktan sonra ise, anneden çocukların babayla iletişim kurması için kolaylık sağlamanı istemek gibi birbiriyle çelişen tedbirlerden de kaçınılıyoruz. Örneğin, İstanbul Sözleşmesi'nin 31. maddesi uyarınca hâkimler, velayet veya ziyaret haklarıyla ilgili karar verirken varsa bilinen ev içi şiddet olaylarını dikkate almak durumundadırlar.

Çocukla irtibat hâlinde kalmasının çocuğun yüksek yararına olduğu düşünüldüğü için, istismarcı partnere ziyaret ve hatta velayet hakkı verildiği durumlar olmuştur. İstanbul Sözleşmesi, ebeveyn haklarının kullanılmasına ilişkin kararlar alınırken istismarda bulunmayan bakımdan sorumlu kimseye veya çocuğun kendisine yönelik şiddetin her zaman dikkate alınması ve ziyaret veya velayet haklarının kullanılmasında şiddet mağdurlarının veya çocuklarının güvenliğinin kesinlikle tehlikeye atılmaması gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır. 22, 23 ve 26. maddeler, ev içi şiddete maruz kalan çocuklara ihtiyaçları temelinde uzman desteği verilmesi çağrısında bulunmaktadır. Bu durum, yaşa uygun psiko-sosyal danışmanlık sağlanmasını ve çocuğun yüksek yararına riayet edilmesini içerir.

Anahtar mesajlar:

- ▶ Çocuklar şiddete ve şiddetin etkilerine (yaralanma, sözlü taciz, kırılan eşyalar vb. gibi) tanık olduklarından, annelerine veya başka bir aile üyesine uygulanan şiddetten etkilenirler.
- ▶ Anneye yönelik şiddet, çocuğa yönelik psikolojik şiddeti temsil eder.
- ▶ Kadınlar eşleri veya partnerleri tarafından istismara uğradığında, çocukları sadece dolaylı olarak değil doğrudan da mağdur olurlar ve şiddet uygulayan kişi eliyle fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddete maruz kalabilirler.⁷
- ▶ Çocuklar ancak anneleri güvendeyse, anneler ise ancak çocukları güvendeyse güvende olabilirler; kadınlara ve çocuklarına koruma ve destek sağlanmasının bütüncül bir şekilde ele alınması esastır.
- ▶ Ev içi şiddet vakalarında, anne ve çocuklarının, çocukların iyiliği ve güvenliği için gerekli olan bir aile birimi oluşturduklarını kabul etmek önemlidir. Bu birimin güçlendirilmesi ve desteklenmesi, bu birimi bölmekten ve zayıflatmaktan kaçınılması gereklidir.

Şiddet mağdurunun sisteme güvenmesinin sağlanması

Yardım sağlarken, yardım talep etmenin kolay olmadığını kabul etmemiz gerekir. Şiddet mağduru olarak bir kurumun binasına gidip, yaşadığımız şiddet hakkında açıkça konuşmaya başlamamız kolay bir şey değildir. Kurumlar, örneğin "Buraya geldiğiniz ve bize güvenerek yardım istediğiniz için teşekkür ederiz; bunun kolay bir şey olmadığını biliyoruz. Size elimizden gelen en iyi uzman yardımını sunacağız" gibi ifadelerle, bu cesareti takdir ettiklerini göstermelidirler. AB çapında yapılan bir kadına yönelik şiddet araştırması,⁸ araştırmaya katılan kadınların %66'sının en ağır şiddet olaylarını dâhi polise veya başka bir kuruma ihbar etmediğini ortaya koymuştur. Kadınlar utanç ve mahcubiyet, şiddet uygulayan kişiden korkma, polisin veya diğer kurumların kendilerine inanmayacağı endişesi, yetkili makamların yeterli müdahalede bulunmamasından kaynaklanabilecek olumsuz sonuçlardan korkma, suçlanma vb. gibi çeşitli nedenlerden dolayı şiddet olaylarını ihbar et-

7 Hester, M. ve diğ. (2006). Etki Yaratmak: Çocuklar ve Ev İçi Şiddet. 2. baskı, Bristol: Jessica Kingsley Publishers.

8 Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı (2014). Kadına Yönelik Şiddet - AB çapında bir Araştırma. İlk bakışta sonuçlar. Lüksemburg: Avrupa Birliği Yayınlar Ofisi.

meyebilmektedir. Kurumlar bu engellerin farkında olmalı ve şiddet mağdurunun güvenini sağlamak için aktif olarak önlem almalıdırlar.

Güven oluşturmanın önemli bir unsuru, her bir şiddet mağduruna bir savunucu atanmasını sağlamak ve bu kişiyle kendini rahat hissettiğinden emin olmaktır. Farklı insanlarla irtibata geçmek strese neden olabilir ve ikincil mağduriyetlere yol açabilir (bkz. Bölüm 4). Şiddet mağduru, vakasına ilk atanan savunucu ile kendini rahat hissetmiyorsa, savunucuyu değiştirme hakkına da sahip olmalıdır (bkz. Bölüm 5).

Özel hayatın gizliliği ve verilerin korunması hakkı

Şiddet mağdurlarının bilgilerini diğer kurumlarla paylaşmayı otomatik olarak kabul edeceklerini varsayamayız. Aksine, şiddet mağdurunun gizliliğinin güvence altına alınması ve aynı zamanda bu tür gizliliğin sınırlamaları hakkında bilgilendirilmesi gerekir. Diğer kurumlarla bilgi paylaşmak için, şiddet mağdurunun rızasının alınması önemlidir. Her şiddet mağdurunun kişisel verileriyle çok dikkatli bir şekilde ilgilenilmesi ve bu tür veri alışverişinin kısıtlanması ilkesi, mağdurların güçlendirilmesi bakımından son derece önemlidir (bkz. Bölüm 5).

Şiddet mağduru için güçlendirici ve bütüncül destek sağlanması

Güçlendirme yaklaşımı, “ev içi şiddet mağdurlarının, haklarını ve ihtiyaçlarını en iyi şekilde karşılayan, bilgiye dayalı kararlar almak için bilgiye, (savunuculuğa,) eğitime ve diğer gerekli sosyal ve ekonomik desteğe erişebilmeleri gerektiği fikrine”⁹ dayanmaktadır. Şiddet mağdurları, şiddet nedeniyle zaman zaman böyle hissetmeler dâhi, pasif ve çaresiz değildirler. Şiddet mağdurları, yaşamları üzerinde kontrol sahibi olabilir, bağımsız hareket etme ve kendi seçimlerini yapma kapasitesine sahip olabilirler. Şiddet mağdurları şiddeti kontrol edemezler, ancak almayı tercih ettikleri hizmetleri ve yardımı, şiddetten kaçmak ve hayatlarını yeniden inşa etmek için hangi adımları atacaklarını kontrol edebilirler.

Anahtar mesajlar:

- ▶ Koruma ve destek sağlayan kurum ve kuruluşların, şiddet mağdurlarının kendi kararlarını verme hakkına saygı duymaları, şiddet mağdurları üzerinde baskı kurmamaları veya güç kullanmamaları son derece önemlidir.
- ▶ Yalnızca bir kişinin yaşamı, sağlığı veya özgürlüğü bakımından yakın bir tehlikenin söz konusu olduğu durumlarda bu ilkeye istisna getirilebilir; bu tür durumlarda polislin veya diğer kurumların, şiddet mağdurunun rızası olmadan hareket etmesi gereklidir.
- ▶ Güçlendirici destek, şiddet mağdurlarının zayıflıklarına değil, sahip oldukları kaynaklara ve güçlü yönlerine odaklanır.
- ▶ Şiddet mağdurları kesinlikle belirli bir davranış şekli için yargılanmamalı veya suçlanmamalıdır (bkz. Bölüm 4).
- ▶ Güçlendirici destek, şiddet mağdurlarının:
 - anlaşıldıkları ve kendilerine inanıldığı,
 - bilinçli kararlar alabilmeleri için hakları konusunda bilgilendirildiği;
 - aldıkları kararlara ve meşru deneyimlerine saygı duyulduğu;
 - haklarının ve ihtiyaçlarının tespit edilmesi ve sağlanmasında aktif olarak desteklendikleri anlamına gelir (bkz. Alıştırma 2.3).

Bütüncül ve koordineli destek sağlanması

İstanbul Sözleşmesi, tarafların “kadına yönelik şiddete bütüncül bir yanıt vermelerini” gerektirmektedir (7. madde, 1. paragraf). Bütüncül destek, şiddet mağdurunun tüm hayati ihtiyaçlarının karşılanması anlamına gelir; şiddetten uzak bir hayat yaşayabilmek için bu gereklidir. Bu tür destekler arasında sosyal ve ekonomik haklar, kalıcı ve uygun maliyetli barınma hakkı, ücretsiz sağlık hizmeti, eğitim, adalete erişim, iş gücü piyasasına erişim, eş veya partnerden bağımsız oturma izni hakkı ve siyasi, kültürel ve diğer haklar bulunmaktadır.

9 Ofstehage, a. ve diğ. (2011). “Ev içi şiddet mağdurlarını güçlendirmek”, Sosyal Sorun Raporu: Eylül 2001, s. 3. Boston: Root Cause. Erişim adresi: <http://www.rootcause.org/docs/Resources/Research/Empowering-Victims-of-Domestic-Violence/Empowering%20Victims%20of%20Domestic%20Violence-%20Social%20Issue%20Report.pdf>

Maslow Piramidine¹⁰ göre, her insanın (çok kurumlu çalışmalarda dikkate alınması gereken) temel ihtiyaçları şunlardır:

Çok kurumlu ekiplerde çalışan uzmanlar, literatürde koordineli topluluk müdahalesi (KTM) olarak adlandırılan müdahaleyi sağlamak için benzersiz bir konumdadır. Bu tür bir müdahalenin ilk modellerinden biri, 1980'lerde Duluth, Minnesota'da geliştirilmiş ve Duluth Ev İçi İstismar Müdahale Projesi (DAIP) olarak adlandırılmıştır. Bu tür Toplum Müdahale Projeleri (TMP'ler), bir topluluk dâhilinde ev içi şiddete yönelik kurumsal müdahalelerin reforme edilmesine, iyileştirilmesine ve koordine edilmesine odaklanır.

DAIP, TMP'ler için sekiz temel bileşen tanımlamıştır:

- 1 şiddet mağdurunun güvenliğini odağına yerleştiren felsefi bir yaklaşım yaratmak;
- 2 şiddet mağdurlarının güvenliğini artıran politikalar ve protokoller geliştirmek;
- 3 hizmet sağlayıcılar arasındaki ağı güçlendirmek;
- 4 sistemin hesap verebilirliğini güçlendiren izleme ve takip sistemleri oluşturmak;
- 5 destekleyici bir altyapı sağlamak amacıyla, daha geniş kapsamlı olarak toplum içinde ve ceza adaleti sistemi içinde şiddet mağduru kadınları savunmak;
- 6 şiddet uygulayan kişiler için yaptırım ve rehabilitasyon imkânları sağlamak;
- 7 kadına yönelik şiddetin çocuklara verdiği zararı ortadan kaldırmak ve
- 8 KTM'yi şiddet mağdurunun güvenliği ve şiddet uygulayan kişilerin hesap verebilirliği açısından değerlendirmek.¹¹

KAYNAKLAR

 BM Kadın Birimi - Kadınlara ve Kız Çocuklarına Yönelik Şiddeti Sona Erdirme Sanal Bilgi Merkezi
<http://www.endvawnow.org/en/>

¹⁰ Maslow, A. H. (2014). İnsani Motivasyon Teorisi, 1943 yılında yayınlanan makale, önceden basılmış, Floyd/ ABD.

¹¹ Pence, Ellen L. ve Shepard, Melanie F. (Eds.) (1999), Ev İçi Şiddete Yönelik Topluluk Müdahalelerinin Koordine Edilmesi – Duluth'ta ve Sonraki Süreçte Alınan Dersler. Londra/New Delhi.: Thousand Oaks.

Alıştırma 2.1 Kendi şiddet deneyimlerimiz

Amaç	Bu alıştırmanın amacı, şiddet mağduru veya şiddete tanık olan kişilerin ihtiyaçlarının farkında olabilmek için, katılımcıların kendilerini bu mağdurların/ kişilerin yerine koymasıdır.
Hedef gruplar	Bu alıştırma, tüm meslek alanları için uygundur.
Süre	İkili çalışma (45 dakika); Tüm grup tartışması; Eğitici tarafından özet ve bilgi sunumu (45 dakika).
Gereken kaynaklar	Kâğıtlı sunum tahtası, keçeli kalemler.
Yöntem	İkili çalışma; Tüm grup tartışması.

Talimatlar

Katılımcılar ikiserli gruplar oluşturur. Eğitici, katılımcılardan şiddete maruz kaldıkları veya tanık oldukları bir durumu hatırlamalarını ister (katılımcılar istedikleri şiddet türünü seçebilirler – akıllarına gelen herhangi bir şiddet durumu olabilir). Eğitici, katılımcıların kendi ihtiyaçlarını düşünmelerini ister ve hatırladıkları deneyimi paylaşmak için kendilerini güvende ve rahat hissedip hissetmediklerini kontrol eder. Katılımcılar paylaşmayı seçerse, olayı partnerlerine anlatırlar.

Değerlendirme için rehberlik

Katılımcılardan biri hikâyeyi anlatır, diğer katılımcı ise hikâyeyi dinleyerek, açık ve yargılayıcı olmayan sorular sormak suretiyle öz değerlendirme sürecine destek verir:

- ▶ Aklınıza gelen durum neydi?
- ▶ Ne oldu? Size ne oldu?
- ▶ Kendinizi nasıl hissettiniz? Bu durumda ne yaptınız?
- ▶ Kendinize yardımcı olmak için hangi stratejiyi kullandınız?
- ▶ Etrafınızda kimse var mıydı? Destek aldınız mı?
- ▶ Aldığınız destek faydalı oldu mu? Hangi konularda faydalı oldu? Hangi konularda faydalı olmadı?
- ▶ Bu durumda (başka) nelere ihtiyaç duyardınız?
- ▶ Olaydan kime bahsettiniz? Neden? Olaydan kime bahsetmemeye karar verdiniz? Neden?
- ▶ Olay sırasında yaralandıysanız veya tehdit edildiyse, şiddeti polise ihbar ettiniz mi?
- ▶ Polise ihbarda bulunmadıysanız, bunu yapmaktan sizi ne alıyordu?

Hikâye anlatıldıktan sonra, dinleyici, anlatıcıya şu şekilde destek verir:

- ▶ Hikâyeyi paylaştığı için kendisine teşekkür ederek,
- ▶ Hikâyeyi tüm grupla paylaşıp paylaşmama kararında ve paylaşmaya karar verirse hikâyenin hangi kısımlarını paylaşacağı ve hangi kısımlarını paylaşmayacağı konusunda anlatıcıya destek vererek,
- ▶ Olay nedeniyle hâlen üzüntü duyuyorsa, devam etmeden önce bir şeye (bir bardak su, kısa bir yürüyüş vb.) ihtiyacı olup olmadığını sorarak, daha fazla destek alması için onu cesaretlendirerek.

Bu tür yöntemler, hikâyenin etkisinden "çıkarmak", olaydan biraz olsun "uzaklaşmak" ve olayı "geçmişte kalmış" bir durum olarak görebilmek için önemlidir.

Grup içerisinde değerlendirme

Çiftler hâlinde yapılan çalışma sonrasında, eğitici, grubu yeniden bir araya getirir ve katılımcıların alıştırma hikâyelerini ve iç görülerini paylaşmak isteyip istemediklerini sorar. Eğitici, örneğin faydalı tepkilerin neler olduğu ve çalışmanın mağdur odaklı ve insan hakları temelli destek ilkeleriyle nasıl ilişkilendirildiği gibi ortak noktaları açıklar.

Alıştırma 2.2 İlk deneyimim

Amaç	Bu alıştırmanın amacı, katılımcıları mahrem ve özel konular hakkında konuşmanın ne kadar zor olduğu ve şiddet mağdurları için neleri ifşa etmenin önemli olduğu konusunda bilinçlendirmektir.
Hedef gruplar	Bu alıştırma tüm meslek grupları için uygundur, ancak özellikle polis memurları veya hâkimler gibi şiddet mağdurları ile görüşme yapmaktan sorumlu uzmanlara ve danışmanlara yöneliktir.
Süre	Küçük grup alıştırması (45 dakika). Tüm grup tartışması + eğitici tarafından özet ve bilgi sunumu (45 dakika). Toplam: 90 dakika.
Gereken kaynaklar	Form 2.2 – İlk danışma
Yöntem	Küçük grup alıştırması; Tüm grup tartışması.
Değerlendirme için talimatlar ve rehberlik	
Katılımcılar dörtlü küçük gruplar oluşturur. Eğitici, katılımcılardan ilk cinsel deneyimlerini birbirleriyle paylaşmalarını ister. Hikâyelerini anlattıktan sonra, küçük gruplar, aşağıdaki soruları kullanarak hikâyeyi değerlendirmelidir:	
<ul style="list-style-type: none">▶ İlk cinsel deneyimim hakkında konuşmak bana kendimi nasıl hissettirdi? Bu konu hakkında konuşmama ne yardımcı oldu? Bu konuda konuşmaktan beni ne alıkoydu?▶ Tüm gruba bir cinsel şiddet veya tecavüz hikâyesi anlatmak nasıl bir duygu olurdu?▶ Bunu karakolda anlatmak nasıl bir duygu olurdu?▶ Cinsel şiddet hikâyemizi anlatabilmek için şiddet mağdurları olarak neye ihtiyacımız var?▶ Danışmanlar/ görüşmeciler nelere dikkat etmelidir?	
Grup değerlendirmesi	
Küçük grup çalışmasının ardından, tüm grup yeniden bir araya gelir. Katılımcılardan deneyimlerini grup çalışmasında paylaşımları istenir. Eğitici, aşağıdaki sorulara odaklanarak iç görüşleri özetler:	
<ul style="list-style-type: none">▶ Cinsel şiddet hikâyemizi anlatabilmek için şiddet mağduru olarak neye ihtiyacımız var?▶ Danışmanlar/ görüşmeciler nelere dikkat etmelidir?	
Çalışma sonunda eğitici, kendi bilgileriyle katkıda bulunarak, grubun çalışmasını tamamlar.	

Alıştırma 2.3 Şiddet mağdurları olarak ihtiyacımız olan şeyler

Amaç	Bu alıştırmanın amacı, şiddet mağdurlarının ihtiyaçlarını anlamak ve tanımdır.
Hedef gruplar	Alıştırma, şiddet mağdurlarına ilk desteği sağlayan tüm meslek grupları için uygundur.
Süre	Rol yapma (15-20 dakika); Kısa değerlendirme (10 dakika); Tüm grup tartışması + eğitici tarafından özet ve bilgi sunumu (60 dakika). Toplam: 90 dakika.
Gereken kaynaklar	Vaka çalışması, Form 2.2 – İlk danışma
Yöntem	Rol yapma, Tüm grup tartışması; Eğitici tarafından özet ve bilgi sunumu.

Talimatlar

Eğitici katılımcılardan dörtlü gruplar oluşturmalarını ister.

Vaka çalışması: On yıldır evli olan ve iki çocuğu olan 30 yaşında bir kadınsınız. Son birkaç yıldır kocanız giderek daha agresif hâle geldi ve sizi üç yıldır kontrol altında tutuyor; ayrıca sizi fiziksel olarak taciz etmeye de başladı. Kadınların yardım istemeye teşvik edildiği, kadına yönelik şiddetle ilgili bir radyo programı dinlediniz. Radyo programında duyurulan yardım hattı numarası aracılığıyla yardım istemek üzere cesaretlendirildiniz ve aile sorunlarıyla ilgilenen yerel danışma merkezine yönlendirildiniz.

Alternatif senaryo: Mağdur, ev içi şiddet mağdurları uzman merkezine başvurur.

Roller:

- 1 Kadın şiddet mağduru
- 2 Danışman
- 3 Gözlemciler (her rol için bir tane)

Gözlemciler, oyuncuların "role girmesine" ve ayrıca "rol yapma oyunundan çıkmasına" yardımcı olur.

Eğiticiyle birlikte değerlendirme

Grup çalışmasının ardından tüm grup yeniden bir araya gelir. Katılımcılardan, rol yapma oyunundaki deneyimlerini paylaşmaları istenir. Gruplardan, aşağıdaki yapıyı kullanarak, birlikte değerlendirme yapmaları istenir:

- ▶ **Şiddet mağduru:** Sunulan yardımla ilgili deneyimim nasıl oldu? (katılımcı, danışmanla ilk temasa geçtiği andan oturumun sonuna kadarki deneyimini açıklamalıdır)? Danışman tarafından yapılan yararlı müdahaleler nelerdi? Hangi konularda zorluk yaşadım? Başka neye ihtiyacım olabilirdi?
- ▶ **Danışman:** Bir danışman olarak kendimi nasıl hissettim? Hareket tarzım neydi? Nasıl işe yaradı? Neler daha çok faydalı, neler daha az faydalı oldu? İlk temastan son aşamaya kadar neleri farklı şekilde yapabildim?

Daha sonra gözlemciler, aynı sorulara göre geri bildirimlerini verirler.

Çalışma sonunda eğitici soruları yanıtlar, bulguları özetler ve kendi bilgileriyle bunları tamamlar (Form 2.2).

FORMLAR VE ANAHTAR MESAJLAR

Form 2.1 Kontrol Listesi - Şiddet mağdurlarına yönelik destek süreci nasıl başlatılır¹²

Destek yolculuğuna başlamak

Mağdur odaklı bir yaklaşım uygulayan bir uzman veya kadın destek hizmet birimi (kadın sığınma evi, kadın merkezi) tarafından şiddet mağduruna destek verildiğinden emin olun.

- Bu tür uzman hizmetler yoksa, şiddet mağdurunu bir genel mağdur destek hizmet birimine yönlendirin.
- Bu da yoksa, şiddet mağdurunu, kendisine eşlik ederek bütüncül ve uzun vadeli destek sağlayabilecek bir hizmet birimine yönlendirin.

Uzman şiddet mağduru hizmet birimleri veya şiddet mağduruna destek veren diğer hizmet birimleri için görevler – temel çerçeveye

- Şiddet mağduru ile iletişime geçin ve ona destek sağlayın (proaktif yaklaşım).
- Şiddet mağduruna kurumunuz veya kuruluşunuz, sizden hangi hizmetleri alabileceği ve hizmet kullanıcısı olarak hangi haklara sahip olduğu konularında bilgi verin.

¹² Uyarlandığı doküman: WAVE (2006). Açıkları Kapatmak: İyi niyetten iyi iş birliğine doğru. Viyana: WAVE, s. 99.

- Şiddet mağdurunun ihtiyaçları hakkında bilgi edinin ve birlikte bir destek planı geliştirin.
- Bütüncül destek sağlayın (bkz. Form 2.2).
- Güvenlik, sağladığınız yardımın odağında yer almalıdır (bkz. Bölüm 3).
- Şiddet mağduruna gizlilik kurallarınız hakkında bilgi verin.
- Şiddet mağduruna, acil bir durumda size nasıl ve ne zaman ulaşabileceği konusunda bilgi verin.
- Şiddet mağduruna, verdiğiniz hizmetten memnun kalmaması hâlinde şikâyetle bulunabileceği yeri bildirin.

Çok kurumlu hizmetler

- Şiddet mağdurunu çok kurumlu ekibiniz konusunda bilgilendirin.
- Çok kurumlu ekibi sürece dâhil etmenin mantıklı olup olmayacağını ve şiddet mağduruna ek fayda sağlayıp sağlamayacağını değerlendirin.
- Şiddet mağdurunun diğer kurumlardan nelere ihtiyacı var? Bu kurumlar hangi ihtiyaçları sunabilir?
- Yüksek riskli bir durum söz konusu mu? Eğer öyleyse, çok kurumlu bir vaka konferansı yapmayı değerlendirin (bkz. Bölüm 6).
- Şiddet mağdurunu ekip ve veri alışverişinin tabi olduğu kurallar hakkında bilgilendirin.
- Ekipten nelere ihtiyaç duyacağını kendisiyle konuşun.
- Çok kurumlu vaka konferansında ihtiyaçlarını tartışmak için, şiddet mağdurunun onayını alın.
- Vaka konferansında şiddet mağdurunun ihtiyaçlarını ifade edin, şiddet mağdurunun menfaatlerinin, ihtiyaçlarının ve haklarının korunduğundan emin olun.
- Ekip tarafından kendisine ne tür bir destek sunulduğu konusunda şiddet mağduruna geri bildirimde bulunun, sürecin nasıl ilerleyeceğini şiddet mağduru ile birlikte değerlendirin.

Ayrıca risk değerlendirmesi ve güvenlik yönetimi için Bölüm 5'e ve çok kurumlu çalışma için Bölüm 6'ya bakın.

Form 2.2 İlk Danışma

Şiddete maruz kalmış bir kadın kurumunuza veya kuruluşunuza başvurursa, aşağıdakileri yapmanız önemlidir:

Çevre ve ortam

- Konuşmak için güvenli ve rahat bir yer sağlayın.
- Kadın çocuklarıyla birlikte geldiyse, onlara bakacak birini veya en azından oynayabilecekleri bir oda bulun (odada çocukların oynayabileceği oyuncak, kitap veya kalem - kâğıt olduğundan emin olun).
- Kadına sakinleşmesi için yeterli süre verin.
- Kendini rahat hissetmesini sağlayın: ona bir fincan kahve veya bir bardak su teklif edin ve kâğıt mendil verin.
- Ev içi şiddet ve kadına yönelik diğer şiddet türleri hakkında çeşitli dillerdeki bilgi materyallerinin ve uzman kurumlardan (kadın hizmet birimleri) alınmış broşürlerin el altında bulunmasını sağlayın.
- Sorun konusunda bilgi sahibi olduğunuzu ve kadının yalnız olmadığını göstermek için yardım hattı numaralarını duvara asın.

Yapabileceklerinizi netleştirmek

- Şiddet mağduru ile konuşmak için yetkin bir kişi bulun.

- Kendinizi ona tanıtır.
- Şiddet mağdurunu empati ve şefkatle karşılayın.
- Size başvurma ve başından geçenleri anlatma kararının çok cesurca ve olumlu bir adım olduğunu kendisine söyleyin.
- "Neden daha önce gelmediniz?" gibi suçlayıcı sorular sormaktan kaçının.
- Ona yardımcı olmak istediğinizi veya yardımcı olacak birilerini bulması konusunda kendisine destek olmak istediğinizi söyleyin.
- Tüm bilgilerin dikkatli ve gizlilik içerisinde ele alınacağını söyleyin.
- Gizliliği garanti edemiyorsanız, uymakla yükümlü olduğunuz prosedürler hakkında bilgi verin.
- Şiddet mağdurunu konuşmaya teşvik edin, ancak aynı zamanda sizinle konuşmak zorunda olmadığını da kendisine söyleyin (örneğin, çoğu ülkede, şiddet mağduru, şiddet gördüğünü ifade etmesi durumunda polise şikâyetinde bulunması gerekmektedir; şiddet mağduru ise bu aşamada böyle bir sonuçla yüzleşmek için hazır olmayabilir).
- Sizinle konuşmak isteyip istemediğine özgürce karar vermesine imkân tanıyın ve ona seçenekleri olduğunu gösterin (bu, mağdurları güçlendirmek bakımından çok önemli bir unsurdur; şiddet mağduruna herhangi bir şeyi empoze etmeye kalkarsanız, kendisini daha güçsüz hissedecektir).
- Kadın sizinle konuşmaktan çekiniyorsa, yardımcı olacak başka bir kurum veya kuruluş (bir kadın kriz merkezi veya sığınma evi) bulmasında kendisine yardım edeceğinizi söyleyin; bu kurum veya kuruluşla iletişime geçmesine yardımcı olun.

Durumu anlamak

Şiddet mağduru sizinle konuşmak istediğine karar verirse:

- Dikkatli bir şekilde dinleyin; hikâyesine ilgi gösterin.
- Şiddet hakkında konuşmanın zor olduğunu kabul edin; utanmasına gerek olmadığını, bunun kendi hatası olmadığını, aynı durumda başka kadınlar da olduğunu, yardım alabileceğini söyleyin.
- Şiddet hakkında konuşmanın travmayı yeniden harekete geçirebileceğini ve şiddet mağdurunun aşırı derecede üzülebileceğini unutmayın; çok hassas ve dikkatli olun.
- Ona yardım etmek istediğinizi ve yalnız olmadığını tekrar söyleyin; umut verin ve onu cesaretlendirin.
- Ne zaman isterse o zaman konuşabileceğini, herhangi bir baskı altında hissetmesine gerek olmadığını söyleyin.
- Konuşmasını teşvik etmek için açık uçlu sorular sorun (örneğin "Bunu sana kim yaptı?", "Dün ne oldu?", "Sen ne yaptın?", "Kendini nasıl hissettin?" vb.).
- Örneğin "Kocanız sizi dövdü mü?", "Boşanmak istiyor musunuz?" gibi yönlendirici sorulardan kaçınınız; bu noktada amaç, durumu anlamak ve kadının durumunu anlamasına yardımcı olmak, bir sonraki adım ise neye ihtiyacı olduğunu bulmaktır.
- Çok fazla soru sormaktan, müdahaleci veya sorgulayıcı gibi görünmekten kaçınınız.
- Henüz bir güven ilişkisi ve sürdürülebilir bir yardım ilişkisi kurmadıysanız veya kurumunuz böyle bir yardım sunamıyorsa, şiddet hakkında ayrıntılı bilgi istemekten kaçınınız.
- İlk görüşmede, sorunun tüm geçmişi hakkında soru sormak gerekli değildir; ne kadarını paylaşmak istediğine kararı kadına bırakın; amaç, ona yardım edebilmek için gerçek durumu anlamaktır.
- Şefkat gösterin ve durumla başa çıkma şekline saygı duyunuz; kendisini korumak ve mevcut durumu değiştirmek için şimdiye kadar neler yaptığını sorun.
- Şiddetin kendi hatası olmadığını ve şiddetin hiçbir mazereti olmadığını açıkça belirtin, ancak aynı zamanda, şiddet uygulayan partner hakkında olumsuz yorumlarda bulunmaktan da kaçınınız.

- Herhangi bir şekilde şiddet mağdurunu suçlayan ifadelerden kaçının.
- "Onunla neden evlendiniz?" veya "Neden ondan boşanmıyorsunuz?" ya da "Neden ondan çocuk yaptınız?" gibi suçlayıcı ve müdahale edici sorular sormayın. Bunlar saygı duyulması gereken kişisel kararlardır; dahası, bu tür sorular karşıdakine yardımcı olmaz – yardım arayan kişilerin, yardım istedikleri için kendilerini kötü hissetmesine neden olur ve bu kişilerin güçlendirilmesine bir faydası yoktur. Böyle bir durumda kişinin morali düşürülmemelidir, aksine yükseltilmelidir.
- Konuşma sırasında, kendisini anladığınızdan emin olmak ve ona bunu göstermek için, şiddet mağdurunun söylediklerini zaman zaman tekrarlayın.

Şiddet mağdurunun acil ihtiyaçlarını öğrenmek

- Özellikle şiddet içeren saldırı yeni gerçekleşmişse, şiddet mağduruna acısı/ağrısı olup olmadığını veya yaralanıp yaralanmadığını sorun.
- Tıbbi yardıma ihtiyacı olup olmadığını sorun ve bunu ayarlayın.
- Şu anda** neye ihtiyacı olduğunu tespit etmesi için şiddet mağduruna yardım etmeye çalışın.
- Şu anda sorulması gereken en önemli soru, şiddet mağdurunun eve dönmesinin güvenli olup olmadığı ve kendisinin ve çocuklarının güvenliği için acilen nelerin yapılması gerektiğidir.
- Durumun şiddet mağduru ve çocukları için ne kadar tehlikeli olduğunu bulmaya çalışın: şiddet uygulayan eşin aynı gün veya önümüzdeki günlerde şiddet mağduruna tekrar saldırması riski ne kadar büyük?
- Partnerinden ayrılmak isteyip istemediği konusunda kararsızsa, kendisine fazla yüklenmemesi gerektiğini, böyle bir kararın zaman aldığını, bu süreçte istediği kadar düşünebileceğini, zihnini boşaltmak için destek ve danışmanlık alabileceğini söyleyin.
- Tehlikeli bir durumda, güvenliğini sağlamak için geçici bir süre partnerinden ayrı kalmasının son derece önemli olabileceğini söyleyin.
- Kadınların ayrıca, şiddet nedeniyle, maddi sıkıntı yaşayabileceğini, gelirinin olmayabileceğini, işyerinde veya ikamet izinleriyle ilgili sorun yaşayabileceğini göz önünde bulundurun; ona bu türden başka hangi ihtiyaçları olabileceğini sorun ve faydalanabileceği imkânlar hakkında onu bilgilendirin.

Güvenlik planlaması ve bilgilendirme

Güvenlik planlaması, mağdurların yardım için başvurabileceği her kurumda standart olarak gerçekleştirilen bir müdahale olmalıdır:

- Şiddet mağdurunu, yasal koruma imkânları ve kadın sığınma evinde güvenli barınma imkânı konusunda bilgilendirin.
- Yakın bir tehlikenin söz konusu olduğu durumlarda, polis tarafından uzaklaştırma tedbiri veya mahkeme tarafından koruma kararı çıkarılmasına yardımcı olun.
- Uzaklaştırma tedbiri veya koruma kararı alınması mümkün değilse veya şiddet uygulayan kişi çok tehlikeliyse, şiddet mağduruna ve çocuklarına bir kadın sığınma evinde kalacak yer bulmaları için yardım edin.
- Bölgenizde kadın sığınma evi yoksa veya sığınma evinde boş yer yoksa, şiddet mağduruna başka bir güvenli barınma yeri (aile, arkadaşlar, genel barınma merkezleri) bulması için yardım edin.
- Şiddet mağduru ile birlikte bir güvenlik planlama formunu gözden geçirin ve şiddet mağdurunun kendisine ek yardım sunabilecek acil durum telefon numaraları ve hizmetler hakkında bilgi sahibi olduğundan emin olun.
- Şiddet mağdurunu, güvenlik planlaması sürecine çocuklarını da dâhil etmesi için teşvik edin.

Düzenleme ve kapanış

- Şiddet mağduruna, sizden başka bir yardım veya destek isteyip istemediğini sorun.
- Şiddet mağduruna iletişim bilgilerinizi verin ve size ne zaman ve nasıl ulaşabileceğini söyleyin.
- Kadına ve çocuklarına yönelik şiddet sorunuyla ilgilenen uzman bir kurum (kadın sığınma evi, kadın kriz merkezi, müdahale merkezi, kadın yardım hattı) değilseniz, şiddet mağduruna böyle bir kurumdan destek almasını tavsiye edin ve bu tür hizmet birimleriyle irtibat kurmasına aktif olarak yardım edin.¹³

¹³ Uyarlandığı doküman: WAVE (2006). Açıkları Kapatmak: İyi niyetten iyi iş birliğine doğru. Viyana: WAVE , s. 99.

Bölüm 3: Müdahalenin temel hedefleri olarak şiddet mağdurlarının güvenliği ve korunması

Ayrımcı olmayan bir yaklaşımın anlaşılması ve uygulanması

Ev içi şiddet bağlamında, örneğin şiddet uygulayan kişiye bağımlı olan ve bağımsız bir yaşam sürdürme ihtimali çok az olan ya da hiç olmayan kadınlar gibi, tekrar tacize uğrama riski yüksek olan kadınlar bulunmaktadır. Pek çok ülkede, gelirlerin düşük olması ve uygun maliyetli barınma imkânının bulunmaması, kadınların şimdiki veya eski partnerleriyle yaşamaya devam etmek zorunda kalmalarının ve bunun sonucunda genellikle daha fazla şiddete maruz kalmalarının başlıca nedenleridir.¹⁴ Yoksulluk ve bağımlılık, en sık görülen şiddet riski faktörleridir.

Bazı mağdurlar, kendilerini şiddete karşı özellikle savunmasız kılan, tacizden kurtulma olasılıklarını azaltan ve birbiriyle kesişen birçok ayrımcılık biçimine maruz kalırlar. Bu durum genellikle kesişimsellik olarak adlandırılır; birden fazla etkenin bir araya gelmesi ve etkileşime girmesiyle, şiddetin temel nedenleri olan eşitsizlik ve sosyal dışlanma koşullarını pekiştirmesini açıklayan bir yaklaşımdır. Örneğin, ikamet hakları istismar uygulayan partneriyle bağlantılı olan göçmen kadınlar ya da belgesiz göçmen durumunda olan kadınlar, hayatlarını yeniden inşa etmeye çalışırken, birbiriyle kesişen ayrımcılık türleriyle ve birçok engelle karşılaşmaktadır. Bir başka kesişimsellik örneği, engelli kadınların karşılaşabileceği dezavantajlardır ve bu dezavantajlar, örneğin Roman kadınlar gibi bir azınlık etnik grubuna mensup olmaları hâlinde daha da artabilir.

Örneğin İstanbul Sözleşmesi, tüm mağdurların, herhangi bir temelde ayırım gözetmeksizin, standartlarına göre uygun koruma ve destekten yararlanmasını şart koşmaktadır:

“Taraflar bu Sözleşme hükümlerinin, özellikle de mağdurların haklarını korumaya yönelik tedbirlerin, cinsiyet, toplumsal cinsiyet, ırk,

¹⁴ WAVE (2004). Açıkları Kapatmak: İyi niyetten iyi iş birliğine doğru. Ev içi şiddetle mücadelede etkili çok kurumlu iş birliği için el kitabı. Viyana: WAVE, s. 16.

renk, dil, din, siyasi veya başka tür görüş, ulusal veya sosyal köken, bir ulusal azınlıkla bağlantılı olma, mülk, doğum, cinsel yönelim, toplumsal cinsiyet kimliği, sağlık durumu, engellilik, medeni hâl, göçmen veya mülteci statüsü veya başka bir statü gibi, herhangi bir temele dayalı olarak ayrımcılık yapılmaksızın uygulanmasını temin edeceklerdir.” (4. madde, 3. paragraf).

Herhangi bir gruba karşı ayrımcılık yapmama yaklaşımını uygulamak ve kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddet mağdurlarına hizmet ve koruma sağlarken çeşitliliğe saygı göstermek, önemli ama aynı zamanda zorlayıcı konulardır. Bazı durumlarda, eylemlerimiz yoluyla belirli bir gruba karşı ayrımcılık yaptığımızın farkında bile olmayabiliriz.

Anahtar mesajlar:

- ▶ Kurum içerisinde olası ayrımcılığın farkına varmak ve bunları uygulamada ortadan kaldırmak için iyi bir yöntem, aşağıdaki soruları düzenli olarak sormaktır:
 - Koruyucu tedbirlerden ve hizmetlerden dışlanan şiddet mağduru grupları var mı?
 - Varsa, bunlar hangi gruplar?
 - Ayrımcılık nasıl önlenebilir?
 - Daha kapsayıcı olmak için hangi önlemlere ihtiyaç var?

Ayrıca bkz. Alıştırma 3.1. Ayrımcılık yerine içirme - Kurumumuzda insan hakları temelli bir yaklaşım için kontrol listesi.

Önleme ve koruma faaliyetlerinde gereken özenin gösterilmesi

Devlet kurumları, şiddet mağdurlarını her türlü şiddete karşı aktif olarak korumakla görevlidir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin içtihadına göre, bu pozitif yükümlülük, “yetkili makamların, bir bireyin yaşamının üçüncü bir tarafın cezai eylemlerinden kaynaklı gerçek ve acil bir risk içinde olduğunu bildiği veya bilmesinin gerektiği ve makul bir şekilde değerlendirildiğinde, söz konusu riskten kaçınmak amacıyla gücü dâhilindeki önlemleri almadığının belirlendiği durumlarda” ortaya çıkmaktadır.¹⁵

Uluslararası insan hakları hukukuna göre, devletin hem negatif hem de pozitif görevleri vardır: devlet görevlileri hem hukuka saygı göstermeli hem de haksız fiiller gerçekleştirmekten kaçınmalı ve bireyleri diğer devlet dışı aktörler tarafından gerçekleştirilecek haksız fiillerden korumalıdır. Bu yükümlülük, İstanbul Sözleşmesi'nin 5. maddesinde yer almaktadır. 1. paragraf, devletin; devlet adına hareket eden makamların, yetkililerin, temsilcilerin, kurumların ve diğer aktörlerin kadına yönelik şiddet eylemlerinden kaçınmasını sağlama yükümlülüğüne değinirken, 2. paragraf ise, taraf devletlerin devlet dışı aktörler tarafından gerçekleştirilen (ev içi şiddet de dâhil olmak üzere) kadına yönelik her türlü şiddet konusunda gerekli özeni gösterme yükümlülüğünü ortaya koymaktadır. Her iki durumda da, bu yükümlülüklerin yerine getirilmemesi, devletin sorumluluğunu doğuracaktır.

Güvenlik

Güvenlik, her insanın temel bir ihtiyacı ve hakkıdır. Şiddet mağdurları için, bu durumun; yardım ararken kendini güvende hissetme, bir kadın sığınma evinde güvenli bir kalacak yere erişim imkânına sahip olma veya şiddet mağdurlarının şiddet uygulayan partner veya diğer kişiler ile karşılaşmayacaklarından emin olabilecekleri bir yerde danışmanlığa erişim sağlama gibi birçok yönü bulunmaktadır. Güvenlik ayrıca, örneğin acil tehlike durumlarında, şiddet uygulayan kişiyi, şiddet mağduru ile paylaştığı ikametgâhı terk etmeye mecbur bırakan acil bir uzaklaştırma tedbiri alınması yoluyla, etkili bir yasal koruma sağlanması anlamına da gelebilir. Güvenlik önemli bir görevdir ve kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddetle mücadele eden tüm kurumlar ve ayrıca, çok kurumlu çalışmalar için son derece önemlidir. Ayrıca, güvenlik planlaması, şiddet mağdurlarının desteklenmesinde başvurulan temel bir yöntemdir ve yalnızca yüksek riskli durumlardaki şiddet mağdurları için değil, tüm şiddet mağdurları ile ilgili düzenli olarak gerçekleştirilmesi gereklidir (risk faktörleri ve güvenlik planlaması hakkında bilgi için bkz. Bölüm 5).

¹⁵ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (2009), Tomasic ve diğerleri/Hırvatistan davası kararı. [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-90625#{"itemid":\["001-90625"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-90625#{)

Kişinin uyguladığı şiddet, uzmanlar olarak bizleri de etkileyebileceğinden, güvenlik, şiddet mağdurlarına destek ve koruma sağlama faaliyetlerine katılım sağlayan kurumlarda veya hizmetlerde çalışan personel için de önemli bir konudur: şiddet mağdurlarına destek verirken tehdit edilebilir, saldırıya uğrayabilir veya şiddet uygulayan kişiler tarafından taciz ve ısrarlı takibe maruz bırakılabiliriz. Özellikle, uzman kadın kuruluşlarının ve diğer şiddet mağdurlarına yönelik kuruluşların, saldırganlığın hedefi olma riski çok yüksektir. Çok kurumlu çalışmalarda, polis ve yargı da şiddet mağdurlarına yönelik kuruluşlarda çalışan personelin güvenliğini sağlamalıdır.

Kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddetle mücadele eden her kuruluş, düzenli olarak güvenlik denetimleri gerçekleştirmelidir. Bir güvenlik denetimi¹⁶, şiddet mağdurlarını ilgilendiren tüm prosedürleri mercek altına almalı ve aşağıdaki soruları yanıtlayabilmelidir: Bu prosedür şiddet mağduru için güvenli mi? Hangi önlemlerle güvenlik sağlanıyor? Hangi etmenler şiddet mağdurunun ve çocuklarının güvenliğini tehlikeye atabilir ve bu etmenler nasıl önlenir? Her kurum, personeli için ve şiddet mağdurları ile yapılan çalışmalar için, yazılı ve düzenli olarak değerlendirilen bir güvenlik planına sahip olmalıdır. Kurum personeli, içinde bulunulan durumda güvenlik konusunu ele almadan, kesinlikle şiddet mağdurundan ayrılmamalıdır (güvenlik konularıyla ilgili daha fazla ayrıntı için bkz. Bölüm 5).

Şiddete alternatifler – bağımsızlığın sağlanması

Kadına yönelik şiddet mağdurları için sosyal ve ekonomik haklar güvence altına alınmalı, böylece güçlendirilmiş ve bağımsız bir hayat yaşama imkânı elde etmeleri sağlanmalıdır. Örneğin İstanbul Sözleşmesi, alınan önlemlerin “kadın şiddet mağdurlarının güçlendirilmesini ve ekonomik bağımsızlıklarını amaçlamaları” gerektiğini belirtmektedir (18. madde, 3. paragraf). Bir partnere ya da aileye bağımlı olan kadınların ev içi şiddet mağduru olma riski daha yüksek olduğundan, bu husus, şiddetin önlenmesi bakımından özellikle önemlidir. Sosyal ve ekonomik haklar, mağdurlara şiddet içeren ilişkilerden bir çıkış yolu sağlamak için de gereklidir; kadın kendi gelirinə sahip olduğunda, bu daha kolay hâle gelir. Dikkate alınması gereken önemli bir unsur da, kadınların genellikle çocuklarının bakımından birincil derecede sorumlu kimseler olmalarıdır.

Sonuç olarak, tüm kadınlar ve özellikle şiddete maruz kalan kadınlar için aşağıdaki sosyal ve ekonomik haklar garanti altına alınmalıdır:

- ▶ Uygun maliyetli barınma hakkı: Şiddet mağduru kadın, özellikle de partnerinden ayrıldıktan sonra, uygun maliyetli barınma imkânına sahip olmadığı için şiddet uygulayan bir partnerle yaşamak zorunda kalmamalıdır. Benzer şekilde, şiddet mağdurları ve çocukları, uygun maliyetli barınma imkânı olmadığı için kadın sığınma evlerinde barınmak zorunda kalmamalıdır;
- ▶ Ücretsiz veya uygun maliyetli çocuk bakımı hakkı;
- ▶ Göçmen ve mülteci veya sığınmacı kadınlar için ücretsiz dil kursları da dâhil olmak üzere eğitim ve öğrenim hakkı;
- ▶ Kadınların ve çocuklarının geçimlerini garanti altına almak için iş gücü piyasasına erişimle ilgili destek alma hakkı;
- ▶ Yeterli gelire sahip olmayan tüm kadınlar için (geçimlerini sağlayacak düzeyde) yeterli mali yardım alma hakkı;
- ▶ Şiddet mağduru tüm kadınlar ve çocukları için ücretsiz sağlık hizmetlerine erişim.¹⁷

Mülteci, göçmen ve etnik azınlık mensubu şiddet mağdurlarının hakları¹⁸

Göçmen, mülteci, belgesiz veya etnik azınlıklara mensup kadınlar, artan şiddet riski ve istismarın olumsuz etkileriyle karşı karşıya kalabilirler; bunun nedeni, etnik kökenlerinin tek başına bir risk teşkil etmesi değil, genellikle ikamet statüsünün şiddet uygulayan partnere bağlı olması veya kamu fonlarına başvurulmaması gibi çok sayıda ilave dezavantajla karşılaşmalarıdır. İkamet statüsü güvence altında olmayan kadınlar veya

¹⁶ Güvenlik Denetimi aracı Praxis International tarafından geliştirilmiştir ve şu adresten ücretsiz olarak erişilebilir: http://praxisinternational.org/iata_what_is_a_safety_audit.aspx

¹⁷ WAVE (2014). WAVE Raporu: Avrupa’da toplumsal cinsiyete dayalı şiddetle mücadele için uzman kadın destek hizmetleri ve yeni araçlar. Viyana: WAVE, 2015.

¹⁸ İstanbul Sözleşmesi’nin kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddet mağduru olan göçmen, mülteci, belgesiz ve sığınmacı kadınlar için bir koruma öngördüğü hakkında daha fazla bilgi için: http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/convention-violence/thematic_factsheets/Migrant_EN.pdf

belgesiz göçmen kadınlar da sığınma evleri gibi hizmetlere hiç erişememekte veya sınırlı bir düzeyde erişmektedir.

Bu durum aynı zamanda, polise başvurulması gibi belirli müdahale türlerine erişimde önemli engellere yol açabilmekte ve kadınların istismara maruz kaldığı süreyi uzatabilmektedir. Sunulan hizmetlerin anlaşılması ve dil engelleri, yardım talep etmenin önündeki engelleri artırabilir. Şiddet mağduru göçmen kadınlar ve etnik azınlıklara mensup kadınlar, diğer aile üyeleri tarafından da tacize uğrayabilmektedir (örneğin, sözde “namus” suçları¹⁹), bu da kadınların şiddet uygulayan eşlerini veya partnerlerini terk etmelerini daha da zorlaştırmaktadır. Bu nedenle, göçmen, mülteci ve etnik azınlıklara mensup kadınların uzman kadın destek hizmet birimlerinden yeterli yardım almaları ve bu hizmet birimlerinin çok kurumlu ortaklıklara aktif olarak katılmaları çok önemlidir.

KAYNAKLAR

Kadına yönelik şiddete kesişimsellik yaklaşımı

<http://www.vawlearningnetwork.ca/focus-areas/intersectionality>

PRATİK ALIŞTIRMALAR

Alıştırma 3.1 Ayrımcılık yerine içirme

İçermeyi sağlamak amacıyla insan haklarına dayalı bir yaklaşım uygulamak için kontrol listesi

Amaç	Bu alıştırmanın amacı, tüm mağdurlara hizmet sunmaktan sorumlu kurum veya kuruluşların temsilcilerinin olası ayrımcı uygulamaların farkında olmalarını sağlamak ve içermeyi sağlayıcı politikalar geliştirmeleri ve uygulanmalarında onlara destek vermektir.
Hedef gruplar	Kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddet mağdurlarına koruma ve hizmet sağlayan kurum veya kuruluşların yönetimi.
Süre	Küçük grup alıştırması (45 dakika). Tüm grup tartışması (45 dakika). Toplam: 90 dakika.
Gereken kaynaklar	Not almak için kâğıtlı sunum tahtası ve/veya kâğıt, kalem ve/veya keçeli kalemler. Form 3.1 İçermeyi sağlamak amacıyla insan haklarına dayalı bir yaklaşım uygulama tablosu.
Yöntem	Küçük grup alıştırması; Tüm grup tartışması.

Talimatlar

Eğitici katılımcılardan gruplar oluşturmalarını ister. Aynı kurum veya kuruluştan gelen katılımcıların aynı grupta olmaları tavsiye edilir. Eğitici, Form 3.1'i rehber olarak kullanarak, gruplardan hangi olası şiddet mağduru gruplarının hizmet sunumunun kapsamı dışında bırakıldığını tartışmalarını ister.

Değerlendirme için rehberlik

Eğitici, bu alıştırmanın olumlu bir atmosferde yapılmasını sağlamalıdır. Bu alıştırma, kurum üyelerini suçlamayı değil, kurumların belirli şiddet mağduru grupları tarafından hizmetlere erişimin önündeki olası engeller konusunda bilgi sahibi olmasını amaçlar.

¹⁹ Sözde “namus” adına işlenen suçlar hakkında daha fazla bilgi için: http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/convention-violence/thematic_factsheets/Honour%20Crimes_EN.pdf

FORMLAR VE ANAHTAR MESAJLAR

Form 3.1 İçermeyi sağlamak amacıyla insan haklarına dayalı bir yaklaşım uygulama tablosu

— Kurumların veya kuruluşların idarelerinin, ayrımcılık sorununu düzenli olarak takip etme ve içermeyi sağlamak amacıyla önlemler alma yükümlülüğünü politikalarına entegre etmeleri tavsiye edilir. Aşağıdaki tablo, bu tür politikaların geliştirilmesinde ve uygulanmasında kurum ve kuruluşlara destek olabilir.

Olası dışlanma gerekçeleri (İstanbul Sözleşmesi, 4. madde, 3. paragraf)	Koruyucu tedbirlerden ve hizmetlerden dışlanan şiddet mağduru grupları var mı? Varsa, bunlar hangi gruplar?	Varsa, bunlar neden dışlanıyor?	Bu gruplar nasıl dâhil edilebilir?
Cinsiyet, toplumsal cinsiyet ²⁰			
İrk			
Renk			
Dil			
Din			
Siyasi veya başka tür görüş			
Ulusal veya sosyal köken			
Bir ulusal azınlıkla bağlantılı olma			
Mülk, Doğum			
Cinsel yönelim			
Toplumsal cinsiyet kimliği			
Yaş			
Sağlık durumu			
Engellilik			
Medeni hâl			
Göçmen veya mülteci statüsü			
Başka bir statü			

²⁰ İstanbul Sözleşmesi'ne göre kadınları ve kız çocuklarını şiddetten korumak için alınan özel tedbirlerin ayrımcılık olarak değerlendirilmemesi gerektiğini belirtmek önemlidir (4. madde, 4. paragraf).

Bölüm 4: İkincil mağduriyetin ve şiddet mağdurunun suçlanmasının önlenmesi ve kalıp yargıların ele alınması

Şiddet döngüsünü kırmak ve şiddet uygulayan kişiden ayrılmak zor bir süreç olabilir. Kadınların şiddet uygulayan kişinin yanına dönmesi veya örneğin polise ifade vermek istememesi, alışılmadık bir durum değildir. Bunun ayrılık sürecinin bir parçası olduğunu, şiddet mağdurunun kendi durumuyla ilgili uzman konumunda olduğunu ve sonuç olarak kendi kararlarını verme hakkına sahip olduğunu anlamak önemlidir. Sistemin rolü, şiddet mağduruna, kendisini güvenli ve şiddetten uzak bir hayata götüreceği adımları atmaya teşvik edecek yeterli destek ve güvenlik önlemlerini sunmaktır.

Uygulayıcılar genellikle şiddet uygulanan bir ilişkinin sona erdirilmesini birincil amaç olarak görme eğilimindedirler. Bununla birlikte, bir şiddet mağdurunun şiddet uygulanan bir ilişkide kalmayı seçmesinin ardındaki nedenler çeşitli ve karmaşıktır. Bunun şiddet mağduruna ait bir karar olduğu ve bir ilişkiyi sonlandırması için şiddet mağduruna ısrar etmenin, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde (8. madde) belirttiği üzere insan haklarına aykırı olduğu kabul edilmelidir. Bununla birlikte, ilişkide kalma kararı, şiddetten uzak olmaya yönelik temel hakka hâle getirmez ve uygulayıcıların bunu kabul etmesi de önemlidir.

Birçok uygulayıcı, şiddet mağdurları ve şiddet uygulayan kişilerle ilgili prosedürlerde tarafsız bir pozisyon alma eğilimindedir ve çift terapinin ve/veya arabuluculuğun, ev içi şiddet sorununu çözebileceğine inanmaktadır. Bununla birlikte, şiddet uygulanan ilişkilerde, şiddet mağduru ile şiddet uygulayan kişinin pozisyonlarının eşit olmaması ve gücün-kontrolün kötüye kullanılmasına bağlı olarak farklı iç dinamikler bulunmaktadır; bu nedenle, ev içi şiddet mağdurlarını arabuluculuğa veya aile terapisine katılmaya zorlamak ikincil bir mağduriyete yol açabilir. Arabuluculuk ve aile terapisi, her iki tarafın da aynı güce sahip olduğu, korkmadığı ve sindirilmediği anlaşmazlıklarda çok yardımcı olabilir,

ancak ev içi şiddet vakalarında durum böyle değildir. Aksine, şiddet uygulayan kişiyle bir anlaşmaya varmak imkânsız değilse de son derece zordur; bunun nedeni, şiddet uygulayan kişinin gücü ve kontrolü elinde tutmak istemesi ve herhangi bir değişikliğe açık olmamasıdır. Başka bir deyişle, şiddet uygulayan kişi için anlaşmaya varmak, şiddet mağdurunun istediğini yapması anlamına gelir.

Pek çok şiddet mağduru, sadece yaşadıkları şiddetin sonuçlarıyla değil, aynı zamanda başkalarına ait (şiddeti kışkırtmakla suçlayan yargılayıcı tavırlar veya bilinçsiz bir şekilde şiddet görmek isteyen öz saygısı düşük bireyler olarak görülmek gibi) yanlış anlaşılmalarda da baş etmek durumunda kalmaktadır. Şiddetin sorumluluğunun tamamını veya bir kısmını şiddet uygulayan kişiden ziyade şiddet mağduruna yüklemek, ikincil mağduriyet adı verilen sürecin parçasıdır. Dolayısıyla uygulayıcılar, ikincil mağduriyetlerin önlenmesinin önemli bir yönü olarak, şiddetin tek sorumlusunun şiddet uygulayan kişinin kendisi olduğuna ve bu tür bir davranış için hiçbir mazeret olamayacağına dair net bir mesaj vermelidir.

İkincil mağduriyet

İkincil mağduriyet, kurumlar, hizmet sağlayıcılar, basın, toplum ve/veya aile tarafından, ev içi şiddet mağdurlarına veya kadına yönelik diğer şiddet biçimlerinden mağdur olan kişilere yöneltilen kalıp yargıların ve şiddet mağdurunu suçlama tutumlarının, davranışlarının, uygulamalarının ve süreçlerin neden olduğu ek travma olarak tanımlanabilir.

Brown,²¹ ikincil mağduriyet ifadesini, travma yaşadıktan sonra mağdurların başına gelen adaletsizlikleri tanımlamak için kullanmıştır. Yardım sağlayan uzmanlar, şiddet mağdurunu desteklemek veya onaylamak yerine şiddet nedeniyle şiddet mağdurunu suçlar gibi görünürse, ikincil mağduriyet ortaya çıkabilir. Birçok şiddet mağduru, bu ikincil mağduriyetin ilk mağduriyetten daha acı verici olabileceğini bildirmiştir²². Sonuç olarak, şiddet mağdurlarının başlarına gelen olaylardan dolayı suçlanmaları hâlinde, durumla başa çıkmaları çok zor olabilir. Şiddet mağduru, kurumlarla ve/veya hizmet birimleriyle teması sırasında yeniden travma yaşarsa, sisteme olan güveni ve kendisine/ çocuklarına yardım edebilecek birileri olduğuna dair inancı kaybolabilir ve gelecekte yardım istememe ihtimali artabilir.

Bu nedenle, ev içi şiddet mağdurlarının savunucuları ve bu alanda çalışan uzmanlar olarak, şiddet mağduru odaklı bir yaklaşımın uygulanmasında (bkz. Bölüm 2) ve ek travmaların önlenmesinde önemli bir role sahibiz. Bunun için önce kendi tutum ve ön yargılarımıza bakmak ve daha duyarlı bir yaklaşım geliştirmek önemlidir. Şiddet mağdurunu suçlama tutumunun bir parçası olan kendi "ötekileştirme" eğilimlerimizi sorgulamamız gereklidir (bkz. Bölüm 2).

Ev içi şiddet ve kadına yönelik şiddet sorunlarını ele almak kolay bir iş değildir; kendi duygularımıza, şiddet deneyimlerimize ve travmatik durumlara karşı duyarlı olmamız gereklidir. Bazı durumlarda, şiddet mağdurlarının deneyimi sadece onlar için değil bizim için de çok zor olabilir ve duygusal olarak bir mesafeye koymaya güçlü şekilde ihtiyaç duyabiliriz. Bununla birlikte, duygularımızın ve ihtiyaçlarımızın farkında değilsek, kendimizi korumak için şiddet mağdurunun deneyimlerini bir mantık çerçevesine oturtma eğiliminde olabiliriz. Özellikle bu tür durumlarda, şiddet mağdurlarına inanmama veya onları suçlama eğilimi kolayca ortaya çıkabilmektedir.

Şiddet mağdurunun suçlanması

Şiddet mağdurunun suçlanması, bir suç ya da kazanın mağduru/ mağdurları, kendilerine karşı işlenen suçlardan tamamen veya kısmen sorumlu tutulduğunda ortaya çıkan, değersizleştirici bir eylemdir.²³ Bu suçlama, hukuki, tıbbi ve zihinsel sağlık uzmanlarının²⁴ yanı sıra medyadan, yakın aile üyelerinden ve diğer tanıdıklardan gelen olumsuz sosyal tepkiler şeklinde ortaya çıkabilir.

21 Brown (1991), alıntılanan Hattendorf, J. & Tollerud Toni R.: Ev içi şiddet: Psikiyatrik bakım perspektiflerinde ikincil mağduriyet etkisini en aza indiren danışmanlık stratejileri, Ocak – Mart 1997, Cilt 33, Sayı 1, s. 14 (10).

22 a.g.e.

23 Mağdurun Suçlanması. (2007). Erişim tarihi ve adresi: 3 Nisan 2015 / <http://www.ibiblio.org/rcip/vb.html>

24 Coates, L., Richardson, C., & Wade, A. (2006 Mayıs). Şiddet Suçu Mağdurlarına Yönelik Müdahalelerin Yeniden Şekillendirilmesi Cowichan Bay, B.C., Kanada'da sunumu yapılmıştır.

İnsanların şiddet mağdurlarını suçlama eğiliminin birçok nedeni vardır: bu nedenlerin çoğu yanlış anlamalara, kalıp yargılara, şiddet mağdurları ile şiddet uygulayan kişiler hakkındaki yanlış anlayışlara, şiddet eylemlerinin doğasına ve kendini güvende hissetme ihtiyacına dayanmaktadır. “Şiddet uygulayan kişiler, cezadan kaçınmak ve gelecekte istismara serbestçe devam edebilmek amacıyla eylemlerini haklı göstermek” için şiddet mağdurunu suçlarlar. “Şiddet uygulayan bir kişinin eylemlerini ve istismara devam etmesini haklı göstermesi, bir hak sahipliği duygusundan ve başkaları üzerinde güç sahibi olma arzusundan kaynaklandığı anlaşılmaktadır”.²⁵

İnsanlar kendi kaderleri üzerinde kontrol sahibi olduklarını ve güvende olduklarını hissetmek isterler. Suçlu olduklarını kabul etme ve cezalandırılma yerine, suçlular için, şiddet mağdurunu suçlamak hızlı ve basit bir çözümdür. Birçok kişi için, şiddet uygulayan kişiyi cezalandırmaktan ziyade şiddet mağdurunu suçlamak daha kolaydır; böylece statüko korunmuş olur ve temel sosyal haklardan yoksun baskı altındaki gruplara, belirli bir davranış tarzı sergilerlerse taciz ve sosyal adaletsizlikten kaçınabilecekleri fikri verilmiş olur.²⁶

Araştırmacılar, şiddet mağdurunun suçlanmasıyla ilgili olarak, adil dünya inancı teorisi, atfetme hatası teorisi ve incinmezlik teorisi gibi çeşitli teoriler geliştirmişlerdir:

“Adil dünya inancı” teorisi

Bu teori, bir bireyin dünyanın güvenli bir yer olduğu, insanların başına hak ettikleri şeylerin geldiği veya başka bir deyişle, iyi insanların başına iyi şeylerin, kötü insanların başına ise kötü şeylerin geldiği inancına dayanmaktadır. Bu teoriye göre, insanlar, mağdurlaşmanın şiddet mağdurunun bazı hatalarından kaynaklandığına inanabilirler.²⁷ Bu durumda, adil dünya inancına sahip kişiler, masum ve acı çeken bir mağdur yerine, başına gelen talihsizliği “hak eden” bir kişi gördükleri için, inançlarının doğruluğunu savunurlar.²⁸ Şiddet mağdurunun suçlanması, kişisel sorumluluk inancının korunmasını ve sosyal sonuçlar üzerinde bir miktar kontrol sahibi olunmasını sağlar.²⁹

Atfetme hatası teorisi

Kelly ve Heider’e göre, dâhili ve harici olmak üzere iki atfetme kategorisi bulunmaktadır. Bireyler, bir kişinin eylemlerinin veya içinde bulunduğu durumun o kişiye ait kişisel özelliklerden kaynaklandığını değerlendirdiklerinde, dâhili atfetme yapmış olurlar. Diğer taraftan harici atfetme, bireylerin, kişinin davranışının ortamdan veya şartlardan kaynaklandığını düşünmelerini sağlar.³⁰ Schoellkopf’un belirttiği gibi: “temel atfetme hatası, bir kişinin eylemleri ve deneyimleri kişiliğine atfedildiğinde ve durumun etkisi göz ardı edildiğinde ortaya çıkar”.³¹ Bu bakış açısına göre, bu hatayı yapan kişiler, şiddet mağdurunu başına gelenlerden kısmen sorumlu tutarlar ve böylece durumsal nedenleri (örneğin şiddet uygulayan kişinin eylemlerinden doğan sorumluluğunu) görmezden gelirler.

İncinmezlik teorisi

İncinmezlik teorisi, kişinin kendi incinmezlik duygularını korumanın bir yolu olarak şiddet mağdurunu suçlaması ilkesine atıfta bulunur. İnsanlar zihinsel refahlarını korumak ve yaşamlarının veya bedenlerinin kontrolünü kaybetme fikrinden uzaklaşmak için bir güvenlik duygusundan destek alma ihtiyacı hissederler. Şiddet mağdurunun suçlanması, şiddet mağdurunun yanlış bir şey yapmış olması gerektiği düşünülerek, topluma sahte bir güvenlik duygusu verir. Kişi, incinmezlik durumunu koruyabilmek için, şiddet mağdurunun gerçekleştirdiği belirli bir eylemi gerçekleştirmekten kaçınmaya karar verir. İnsanlar “biz ve onlar” karşılaştırmalarını

25 Schoellkopf, J. C., (2012). “Şiddet Mağdurunun Suçlanması: Eski Bir Trend İçin Yeni Bir Terim”. Lezbiyen Gay Biseksüel Transseksüel Eşcinsel Merkezi. Belge 33. Erişim adresi: <http://digitalcommons.uri.edu/glbtc/33>

26 a.g.e.

27 Kanada Suç Mağdurları Kaynak Merkezi (2009). “Mağdurun suçlanması” Erişim tarihi ve adresi: 3 Nisan 2015 / http://csrcvc.ca/docs/victim_blaming.pdf

28 Mağdurun Suçlanması. (2007). Erişim tarihi ve adresi: 3 Nisan 2015 / <http://www.ibiblio.org/rcip/vb.html>

29 Kay, A.C., Jost, J.T., & Young, S. (2005). “Sistemin Meşrulaştırılmasına Alternatif Yollar Olarak Mağdurun Değersizleştirilmesi ve Mağdurun Geliştirilmesi”. Psikoloji Bilimleri, 16 (3), 240-246.

30 Kanada Suç Mağdurları Kaynak Merkezi (2009), Mağdurun suçlanması, Erişim tarihi ve adresi: 3 Nisan 2015 / http://csrcvc.ca/docs/victim_blaming.pdf

31 Schoellkopf, J. C. (2012). “Mağdurun Suçlanması: Eski Bir Trend İçin Yeni Bir Terim”. Lezbiyen Gay Biseksüel Transseksüel Queer Merkezi. Belge 33. s. 9, <http://digital-commons.uri.edu/glbtc/33>

yaparak çizdikleri bir sınırla (buna "ötekileştirme" adı verilir – bkz. Bölüm 2) kendilerini şiddet mağdurlarından ayırmış ve kendilerinin başına böyle bir şeyin gelmeyeceğine dair yanlış bir inanç yaratmış olurlar.³²

Şiddet mağdurunun suçlandığı durumlara, tutumlara ve mitlere örnekler

- ▶ Bu sadece aile arasındaki bir anlaşmazlıktan ibaret.
- ▶ Şiddet mağduru hâlâ o insanla birlikte olmaya devam ediyorsa, durum o kadar da kötü olamaz.
- ▶ Sadece şiddet mağduru o adamı suçluyor, diğerleri onun iyi biri olduğunu söylüyor.
- ▶ Neden daha erken ayrılmadın?
- ▶ Ne yaptın ki durum bu kadar kötü oldu?
- ▶ Kadını dövüyor, bu yüzden ortada bir şiddet yok.
- ▶ Bu durum benim başıma veya aile üyelerimin başına gelemez.
- ▶ Bu, kadının hatası.

Şiddet mağdurunu suçlamanın etkileri

Şiddet mağdurunu suçlamanın, farklı düzeylerde olumsuz ve yıkıcı etkileri olabilir. Duygusal düzeyde, mağdurların refahı ve akıl sağlığı üzerinde olumsuz sonuçları olan tekrar travma yaşama durumundan bahsedebiliriz. Kişiler arası düzeyde, başka insanlara güvensizliğe ve şiddetin tekrar meydana gelmesinde önemli bir risk faktörü olan sosyal tecridin devamına yol açabilir. Yapısal düzeyde, şiddet mağdurunu suçlamanın, daha sonra meydana gelen şiddet olaylarının ihbar edilmesi üzerindeki etkilerini görebiliriz. Olumsuz yanıt alan ve suçlanan şiddet mağdurları daha fazla sıkıntı yaşamaları olasıdır ve gelecekte meydana gelebilecek istismar olaylarını ihbar etme olasılıkları daha düşüktür.³³

Suçlanan şiddet mağdurları, gelecekte ikincil mağduriyetten kaçınmayı tercih ederler, bu nedenle gelecekte meydana gelebilecek şiddeti ihbar etmeme eğiliminde olurlar.³⁴ Şiddet mağdurunun suçlanması, şiddet mağdurunun bir şiddet olayını ihbar etme kararı üzerindeki etkisinin yanı sıra, sırdaş olan bir kişinin şiddet mağdurunun kararını destekleme istekliliğini, tanıklık etme istekliliğini, yetkili makamların davaları takip etme ve suçlulara yönelik kovuşturma işlemlerini gerçekleştirme konusundaki kararlılığını, jürinin mahkûmiyet kararını, bir savcının hapis cezası isteme kararını ve bir hâkimin hapis cezası verme kararını da etkileyebilir.³⁵

Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı tarafından yapılan kadına yönelik şiddet araştırmasında (2014) da ortaya konulduğu gibi, kadına yönelik şiddet vakalarının polise ve diğer hizmet birimlerine ihbar edilme oranları düşüktür ve bu oranların artırılması gerekmektedir. Kalıp yargıların ve şiddet mağdurunun suçlanması önlenmesi, bu açıdan alınabilecek çok etkili bir önlemdir.

İstismar mağduru olmak travmatize edicidir ve şiddet mağdurlarının güvenlik duygularını ve kendileri üzerindeki kontrollerini kaybetmelerine neden olur. Şiddet mağdurları kendilerini suçlayarak kontrol duygusunu hissedemez hâle gelirler ve kendi kaderleri üzerinde güce sahip oldukları duygusunu tekrar kazanamazlar. Şiddet mağdurları, başlarına gelen şeylerin sorumluluğunu üstlenerek, istismarlarına neden olduğu iddia edilen davranıştan kaçınırlarsa, gelecekte istismardan da kaçınacaklarını düşünürler.³⁶

Stockholm sendromu

Şiddet mağdurları, rehin alınan mağdurlarla benzer davranış kalıpları sergilerler. Bu gerçek, Stockholm'de gerçekleşen bir banka soygunu sonrasında, rehin alınmanın psikolojik etkileri üzerine yapılan bir araştırmada ortaya çıkmıştır.

"Stockholm sendromu" aşağıdaki durumlarda geçerlidir:

32 Schoellkopf, J. C. (2012). "Mağdurun Suçlanması: Eski Bir Trend İçin Yeni Bir Terim". Lezbiyen Gay Biseksüel Transseksüel Queer Merkezi. Belge 33. <http://digitalcommons.uri.edu/glbtc/33>

33 Coates, L., Richardson, C., & Wade, A. (2006, Mayıs). Şiddet Suçu Mağdurlarına Yönelik Müdahalelerin Yeniden Şekillendirilmesi Cowichan Bay, B.C., Kanada'da sunumu yapmıştır.

34 George, W.H., & Martinez, L.J. (2002). "Tecavüzde Mağdurun Suçlanması: Mağdurların ve Şiddet Uygulayan Kişinin İrkinin Etkileri, Tecavüzüm Türü ve Katılımcı İrkçilik". *Psychology of Women Quarterly*, 26(2), s. 110-119.

35 a.g.e.

36 Schoellkopf, J. C. (2012). "Mağdurun Suçlanması: Eski Bir Trend İçin Yeni Bir Terim". Lezbiyen Gay Biseksüel Transseksüel Queer Merkezi. Belge 33. s. 9, Erişim adresi: <http://digitalcommons.uri.edu/glbtc/33>

- ▶ Şiddet mağdurunun hayatı risk altındadır;
- ▶ Şiddet mağduru kaçmamakta veya kaçamayacağına inanmaktadır;
- ▶ Şiddet uygulayan kişi bazen arkadaşça davranır;
- ▶ Şiddet mağduru dış dünyadan kopuktur.

Bu koşullar birlikte ortaya çıkarsa, şiddet mağduru, şiddet uygulayan kişi ile bir bağ kurma eğilimine girer; bu hem rehine durumlarında hem de ev içi şiddet durumunda geçerlidir. Şiddet uygulayan partner küçük tavizler vermeye veya belirli bir samimiyet göstermeye istekliyse, şiddet mağduru tekrar umutlanır ve şiddet uygulayan kişiye bir şans daha vermeye hazır hâle gelir.³⁷ Bir şiddet mağdurunun şiddet uygulayan kişiyle özdeşleşmesi şeklindeki Stockholm sendromu, şiddete ve tehditlere tanık olan istismara uğramış kadınların çocuklarında doğrudan veya dolaylı olarak ortaya çıkabilir.³⁸

KAYNAKLAR

- **Gracia, E. (2014), “Kadınlara karşı yakın partner şiddeti ve Avrupalılar arasında şiddet mağduru- nu suçlama tutumları”, Dünya Sağlık Örgütü Bülteni 2014; 9, s. 380–381.**
<http://dx.doi.org/10.2471/BLT.13.131391>

PRATİK ALIŞTIRMALAR

Alıştırma 4.1 Duygular ve ihtiyaçlar

Amaç	Katılımcıları ikincil mağduriyet sorununa duyarlı hâle getirmek ve bunun nasıl önleneceğine dair stratejiler hakkında farkındalık yaratmak.
Hedef gruplar	Şiddet mağdurları ile yakın irtibat içinde çalışan ve çok kurumlu çalışmalarda görev alan tüm uzmanlar.
Süre	Rol yapma (5-10 dakika); Küçük grup değerlendirmesi (5 dakika); Tüm grup tartışması (15 dakika); Geri bildirim. Toplam: 30 dakika.
Gereken kaynaklar	Rol yapan 1. kişi için talimatlar, rol yapan 2. kişi için talimatlar, kâğıtlı sunum tahtası, keçeli kalemler.
Yöntem	Rol yapma; Küçük grup alıştırması; Tüm grup tartışması.

Talimatlar

Eğitici katılımcılardan üçlü gruplar oluşturmalarını ister. Eğitici, bir kişiye “Rol yapan 1. kişi için talimatları”, ikinci kişiye “rol yapan 2. kişi için talimatları” verir ve üçüncü kişi gözlemci olarak hareket ederek, gördüklerini, duyduklarını ve hissettiklerini not eder. Katılımcılar talimatları kendi aralarında paylaşmamalı veya tartışmamalıdır. Eğitici, küçük gruplardaki hikâyenin veya tartışmaların içeriğini tüm grupla paylaşmak zorunda olmadıkları konusunda katılımcılara güvence verir. Katılımcılar, paylaşmak istedikleri veya paylaşmayacakları konusunda kendi sınırlarını belirlemekte özgürdür. Rol yapma oyunu için 5-10 dakika bekleyin.

Rol yapan 1. kişi için talimatlar

Kişisel veya mesleki yaşamınızdan, sorunların, güçlüklerin, zorlukların veya bir çatışma durumunun üstesinden gelmeniz gereken ve bunları nasıl çözeceğinizden emin olmadığınız bir hikâye düşünün. Bu hikâyeyi partnerinize anlatın.

37 WAVE (2006). Açıkları kapatmak: İyi niyetten iyi iş birliğine doğru. Erişim adresi: http://wave-network.org/sites/wave.local/files/homepage_bg_manual_fromgoodinterventionstogoodcooperation3_0.pdf

38 WAVE (2000). WAVE Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Eğitim Programı. Erişim adresi: http://www.wave-network.org/sites/default/files/Manual_Gesamt_second%20edition_ohneCover.pdf

Rol yapan 2. kişi için talimatlar

Partnerinizin size anlattığı hikâyeyi dinleyin. Hikâyeyi anlatırken, partnerinizin ona gerçekten inanmadığını hissetmesini sağlamak için ek sorular sorun; anlattığı hikâyeyeyle ilgili şüphelerinizi ifade edebileceğiniz ve hatta başa çıkmaya çalıştığı sorundan partnerinizi sorumlu tutabileceğiniz bir bölüm bulmaya çalışın. Yanlış giden bir şey olmuşsa, bunun için partnerinizi suçlamaya çalışın. Ayrıca “şöyle yapmalıydın, böyle yapmalıydın” şeklinde tavsiyelerde bulunarak da partnerinizin yetkinliklerini küçük görmeyi deneyebilirsiniz.

Değerlendirme için rehberlik

Küçük grup çalışmasından sonra, eğitici ilk olarak hikâyelerini anlatanlardan rol yapma oyunundaki deneyimlerini tüm grupla paylaşmalarını ister. Önce duyguları, sonra ihtiyaçları sorulmalıdır. Eğitici geri bildirimlerini kâğıtlı sunum tahtasına yazar.

Kolaylık sağlamak için, eğitici aşağıdaki soruları kullanabilir:

Duygularla ilgili sorular

Hikâyeyi paylaşırken nasıl hissettiniz? Paylaşmaya başlamak kolay mıydı? Partneriniz size anlatmak istediklerinizi anlatabilmeniz için yeterince alan sağladı mı? Kendinizi nasıl hissettiniz? Partnerinizin hikâyeleriyle ilgilendiğini düşünüyor musunuz? Partnerinizin hislerinizi anladığını düşünüyor musunuz? Desteklendiğinizi hissettiniz mi? Size güvenildiğini hissettiniz mi?

İhtiyaçlarla ilgili sorular

Neyi değiştirdiniz? Ne yapılırdı size destek verildiğini ve güvenildiğini hissederdiniz? Hangi sorular sorulmamalıydı ve neden? Neye ihtiyacınız var?

Geri bildirim ilk kısmı bittiğinde, eğitici, ikinci kişiden duygularını paylaşmasını ister. Özellikle geri bildirim oturumu sırasında partnerlerinden neleri duymanın onlar için önemli olduğunu ve ev içi şiddet mağdurlarıyla yaptıkları çalışmalar için neler öğrendiklerini sorar. Eğitici daha sonra gözlemcilerden gördüklerini, duyduklarını ve hissettiklerini paylaşmalarını ister.

Alıştırma 4.2 Kadına yönelik ev içi şiddetle ilgili yaygın mitler

Amaç	Kadına yönelik ev içi şiddetle ilgili yaygın mitlerin tespit edilmesi ve bunlarla yüzleşilmesi.
Hedef gruplar	Şiddet mağdurları ile yakın irtibat içinde çalışan ve çok kurumlu çalışmalarda görev alan tüm uzmanlar.
Süre	Bireysel çalışma (5 dakika); Tüm grup tartışması (grubun büyüklüğüne bağlı olarak 30 dakika). Toplam: 35 dakika.
Gereken kaynaklar	Form 4.1 - Ev içi şiddetle ilgili mitler ve gerçekler I, Form 4.2 - Ev içi şiddetle ilgili mitler ve gerçekler II, kâğıtlı sunum tahtası, keçeli kalemler.
Yöntem	Bireysel çalışma, Tüm grup tartışması.

Talimatlar

Katılımcılara doğru veya yanlış olarak işaretleyecekleri mitlerin bir listesini içeren Form 4.1 verilir.

Değerlendirme için rehberlik

Tüm grup, bu mitlerin ardında yatan nedenleri tartışır. Her bir ifade ile ilgili tartışmanın sonunda, eğitici, Form 4.1’deki her bir ifadenin açıklamasının bir özetini sunabilir. Grup tartışmasının ardından Form 4.2 tüm katılımcılara dağıtılır. Formun dağıtılmasından sonra, sorular için zaman ayırın.

Alternatif yöntem

Ev içi şiddetle ilgili mitler hakkında beyin fırtınası oturumu.

Talimatlar

Eğitici, aşağıdaki soruları kullanarak ev içi şiddet mitleri hakkında beyin fırtınası ve tartışmaların yapıldığı bir oturum başlatabilir:

- ▶ Ev içi şiddetle ilgili bildiğiniz yaygın mitler var mı?
- ▶ Bu mitler, ev içi şiddetin nedenleri hakkında ne gibi varsayımlarda bulunuyor?
- ▶ Bu mitler ev içi şiddeti önleme ve şiddet mağdurunu destekleme konusundaki çabalarımızı nasıl zayıflatıyor?

Değerlendirme için rehberlik

Eğitici, katılımcıların fikirlerini, belirttikleri sırayla kâğıtlı sunum tahtasına yazar. Rehberli tartışma sırasında, eğitici, yukarıdaki ifadelere verilen cevapların ilgili kısımlarını tekrar gözden geçirmeli ve ayrıca aşağıdaki fikirleri vurgulamalıdır.³⁹

- ▶ Ev içi şiddetle ilgili mitlerin bir bölümü, özellikle de yakın bir ilişki bağlamında bir kişinin bir başka kişiyi neden incittiğini anlamının zor olabilmesi nedeniyle ortaya çıkmaktadır.
- ▶ “Ev içi şiddetle ilgili mitler, şiddet için genellikle şiddet mağdurunu ya da (alkol veya öfke gibi) başka bir faktörü suçlar. Sonuç olarak, bu mitler, dikkati başka bir yöne çekerek istismarcı kişinin eylemlerinden uzaklaşmasına neden olur. Aslında ev içi şiddet kasıtlı bir davranıştır. Ev içi şiddete yönelik tüm müdahalelerde, ev içi şiddetle ilgili ortak bir anlayışın paylaşılması ve istismarcının eylemlerine odaklanması kritik önem taşımaktadır.”
- ▶ “Ev içi şiddetle ilgili mitleri ve gerçekleri anlamak, istismarcının sorumluluğuna odaklanmamıza yardımcı olabilir. İstismarcının sorumluluğuna odaklanmak, şiddet mağdurlarını korumaya ve istismarcıları sorumlu tutmaya yönelik her etkili stratejinin kritik bir parçasıdır.”

Grup tartışmasının ardından, eğitici, Form 4.2'yi tüm katılımcılara dağıtır.

Alıştırma 4.3 Stockholm sendromu

Amaç	Katılımcıları Stockholm sendromuna ve şiddet mağdurlarının şiddet içeren bir ilişkiyi bitirmesinin neden zor olabileceğine dair duyarlı hâle getirmektir.
Hedef gruplar	Şiddet M-mağdurları ile yakın irtibat içinde çalışan ve çok kurumlu çalışmalarda görev alan tüm uzmanlar.
Süre	Hikâyeyi okuma (5 dakika); İkili çalışma (10 dakika); Tüm grup değerlendirmesi (15 dakika) ve geri bildirim. Toplam: 30 dakika.
Gereken kaynaklar	Kâğıtlı sunum tahtası
Yöntem	İkili çalışma; Tüm grup tartışması.

³⁹ UNODC (2011). Ev içi şiddeti önlenmesi ve bununla mücadele edilmesi. Vietnam'da kolluk kuvvetleri ve yargı sektörü için eğitici kılavuzu. Belge 2. Hanoi.

Talimatlar

Eğitici, katılımcılardan kendilerini aşağıdaki senaryoda resmetmelerini ister:

Ertesi gün tatile çıkacağınız için hesabınızdan para çekmek için bankaya gittiniz. Yanınızda üç yaşındaki kızınız var. Aniden maskeli ve silahlı iki suçlu bankada beliriyor ve bağılıyor: "Herkes yere yatsın!" Gişedeki banka görevlisine parayı teslim etmesini emrediyorlar. Bir suçlu silahını banka memuruna, diğeri yerde yatan banka müşterilerine doğrultuyor. Birdenbire sokakta polis sirenleri duyulmaya başlıyor. Suçlular bankada mahsur kalıyor. Karşı koymaya ve bankadaki herkesi rehin almaya karar veriyorlar.

Eğitici, durumu açıkladıktan sonra, katılımcılardan ikili gruplara ayrılmasını ve 10 dakika süreyle aşağıdaki soruları tartışmalarını ister:

- ▶ Böyle bir durumla nasıl başa çıkardım? Neler hissedirdim? (duygusal düzey)
- ▶ Aklımdan hangi düşünceler geçirdi ve neler yapmayı düşünürdüm? (bilişsel düzey)
- ▶ Gerçekte neler yapardım? (aktif düzey)⁴⁰

Değerlendirme için rehberlik

Eğitici katılımcılardan ikili grup çalışması hakkında tüm gruba rapor vermelerini ister. Eğitici, alınan girdileri üç düzeye bölerek, sonuçları kâğıtlı sunum tahtasına yazar. Son olarak, eğitici, tüm gruptan rehinerler olarak polisin nasıl hareket etmesini istediklerini ve nelerin onlara daha fazla güvende olma duygusu vereceğini tartışmalarını ister.

Eğitici için not

Bu egzersizden sonra eğitici Stockholm sendromu teorisini açıklar ve bunun ev içi şiddetle olan bağlantılarını vurgular.

Alıştırma 4.4 Kadınlar neden istismarcı bir partnerle kalmaya devam eder?

Amaç	Katılımcıları şiddet mağdurlarının durumuna ve şiddet içeren bir ilişkiyi bitirmelerinin neden zor olabileceğine dair duyarlı hâle getirmektir.
Hedef gruplar	Şiddet mağdurları ile yakın irtibat hâlinde çalışan ve çok gruplu kurum çalışmalarında görev alan tüm uzmanlar.
Süre	Grup büyüklüğüne bağlı olarak 20-30 dakika.
Gereken kaynaklar	Kâğıtlı sunum tahtası, keçeli kalemler.
Yöntem	Beyin Fırtınası; Tüm grup tartışması.

Talimatlar

Eğitici, katılımcılardan, kadının kendisine şiddet uygulayan kişiden ayrılması veya ona karşı yasal işlem başlatması durumunda ne gibi risklerle karşılaşabileceği veya neleri kaybedebileceği konusunda beyin fırtınası yapmalarını ister. Eğitici, katılımcılardan alınan girdileri kâğıtlı sunum tahtasına yazarlar.

⁴⁰ WAVE (2000). Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Eğitim Programı. Erişim adresi: http://www.wave-network.org/sites/default/files/Manual_Gesamt_second%20edition_ohneCover.pdf

Değerlendirme için rehberlik

Eğitici, beyin fırtınası sırasında katılımcılar tarafından bahsedilmemesi durumunda aşağıdaki hususlardan bahsetmelidir:

- ▶ Kadının karşılaşılabileceği riskler:
- ▶ Evini kaybedebilir.
- ▶ Çocuklarını kaybedebilir veya riske atabilir.
- ▶ İlişkinsini kaybedebilir.
- ▶ Statüsünü kaybedebilir, şiddet uygulayan kişiye ekonomik olarak bağımlı olabilir, bu nedenle kendisini ve çocuklarını yoksulluk riskine atabilir.
- ▶ Yasal statüsünü kaybedebilir.

Eğitici, Maslow'un ihtiyaçlar piramidine göre, bu hususlarla kişisel ihtiyaçlar arasında bağlantılar kurar (bkz. Bölüm 2).

- ▶ Evini kaybedebilir - bu risk, temel güvenlik ihtiyacının tehlikeye atılması anlamına gelir.
- ▶ Çocuklarını kaybedebilir veya riske atabilir – çocukları kaybetme riski; temel güvenlik, sevgi, ilgi ve yaşam duygusunun tehlikeye atılması ve ayrıca çocukların zarar görmesi korkusu anlamına gelir.
- ▶ Çok fazla enerji ve zaman harcadığı ilişkisini kaybedebilir – bu, sevgi ve kabullenmeye dair temel ihtiyacı ifade eder.
- ▶ Statüsünü kaybedebilir ve şiddet uygulayan kişiye ekonomik olarak bağımlı olabilir, bu nedenle kendisini ve çocuklarını yoksulluk riskine atabilir – bu, temel gıda, uyku ve güvenlik ihtiyacının tehlikeye atılması anlamına gelir.

FORMLAR VE ANAHTAR MESAJLAR

Form 4.1 Ev içi şiddetle ilgili mitler ve gerçekler I

İfade:	Ev içi şiddetin önemli bir nedeni alkol ve uyuşturucu kullanımıdır. Şiddet uygulayan kişi alkol bağımlılığı nedeniyle tedavi görürse, şiddet uygulamayı durduracaktır.
Yanıt:	Doğru Yanlış
İfade:	Şiddet uygulayan erkekler genellikle iyi birer babadır ve çift ayrılırsa, çocuklarının ortak velayetini almalıdır.
Yanıt:	Doğru Yanlış
İfade:	Çift danışmanlığı, aile terapisi veya arabuluculuk, ev içi şiddetin çözümüdür.
Yanıt:	Doğru Yanlış
İfade:	Dindar kişiler ev içi şiddet uygulamazlar ve şiddet mağduru olmazlar.
Yanıt:	Doğru Yanlış
İfade:	Şiddet uygulayan kişiler genelde şiddete eğilimli kişilerdir.
Yanıt:	Doğru Yanlış
İfade:	Kişiler şiddet uyguladığında, bunun nedeni partnerlerine zarar vermek istemeleri değil, "öfkeden dolayı kendilerini kaybetmeleridir".
Yanıt:	Doğru Yanlış
İfade:	Ev içi şiddet, ailede yaşayan çocukları etkilemez, sadece yetişkinleri ilgilendiren bir sorundur.
Yanıt:	Doğru Yanlış

İfade:	Şiddet mağdurları istismara neden olacak bir şey yapmıştır.
Yanıt:	Doğru Yanlış
İfade:	Ev içi şiddet, evli olmayan çiftleri etkileyen bir sorundur; şiddet uygulayan kişi evlendikten sonra şiddete son verecektir.
Yanıt:	Doğru Yanlış
İfade:	Hayvan istismarı ile ev içi şiddet arasında bir ilişki yoktur.
Yanıt:	Doğru Yanlış

Form 4.2 Ev içi şiddetle ilgili mitler ve gerçekler II

İfade: Ev içi şiddetin önemli bir nedeni alkol ve uyuşturucu kullanımındır. Şiddet uygulayan kişi alkol bağımlılığı nedeniyle tedavi görürse, şiddet uygulamayı durduracaktır.

Yanıt: Yanlış. Alkol ve uyuşturucu genellikle ev içi şiddetle ilişkilendirilse de, şiddetin nedeni değildir. Şiddet uygulayan kişilerin çoğu alkol veya uyuşturucu kullanmaz, kullananlar ise genellikle tanımadıkları kişilere, meslektaşlarına veya patronlarına değil, ancak partnerlerine doğrudan şiddet uygularlar. Şiddet uygulayan kişiler genellikle eylemlerinin sorumluluğunu üstlenmemek için sarhoş olduklarını öne sürer veya bunu bir bahane olarak kullanırlar. Ev içi şiddet ve alkol/ uyuşturucu kullanımının iki ayrı konu olduğunu ve bağımsız olarak tedavi edilmesi gerektiğini anlamak önemlidir.

İfade: Ev içi şiddet mağduru, şiddet uygulayan partnerini derhâl terk etmelidir; şiddet içeren bir ilişkide kalmak için herhangi bir haklı neden yoktur.

Yanıt: Yanlış. Bir paradoks olarak, şiddet içeren bir ilişkide kalmak, şiddetin artması riskini en aza indirecek stratejilerden biri olabilir. Ayrılık, şiddeti en çok tırmandıran risk faktörlerinden biridir. Bir şiddet mağduru, şiddet uygulayan kişinin şiddet mağduruna, kendisine, çocuklarına, arkadaşlarına veya ailesine zarar verme tehdidinde bulunmasından doğal olarak korku duyabilir. Bu nedenle şiddet mağdurları, şiddet uygulayan partnerden ayrılma süreçlerinde güvenliklerini artırmak için harici desteğe ve bir güvenlik planına ihtiyaç duyarlar. Ayrıca kadınların istismar edici ilişkilerde kalmalarının birçok sosyal, ekonomik ve kültürel nedeni vardır (ayrıca bkz. Alıştırma 4.4).

İfade: Erkekler de kadınlar kadar ev içi şiddet mağduru olmaktadır.

Yanıt: Yanlış. Araştırmalar, ev içi şiddet vakalarının %95'inde şiddet mağdurunun kadınlar olduğunu göstermektedir. Erkeklerle yönelik şiddet vakaları genellikle abartılmaktadır; şiddet uygulayan kişiler sorumluluktan kaçmanın veya sorumluluklarını en aza indirmenin bir yolu olarak, partnerlerini şiddetle suçlarlar. Ek olarak, ev içi şiddete maruz kalan erkeklerin, şiddet uygulanan durumlardan uzaklaşmak için kadınlardan daha fazla kaynağa erişimi vardır.

İfade: Şiddet uygulayan erkekler, öfkelerini ve hayal kırıklıklarını kontrol edemedikleri için şiddet uygularlar.

Yanıt: Yanlış. Ev içi şiddet kasıtlı bir davranıştır ve şiddet uygulayan kişiler "kontrolden çıkmış" değildirler. Uyguladıkları şiddet belirli anlarda, belirli yerlerde ve belirli insanları dikkatli bir şekilde hedef alır. Şiddet uygulayan kişiler, ne kadar kızarlarsa kızsınlar, genellikle patronlarına veya sokaktaki insanlara saldırmazlar. Şiddet uygulayan kişiler, istismar edici davranışlarla ilgili bazı içsel kurallara da uyarlar. Çoğunlukla partnerlerine sadece yalnızken istismar uygular veya istismardan geriye gözle görünür bir kanıt bırakmamak için bazı adımlar atabilirler. Şiddet uygulayan kişiler taktiklerini de dikkatli bir şekilde seçerler; bazıları maddi zarar verir, bazıları istismarla tehdit eder, bazıları ise çocukları tehdit eder. Araştırmalar ayrıca, şiddet uygulayan bazı kişilerin saldırganlıkları arttıkça daha kontrollü ve sakin hâle geldiğini de göstermektedir.

İfade: Şiddet uygulayan erkekler genellikle iyi birer babadır ve çift ayrılırsa, çocuklarının ortak velayetini almalıdır.

Yanıt: Yanlış. Yapılan araştırmalar, vakaların %70'inde, eşlerini istismar eden erkeklerin çocuklarını da istismar ettiği sonucuna varmıştır. Çocuklar doğrudan istismara uğramadıklarında bile, bir ebeveynin diğerine

saldırıldığına tanık oldukları için acı çekerler. Şiddet uygulayan kişiler, partnerleriyle iletişimi sürdürmenin ve dolayısıyla partner üzerinde kontrol sağlamanın bir yolu olarak, ayrılık aşamasında çocuklarına daha fazla ilgi gösterirler.

İfade: **Çift danışmanlığı, aile terapisi veya arabuluculuk, ev içi şiddetin çözümüdür.**

Yanıt: Yanlış. Şiddetin altında yatan güç ve kontrolün kendine özgü dinamikleri nedeniyle, ilişkilerinde şiddeti sona erdirmeye çalışan çiftlere çift danışmanlığı veya aile terapisi verilmesi ÖNERİLMEZ. En iyi uygulamalar, ev içi şiddet uygulayan kişilerin, kişiler arası ilişkilerde şiddet içermeyen davranışları benimsemeyi öğreten özel programlara katılmaları gerektiğini ve şiddet mağdurlarına uzman merkezler ve bir ev içi şiddet savunucusu tarafından destek verilmesi gerektiğini göstermektedir. Ayrılık durumlarında, çifte ikili iletişimi "öğretmek" ve/veya çocukların velayeti veya boşanma konusunda anlaşma sağlamak için arabuluculuk veya aile terapisi verilmesi ÖNERİLMEZ.

İfade: **Dindar kişiler ev içi şiddet uygulamazlar ve mağdur olmazlar.**

Yanıt: Yanlış. Şiddet uygulayan kişiler dindar olabilir ve aralarında din görevlileri bulunabilir. Birçok şiddet mağduru köklü dini inançlara sahiptir ve bu inanç, mağduru ne pahasına olursa olsun aileyi bir arada tutmaya teşvik edebilir.

İfade: **Şiddet uygulayan kişiler genelde şiddete eğilimli kişilerdir.**

Yanıt: Yanlış. Şiddet uygulayan kişilerin çoğu, yakın olmadıkları diğer kişilerle olan ilişkilerinde, anlaşmazlıkları çözmek için şiddete başvurmaz. "Şiddet uygulayan kişiler genellikle, ev dışında ev içinden farklı bir kişilik sergiler ve bu da bir kadının yaşadıklarını ilişki dışındaki kişilere açıklayabilmesini güçleştirir."⁴¹

İfade: **Kişiler şiddet uyguladığında, bunun nedeni partnerlerine zarar vermek istemeleri değil, "öfkeden dolayı kendilerini kaybetmeleridir".**

Yanıt: Yanlış. Şiddet uygulayan kişiler duygularının kontrolünü kaybettikleri için değil, güç ve kontrol elde etmelerine ve bunu sürdürmelerine yardımcı olduğu için şiddet kullanırlar.

İfade: **Ev içi şiddet, ailede yaşayan çocukları etkilemez, sadece yetişkinler arasındaki bir sorundur.**

Yanıt: Yanlış. Ev içi şiddet, evde yaşayan çocuklar üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Şiddetin olduğu ailelerde büyüyen çocuklar, ev içi şiddete maruz kalmaktan dolayı ciddi duygusal ve psikolojik sorunlar yaşarlar. Bir başa çıkma stratejisi olarak, bazı çocuklar kendilerini şiddet uygulayan kişi ile özdeşleştirerek şiddet mağduruna olan saygısını kaybetme eğiliminde olabilir, bu da şiddet döngüsünün nesiller arasında aktarılmasına yol açabilir.

İfade: **Mağdurlar istismara neden olacak bir şey yapmıştır.**

Yanıt: Yanlış. Şiddet uygulayan davranışlarından sorumludur ve eylemleri, kendi seçimlerinin sonucudur. İstismar ASLA şiddet mağdurunun hatası değildir.

İfade: **Ev içi şiddet; evli olmayan çiftleri etkileyen bir sorundur; şiddet uygulayan kişi evlendikten sonra şiddete son verecektir.**

Yanıt: Yanlış. Evlilik sonrasında, şiddet uygulayan birçok kişinin güç ve kontrol duygusu güçlenmekte ve sahiplik duygusu daha da artabilmektedir. Bu nedenle saldırılar daha sık ve şiddetli hâle gelebilir.

İfade: **Hayvan istismarı ile ev içi şiddet arasında bir ilişki yoktur.**

Yanıt: Yanlış. Şiddet uygulayan kişilerin çoğu, güçlerini korumak ve aile üyelerinin kendilerine itaat etmesini sağlamak için bir duygusal şiddet aracı olarak hayvanlara yönelik şiddet uygular ya da evcil hayvanları incitme/ öldürme tehdidinde bulunur.

41 Wilson, K.J. (1997). Evde Şiddet Başladığında: Ev İçi İstismarı Anlamak ve Sona Erdirmek İçin Kapsamlı Bir Kılavuz. Alameda CA: Hunter House Publishers.

Form 4.3 Mitler ve gerçeklerle ilgili anahtar mesajlar

- ▶ Ev içi şiddetle ilgili birçok yaygın mit ve kalıp yargı bulunmaktadır. Bunlar ev içi şiddetin nedenlerini, şiddet mağdurlarının ve şiddet uygulayan kişilerin davranışlarını açıklayan ifadeler olarak sunulurlar. Bu ifadeler genellikle şiddet içeren ilişkilerin dinamiğinin yanlış anlaşılmasına ve şiddet içeren ilişkilerdeki güç ve kontrol dengesizliğine dayanır. Bu mitlerin çoğu şiddet mağdurunu suçlama mekanizmalarına dayanmaktadır ve "adil dünya teorisi", atfetme hatası teorisi ve incinmezlik teorisi (bkz. Bölüm 4) gibi teoriler, bu mitlerin kökenlerini açıklayabilir. Sonuç olarak, şiddet uygulayan kişi şiddetten sorumlu tutulmamakta, şiddet içeren davranış nedeniyle, daha ziyade şiddet mağduru, alkol, uyuşturucu, öfke veya diğer faktörler suçlanmaktadır.
- ▶ Bu nedenle, şiddet içeren davranıştan şiddet uygulayan kişinin sorumlu olduğunun ve ev içi şiddetin, partner üzerinde güç ve kontrol elde etmeye ve sürdürmeye yönelik kasıtlı bir davranış olduğunun farkında olmak son derece önemlidir. Böylelikle şiddet, manipülasyon ve zorlayıcı taktikler, korku yaratmak ve itaati güçlendirmek için araçlar olarak kullanılır.
- ▶ Şiddete maruz kalan kadınların bir ilişkide kalmayı istemesinin veya buna ihtiyaç duymasının birçok nedeni olduğundan ve bu şekilde davranmak onların insan hakkı olduğundan (bkz. Bölüm 1), şiddet uygulayan erkeklerin davranışlarını değiştirmek için etkili yolları değerlendirmek önemlidir.
- ▶ Şiddet uygulayan kişinin sorumluluğuna odaklanmak, şiddet mağdurlarını korumaya ve şiddet uygulayan kişileri sorumlu tutmaya yönelik her etkili stratejinin kritik bir parçasıdır. Ayrıca, bu mitlerin birçoğu çok yaygın olduğu için, insanlara ev içi şiddet konusunda eğitim verirken bu mitlerle karşılaşmamız durumunda bunları nasıl ele alacağımızı öğrenmek önemlidir.

Ev içi şiddet mağdurları genellikle şunları ifade ederler:

- ▶ Şiddet uygulayan kişiler onlara neyi yapmaları ve neyi yapmamaları gerektiğini söylemektedir;
- ▶ Şiddet uygulayan kişiler tarafından sorun olarak görülmektedirler;
- ▶ Kendilerine güvenilmemektedir;
- ▶ Yaşadıkları şiddetten sorumlu tutulurlar.

Ev içi şiddet mağduru bir kadın şiddet döngüsünü kırmak için adımlar atarsa, temel ihtiyaçlarını riske atmış olur. Bu nedenle desteğe ve duygularının anlaşılmasına, risklerle baş etme yollarıyla ve sistemden ne gibi destek ve koruma alabilecekleri ile ilgili net bilgilere ihtiyaç duyarlar.

Bölüm 5: Ağır şiddet ve ölümcül durum riski de dâhil olmak üzere yüksek riskli durumların tespit edilmesi

Ev içi şiddet, tipik olarak, zaman içinde artma eğilimi gösteren ve tekrarlayan bir suçtur. Kimi zaman kadın cinayeti olarak da anılan yakın partner şiddeti, cinayeti veya cinayete teşebbüsü vakalarında genellikle bir istismar geçmişi bulunmaktadır.⁴² Yoğun şiddete veya cinayet teşebbüsüne maruz kalan ya da cinayete kurban giden birçok şiddet mağduru ve bunlara şiddet uygulayan kişiler, ev içi şiddetle ilgilenen farklı kurumlarla (polis, sağlık hizmeti sağlayıcıları, destek hizmetleri vb.) daha önceden temas kurmuş oldukları için, sistem tarafından hâlihazırda bilinmektedirler. Önleyici ve koruyucu bakış açısından bakıldığında, genel ve ev içi şiddet vakaları arasında büyük farklılıklar vardır ve bu farklılıklar, ev içi şiddet mağdurlarını korumak için eşsiz bir fırsat sağlarlar. Dahası, devletin hayatı risk altında olanları koruma yükümlülüğü bulunmaktadır⁴³. Sistemdeki tüm aktörlerin, şiddet uygulayan kişiye karşı hangi adımların atılacağına ve ayrıca şiddet mağduruna koruma sağlanmasına hangi önlemlerin yardımcı olacağına karar verme sorumluluğu vardır. Risk değerlendirmesi bu karar verme sürecinde yardımcı olabilir.

⁴² Kadın cinayeti ifadesi, kadınların erkekler tarafından, daha spesifik olarak, erkek eşler veya partnerler/ erkek arkadaşlar ya da eski erkek eşler veya partnerler/ erkek arkadaşlar tarafından öldürülmeleri eylemini ifade eder. Bu ifade genellikle bu cinayetlerin toplumsal cinsiyete özgü nedenlerine ve sonuçlarına dikkat çekmek için kullanılır.

⁴³ Bkz. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (2009). Tomasic ve diğerleri - Hırvatistan arasındaki dava kararı, Par. 51. Erişim adresi: [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-90625#\(\"ite mid\":\[\"001-90625\"\]](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-90625#(\)

Risk faktörlerinin tespit edilmesi

Risk faktörlerinin tespit edilmesi, risk değerlendirme sürecinde ilk ve hayati bir adımdır. Geçtiğimiz birkaç yıl içinde, Avrupa'da daha sistematik bir risk değerlendirmesi yapmaya ve risk faktörlerini belirlemeye yönelik çalışmalar artmıştır. Literatür incelendiğinde, ev içi şiddet riskinin tespitinde kullanılacak en basit ve en güvenilir risk tanımlayıcının, daha önce gerçekleştirilmiş bir saldırı veya birden fazla kez ortaya çıkan mağdurlaşma olduğu görülmektedir. Daha önceden gerçekleştirilmiş saldırıların sayısı ne kadar fazlaysa, daha fazla saldırı gerçekleşmesi olasılığı da o kadar artmaktadır. Bir diğer önemli risk tanımlayıcısı da ayrılık durumudur. Gerçekten de, şiddete maruz kalmış birçok kadın, ayrılık aşamasında kurumlarla temasa geçmektedir.⁴⁴ Ayrılıktan kaynaklı risk düzeyinin değerlendirilmesi, çocukla temas düzeyiyle bağlantılıdır, bu da şiddetin devam etmesi veya artması için imkân sağlayabilmektedir. Birleşik Krallık'ta yapılan araştırmalar, örnek olarak seçilen kadınların %75'inden fazlasının, ayrılık sonrasında eski partnerleri eliyle daha fazla istismara ve tacize uğradığını ve çocukla temas kurulduğu anların, hem kadınlar hem de çocuklar için özel bir savunmasızlık ortaya çıkaran anlar olduğunu göstermiştir.⁴⁵

Risk değerlendirmesi

Risk değerlendirmesinin amacı riski tahmin etmek değil, şiddet mağdurlarına yeterli güvenlik önlemleri ve koruma sağlamak için riski değerlendirmektir. Riskleri ortadan kaldıramayız, ancak zararı azaltmak için koruyucu önlemler (bkz. Bölüm 3) alabiliriz. Risk değerlendirmesi, "zararlı bir davranış veya olayın meydana gelme olasılığının hesaplanmasıdır... bir davranışın veya olayın meydana gelme sıklığına, olası etkisine ve kimleri etkileyeceğine yönelik bir değerlendirmeyi içerir."⁴⁶ Bu eğitim kılavuzu bağlamında, "risk", şiddet mağdurlarının ciddi zarar görmesi, şiddetin tırmanması veya şiddet mağduruğun öldürülmesi riski olarak anlaşılmaktadır. Zarar, hem psikolojik hem de fiziksel, cinsel ve şiddet kaynaklı zarar olarak anlaşılacaktır. Ciddi zarar, yaşamı tehdit eder ve/veya travmatiktir ve zarar sonrası (fiziksel ve/veya psikolojik) iyileşme sürecinin zor olması beklenebilir. Zarar riski, şiddet uygulayan bir kişiden kaynaklı zarar veya tehlike olasılığının bir tahmini veya değerlendirmesidir.⁴⁷

Risk dinamiktir ve şiddet mağduruğun bireysel durumuna göre, bazen kısa süreler içerisinde dahi sürekli değişmektedir. Risk düzeyini artırabilecek (örneğin ayrılık, dava duruşması, çocuklarla temas, işsizlik vb. gibi) bir dizi ağırlaştırıcı etken veya belirli koşullar bulunmaktadır. Bu nedenle, risk sistematik ve düzenli olarak ve şiddet mağduru ile yakın iş birliği içinde değerlendirilmelidir. Risk değerlendirmesi devam eden bir süreçtir ve bu süreci, güvenlik planlaması ve risk yönetimi, sürecin etkinliğinin gözden geçirilmesi ve yeniden değerlendirme takip etmelidir.

Risk değerlendirme sürecinde, mevcut bireysel risk faktörlerini dikkate almamız ve aşağıdaki soruları cevaplamamız gerekir:

- ▶ Zarar görme, şiddetin artması ve/veya cinayet riski ne kadar ciddidir?
- ▶ Şiddet uygulayan kişinin şiddet mağduruza zarar verme veya onu öldürme potansiyeli nedir? Şiddet uygulayan kişinin neler yapabileceğini nasıl değerlendirebiliriz?
- ▶ Şiddet riskinin değerlendirilmesinin şiddet mağduru ve çocukları üzerindeki etkisi ne olabilir? Suç ne kadar "büyük" olabilir?
- ▶ Suç ne kadar bir süre içerisinde ortaya çıkabilir? Koşullar izin verir vermez mi, yoksa sosyal ve sistemsel kontroller ve sınırlar ortadan kalkar kalkmaz mı meydana gelir?

Risk değerlendirmesinin faydaları

- ▶ Düzgün bir şekilde uygulandığında, tehlike konusundaki endişelerimizi ve şiddeti önlemek için atılması gereken adımları iletme için bir araç görevi görür.⁴⁸

44 Walby, S., Myhill, A. (2000). Ev İçi Şiddetin Azaltılması: Hangi önlemler işe yarıyor? Ev içi şiddet riskinin değerlendirilmesi ve yönetilmesi. Polis Araştırması, Suç

45 Humphreys, C., & Thiara, R. K. (2003). "Ne adalet ne koruma: Kadınların ayrılık sonrası şiddet deneyimleri". Sosyal Refah ve Aile Hukuku Dergisi, 25, s. 195-214.

46 Kemshall, H. (1996). Riskin Gözden Geçirilmesi: Risk ve tehlikenin değerlendirilmesi ve yönetimi üzerine bir araştırma incelemesi: Denetimli Serbestlik Hizmetindeki politikalar ve uygulamalar için çıkarımlar (İçişleri Bakanlığı Araştırma ve İstatistik Müdürlüğü için Rapor). İçişleri Bakanlığı.

47 a.g.e.

48 Kropp, P. R. (2004). "Eş saldırısı riskine yönelik değerlendirmeyle ilgili bazı sorular". Kadına Yönelik Şiddet, 10 (6) s. 693.

- ▶ Gittikçe kötüleşen durumlara ve artan şiddete daha uygun şekilde müdahale edilmesini sağlar.
- ▶ Güvenlik planları ile risk düzeyi ve niteliği arasında daha iyi bağlantı kurulmasını sağlar.
- ▶ Karmaşık vakalara çeşitli kurumlardan koordineli müdahaleler uygulanmasını sağlar.
- ▶ Kadınlar ve çocukları için gelişmiş bir güvenlik planlaması ve daha fazla koruma sağlar.
- ▶ Ayrıca, şiddet mağdurunun karşılaştığı riskler konusundaki farkındalığını artırmaya ve durumuyla ilgili tehlikenin daha gerçekçi bir değerlendirmesini yapmasına yardımcı olabilir;⁴⁹ istismara uğramış kadınların yüksek risk algılarının genellikle doğru olduğuna dair kanıtlar bulunmasına rağmen, Campbell tarafından 11 şehirde yapılan bir araştırma, partnerleri tarafından cinayete kurban giden veya cinayet teşebbüsüne maruz kalan kadınların yalnızca yaklaşık yarısının, kendileriyle ilgili riskleri doğru bir şekilde değerlendirebildiğini göstermiştir.⁵⁰

Güvenlik planlaması

Tekrarlanan şiddete maruz kalan kadın ve çocuklar ciddi şekilde travma geçirirler. Bu kadınlar ve çocuklar için iyileşme ve hayata devam etme yolunda atılacak ilk adım, güvenliği sağlamak ve kontrolü tekrar ele almalarını sağlamaktır.⁵¹ Mağdurların güvenliği ve emniyeti, tüm müdahalelerin ve iş birliği süreçlerinin odağında yer almalıdır. Risk değerlendirmesinden sonra güvenlik planlaması yapılmalı ve sürekli revize edilmelidir. Güvenlik planlaması şiddet mağdurları ile iş birliği içinde yapılmalı, şiddet mağduru kesinlikle süreçten izole edilmemelidir. Şiddet mağduru, şiddet uygulayan kişiyi en iyi tanıyan kişidir ve yardım arama noktasında, riskin en aza indirgenmesi için kendisi muhtemelen hâlihazırda çok sayıda stratejiyi denemiştir. Hangi stratejilerin şiddet mağdurunun işine yaradığının ve hangi stratejilerin geliştirilmesi veya iyileştirilmesi gerektiğinin anlaşılması çok önemlidir.

Bazı şiddet mağdurları, o sırada başka alternatifleri olmadığı için, istismar edici ilişkiye devam etmek veya şiddet uygulayan kişiyle yaşamak durumunda kalırlar. Güvenlik planlarını şiddet mağdurunun fiili durumuna göre uyarlamak önemlidir. Şiddet mağdurunun şiddet uygulayan kişiyle birlikte kalması, şiddet uygulayan kişiden ayrıldıktan sonra evi terk etmeyi planlaması veya çocukla temasın devam etmesi gibi farklı durumlardan her birinde, güvenlik planı da farklı olacaktır. Güvenlik planlamasının bir parçası olarak, birçok şiddet mağdurunun kalıcı olarak ayrılmadan önce birkaç kez şiddet içeren ilişkiden ayrılıp tekrar geri döndüğünü unutmamalı ve güvenliği buna göre yönetmeliyiz. Şiddet uygulayan kişinin tutuklanması veya koruma kararı verilmesinin tüm şiddet mağdurlarına fayda sağlayamayabileceğinin farkında olmak da önemlidir.

Her kurum içerisinde risk faktörlerine ve güvenlik planlamasına odaklanılması

Yukarıda belirtildiği gibi, güvenlik planlaması, şiddet mağduru ile yakın iş birliği içinde olmayı gerektirir. Bununla birlikte, güvenlik ve koruma sağlanmasının, şiddet mağdurunun sorumluluğunda olmadığı, devletin ve devlet kurumlarının üzerine düşen bir yükümlülük olduğunun akılda tutulması önemlidir. Bu nedenle, şiddet mağdurlarının güvenliğini ve korunmasını sağlamak, özellikle kolluk kuvvetlerinin ve diğer kurumların görevidir. Mümkün olduğunda, ayrıntılı güvenlik planlaması uzman mağdur destek hizmet birimleri tarafından yapılmalıdır; ancak, şiddet mağduru belirli bir kurumdan yardım talep etmişse, tüm çalışanlar, kadının güvenliğini artıracak şekilde risk değerlendirmesi ve güvenlik yönetimi sürecini başlatmak için gerekli bilgi ve becerilere sahip olmalıdır.⁵²

Risk değerlendirmesi ve yönetiminde iyi uygulamalar

Risk değerlendirmesi ve güvenlik planlaması, hizmet sunumunun ayrılmaz bir parçası olmalıdır. Kadına yönelik ev içi şiddet sorunuyla ilgilenen tüm kurumlar, risk değerlendirmesi ve güvenlik planlaması/ risk yönetimi için net (yazılı) politikalar ve prosedürel kılavuzlar geliştirmelidir. Kalite standartlarının bir parçası olarak, her

49 Roehl J, O'Sullivan C, Webster D. ve Campbell J. (2005). Yakın Partner Şiddeti Risk Değerlendirmesi Doğrulama Çalışması. Nihai rapor. ABD Adalet Bakanlığı.

50 Campbell, J. C. ve diğ. (2003). "İstismar Edici İlişkilerde Kadın Cinayeti İçin Risk Faktörleri: Çok Bölge Bir Vaka Kontrol Çalışmasının Sonuçları", Amerikan Kamu Sağlığı Dergisi, Cilt 93, Sayı 7, s. 1089-1097. Erişim adresi: <http://www.dangerassessment.org/DATools.aspx>

51 Herman, J.L. (1992). Travma ve İyileşme: Şiddet Sonrası Süreç. New York: Basic Books.

52 WAVE (2012). Koruma II: Yüksek Riskli Mağdurları Korumaya Yönelik Güvenlik Yönetimi ve Risk Değerlendirmesinde Kapasite Geliştirme. Viyana: WAVE.

kurum, güvenliği sağlamaya ve daha fazla şiddetin meydana gelmesini önlemeye odaklanan standart bir uygulamaya sahip olmalı, bu uygulama kapsamında sorumluluklar net bir şekilde belirlenmeli ve mağdurların ihtiyaçlarına odaklanan etkili süreçler tanımlanmalıdır. Müdahaleler ve iş birliği süreçleri, sürekli izlenmeli ve etkililikleri açısından değerlendirilmelidir.

Şiddet mağdurunun farklı kurumlara ziyareti sırasında da güvenlik önlemleri alınması önemlidir. Şiddet mağdurlarının güvenliğini artırmak için, mevzuat ve yasa kapsamında mevcut tüm önlemler uygulanmalıdır. Şiddet mağdurlarının bir kuruma girerken, kurumda kalırken ve kurumdan ayrılırken güvende olmalarını sağlamak önemlidir.

Bu önlemler özellikle, şiddet mağdurlarının kurum binasında şiddet uygulayan kişiyle karşılaşabileceği durumlarda önemlidir. Mümkün olan her durumda şiddet mağdurunun güvenliği göz önünde bulundurulmalı ve şiddet mağduru ve şiddet uygulayan kişi ile alınacak randevular, aynı ana denk gelmeyecek veya bu kişilerin kuruma gelirken ve kurumdan ayrılırken karşılaşmayacakları şekilde ayarlanmalıdır. Personelin güvenliği de her kurumun politikasının bir parçası olmalı ve personel güvenlik planı, kalite standartlarına dâhil edilmelidir.

Çok kurumlu ekiplerin desteğiyle risk faktörlerine ve güvenlik planlamasına odaklanma

Etkili bir güvenlik planlaması ve risk yönetimi için, kilit kurumların iş birliği yapması gereklidir. Çok kurumlu ekip toplantıları, yüksek riskli durumlarda risk değerlendirmesi ve güvenlik planlaması yapmak için iyi bir temel oluşturabilir. Yukarıda belirtildiği gibi, risk tespitinin nitelikli bir şekilde yapılabilmesi için, şiddet mağduru ile yakın iş birliği içinde olunması son derece önemlidir. Bununla birlikte, çok kurumlu ekibin tüm üyeleriyle birlikte yapılan toplantı sırasında risk belirleme prosedürünü gerçekleştirmek, bir şiddet mağduru için ağır ve stresli olabilir (bkz. Bölüm 2 ve Alıştırma 2.2). En iyi uygulamalar, bir kurum (mümkünse ev içi şiddet mağdurlarına destek sağlayan özel bir kuruluş) veya şiddet mağduruna atanmış, çok kurumlu toplantıda onu temsil eden ve şiddet mağdurunun güvendiği bir savunucu varsa (bkz. Bölüm 6), şiddet mağdurunun çok kurumlu ekiple daha fazla şey paylaşma ve yakın bir şekilde iş birliği yapma istekliliğinin arttığını ve ikincil mağduriyet riskinin azaldığını (bkz. Bölüm 4) göstermektedir. Bu kurum veya savunucu, çok kuruluştaki ekibin toplantısından önce şiddet mağduru ile risk değerlendirme görüşmesi yapabilir ve mevcut risk faktörlerini aktarabilir. Güvenlik planlamasının şiddet mağdurunu desteklemesi ve yaşam kalitesini yükseltmesi gerektiğini unutmamak gerekir. Risk değerlendirmesi, şiddet mağdurunun "görev ve sorumluluklarının" bir listesi olmayıp, kendisi için mevcut seçeneklerin ve kurumların kendisini desteklemek için alacağı önlemlerin bir özeti.

KAYNAKLAR

 WAVE (2012). Koruma II: Yüksek Riskli Mağdurları Korumaya Yönelik Güvenlik Yönetimi ve Risk Değerlendirmesinde Kapasite Geliştirme. Viyana: WAVE.

Lehçe olarak da mevcuttur:

http://www.wave-network.org/sites/default/files/protectii%28polish%29final%28july2012%29_opt_0.pdf

PRATİK ALIŞTIRMALAR

Alıştırma 5.1 Risk kavramını anlamak

Amaç	Risk kavramına yönelik farklı yaklaşımlar hakkında farkındalık yaratmak ve risk anlayışıyla ilgili farklı bakış açılarını sergilemek.
Hedef gruplar	Çok kurumlu ekiplerin tüm üyeleri (polis, yargı, uzman veya kadın destek hizmetleri, diğer mağdur hizmetleri ve sivil toplum kuruluşları, sosyal hizmetler, çocuk koruma ve sağlık hizmetleri, denetimli serbestlik birimi, şiddet uygulayan kişilere yönelik programlar vb.).
Süre	5-10 dakika.
Gereken kaynaklar	1 Sandalye.
Yöntem	Gösterim; Tüm grup tartışması.
Talimatlar	<p>Eğitici sağlam bir sandalye kullanır ve sandalyenin üzerine çıkar. Eğitici sandalyenin üzerinde dururken katılımcılara farklı bakış açılarından tespit edebilecekleri riskler hakkında sorular sorar. İkinci bir eğitici "Doktor olsaydım, kişinin yere düşme ve yaralanma riskini görürdüm.", "Ev işlerini yapan bir kişi olsaydım, sandalyenin kırılma veya zeminin çizilme riskini görürdüm." vb. gibi ifadelerle tartışmayı kolaylaştırabilir. Katılımcıları riske farklı bakış açılarından bakmaya teşvik edin.</p> <p>Değerlendirme için rehberlik</p> <p>Bu alıştırma, katılımcıların farklı risk algılarını ve buna yönelik farklı yaklaşımları anlamalarına yardımcı olur. Eğitici, aynı durumu gözlemlememize rağmen riskin farklı yönlerine daha fazla dikkat ediyor olabileceğimizi vurgulayabilir. İş birliği ve ortak çalışma için, katılımcıların riske ilişkin bakış açılarını anlamaları ve bunu ele almak için ortak bir yaklaşım bulmaları son derece önemlidir.</p>

Alıştırma 5.2 Risk faktörleri

Amaç	Ciddi zarar vermeye ilişkin önemli risk faktörleri ile şiddetin ağırlaşması ve cinayet konusunda uzmanlar arasında farkındalık yaratmak.
Hedef gruplar	Çok kurumlu ekiplerin tüm üyeleri (polis, yargı, uzman mağdur destek hizmetleri, diğer mağdur hizmetleri ve sivil toplum kuruluşları, sosyal hizmetler, çocuk koruma ve sağlık hizmetleri, denetimli serbestlik birimi, şiddet uygulayan kişilere yönelik programlar vb.).
Süre	Bireysel çalışma (5-10 dakika); Tüm grup tartışması (35 dakika). Toplam: 45 dakika (grup büyüklüğüne bağlı olarak).
Gereken kaynaklar	Form 5.1 Beş risk kategorisi, Form 5.2 Risk faktörleri listesi, kâğıtlı sunum tahtası.
Yöntem	Bireysel çalışma; Tüm grup tartışması.
Talimatlar	Eğitici Form 5.1'i katılımcılara dağıtır ve her bir kategoriye karşılık gelen risk faktörlerini doldurmalarını ister.

Değerlendirme için rehberlik

Katılımcılar formları doldurduktan sonra, eğitici, katılımcılardan fikirlerini grubun geri kalanıyla paylaşmalarını ve girdilerini kâğıtlı sunum tahtasına yazmalarını ister. Eğitici her bir kategorinin üzerinden geçer. Eğitici Form 5.2'yi dağıtır ve listelenen tüm risk faktörleri tartışılır. Katılımcılara, bu listenin olası risk faktörlerinin eksiksiz bir listesi niteliğinde olmadığı, ancak tüm bu risk faktörlerinin kanıtlara dayalı olduğu ve risk belirleme-risk değerlendirme sürecinde bunların (söz konusu olabilecek diğer risklerle birlikte) dikkate alınması gerektiği bilgisi verilmelidir.

Alıştırma 5.3 Vaka çalışması: Risk tespiti

Amaç	Ciddi zarar, şiddetin artması ve cinayet için önemli risk faktörleri konusunda uzmanlar arasında farkındalık yaratmak.
Hedef gruplar	Çok kurumlu ekiplerin tüm üyeleri (polis, yargı, uzman mağdur destek hizmetleri, diğer mağdur hizmetleri ve sivil toplum kuruluşları, sosyal hizmetler, çocuk koruma ve sağlık hizmetleri, denetimli serbestlik birimi, şiddet uygulayan kişilere yönelik programlar vb.).
Süre	Bireysel çalışma (10 dakika); Tüm grup tartışması (20 dakika). Toplam: 30 dakika
Gereken kaynaklar	Form 5.1 Beş risk kategorisi.
Yöntem	Bireysel çalışma; Tüm grup tartışması.

Talimatlar

Eğitici, katılımcıları 4-5 kişilik küçük gruplara ayırır ve onlardan vaka çalışmasını bireysel olarak okumalarını ister. Grupta katılımcılar, vaka çalışmasını okurken tespit ettikleri tüm risk faktörlerini yazarak Form 5.1'i dolduracaklardır.

Vaka çalışması

Ewa ve Piotr on yıldır evliler. Piotr yerel bir otelde muhasebeci olarak çalışıyor, Ewa ise öğretmen. Ewa'nın biri önceki ilişkisinden, diğeri ise Piotr'dan olmak üzere iki çocuğu var. Piotr, önceki partnerlerinden birine saldırdığı için hakkında devam eden yargılama işlemlerinden dolayı polis tarafından biliniyor. Piotr, evin nasıl idare edilmesi gerektiği konusunda çok katı kurallara sahip ve tüm ev işlerini Ewa'nın yapması konusunda ısrar ediyor. Piotr ilk olarak hamileliği sırasında Ewa'ya saldırdı, ona tokat attı. Piotr bu saldırı için özür diledi, ancak o zamandan bu yana Ewa'ya yumruk ve tekme attı, porselen tabak gibi ev eşyalarını fırlattı.

Ewa, Piotr'ın sorunları için yardım alması durumunda bu davranışlara son vereceğini ümit ediyor. Sık sık davranışları için bahaneler uyduruyor ve daha iyi davranırsa Piotr'ın ona bu kadar kızmayacağını düşünüyor. Aynı zamanda, Piotr'ın davranışlarını değiştirmeyeceğinden de sık sık endişe duyuyor ve Piotr'ın yapabileceklerinden korkuyor. Ewa, bir süreliğine ondan biraz uzaklaşması gerektiğini düşündüğü için Piotr ile paylaştığı evden taşınmayı planlıyor; ancak onun tepkisinden korkuyor olması, fazla arkadaşının olmaması ve ailesinin onu desteklememesi nedeniyle (Piotr ile evliliğini onaylamıyorlar) bu kararını uygulamak konusunda endişe duyuyor.

Değerlendirme için rehberlik

Eğitici her gruptan bir kişiden belirledikleri risk faktörlerini tartışmasını ister. Eğitici daha sonra risk faktörlerini kâğıtlı sunum tahtasına yazar.

Alıştırma 5.4 Vaka çalışması: Güvenlik planlaması ve güvenlik yönetimi

Amaç	Katılımcıların risk değerlendirmesi ve güvenlik planlaması hakkında edindikleri bilgileri uygulayarak deneyim kazanmalarına imkân tanımak.
Hedef gruplar	Çok kurumlu ekiplerin tüm üyeleri (polis, yargı, uzman mağdur destek grupları hizmetleri, diğer mağdur hizmetleri ve sivil toplum kuruluşları, sosyal hizmetler, çocuk koruma ve sağlık hizmetleri, denetimli serbestlik birimi, şiddet uygulayan kişilere yönelik programlar vb.)
Süre	Bireysel çalışma (30 dakika); Tüm grup tartışması (30 dakika). Toplam: Grup büyüklüğüne bağlı olarak 45 - 60 dakika.
Yöntem	Bireysel çalışma; Tüm grup tartışması.

Gereken kaynaklar

Alıştırma 5.3'ten vaka çalışması - Alıştırma 5.4'ten (risk faktörlerinin tespit edilmesi) alınan sonuçlar
Form 5.3 Güvenlik planlamasının yapısı

Talimatlar

Çok kurumlu ekiplerin yapısını yansıtacak şekilde katılımcıları gruplara ayırın (her grupta farklı meslekler ve kuruluşlar temsil edilmelidir). Katılımcılar vaka çalışmasını ve bu vaka çalışması bakımından Alıştırma 5.3'te belirledikleri sonuçları kullanırlar. Eğitici, gruplardan Form 5.3'ü doldurmalarını ve tespit edilen tüm risk faktörlerini ele almalarını ister.

Değerlendirme için rehberlik

Bu alışımda süreç, sonuç kadar önemlidir. Gruplar teklif ettikleri somut güvenlik önlemlerini sunmadan önce, nasıl iş birliği yaptıkları, iş birliği yapma sürecinde işe yarayan veya yardımcı olan şeyler, karşılaştıkları engeller, bu engellerle baş etmelerine yardımcı olan şeyler, iş birliği hakkında hissettikleri vb. gibi konuları ele alarak, süreç hakkında geri bildirimlerini isteyin. Bu değerlendirme sonrasında, eğitici sonuçlara geçer ve her gruptan sonuçları diğer katılımcılara sunacak bir kişi belirlemesini ister.

Eğitici için not

Çalışma gruplarında iş birliği sürecinin izlenmesi ve olası zorlu durumlarda kolaylık sağlanması tavsiye edilir.

FORMLAR VE ANAHTAR MESAJLAR

Form 5.1 Beş risk kategorisi

Listelenen risk kategorilerinin her birinin kapsamına giren risk faktörlerini yazın. Şiddet mağdurunun risk algısının ne olduğu ve bu algının risk değerlendirmesi için nasıl önemli olabileceği konusunda düşüncelerinizi yazın.

Risk kategorisi	Risk Faktörleri
Şiddet uygulayan kişinin tutumları ve davranışları	
Şiddet geçmişi	
Şiddet biçimleri ve kalıpları	
Şiddetin derecesini artıran faktörler	
Şiddet mağdurunun risk algısı (Bunun risk değerlendirme sürecinde önemli olabileceğini düşünüyor musunuz? Neden?)	
Notlar	

Form 5.2 Risk faktörleri listesi

	Risk faktörü	Risk kategorisi
I. Şiddet geçmişi		
1.	Geçmişte meydana gelen kadına yönelik ev içi şiddet	Kadına yönelik ev içi şiddet risk faktörleri üzerine yapılan çalışmalar, ev içi şiddetin daha önce meydana gelmiş olmasının, en yaygın risk faktörü olduğunu göstermiştir ^{1,2,3,4} .
2.	Çocuklara veya diğer aile üyelerine yönelik şiddet	Ev içi şiddetin sık meydana gelmesi, çocuklar da dâhil olmak üzere diğer aile üyelerini de etkisi altına alacaktır. Bir çocuğun güvenliğiyle ilgili ilk endişeler, ev içindeki çok daha kapsamlı şiddet modellerini ortaya çıkarabilir. Çocuklar, şiddet uygulayan kişi tarafından duygusal manipülasyon ve şiddet mağduru üzerinde kontrol sağlama yöntemi olarak da kullanılabilir. (Duluth Ev İçi Şiddet Modeli). ⁵ Şiddete maruz kalan çocuklara yönelik riskin genellikle ciddiye alınmadığına dair bazı kanıtlar bulunmaktadır. ⁶ Çocuk hakları ve çocuklar için koruma önlemleri, risk değerlendirmesine katılan uygulamacılar için ortak bir endişe kaynağıdır.
3.	Genel olarak şiddet içeren davranış	Ev içi şiddet uygulayan kişiler aynı zamanda genellikle genel anti-sosyal tavırlar, davranışlar ve ev içi alanın dışında şiddet kullanırlar. ^{7,8} Aile dışındaki şiddet, genel bir şiddet kullanma eğilimine işaret eder, kadın şiddet mağduruna yönelik riski artırabilir ve uygulamacılar da dâhil olmak üzere diğer kişiler için risk oluşturur.
4.	Koruma kararlarının ihlali	Polis, ceza veya hukuk mahkemeleri tarafından verilen koruma kararlarının ve kişisel ilişki kurulmasına ya da kurulmamasına ilişkin kararların ihlal edilmesi, gelecekte şiddet riskinin artmasıyla ilişkilidir ^{9,10} .

	Risk faktörü	Risk kategorisi
II. Şiddet biçimleri ve kalıpları		
5.	Şiddet eylemlerinin ağırlığı ve sıklığı	Şiddet eylemlerinin ağırlığının ve sıklığının artması, şiddetli ve potansiyel olarak ölümcül saldırıların en önemli faktörlerinden biridir ¹¹ .
6.	Silah kullanma/ kullanmakla tehdit etme	Silah kullanma ve kullanmakla tehdit etme, ağır ve ölümcül şiddet için önemli bir risk faktörüdür. Ev içi şiddette, şiddet mağduruna zarar vermek için bir araç olarak kullanılacak, ateşli silahlar, bıçaklar ve tehlikeli nesnelere de dâhil tüm silahlar dikkate alınmalıdır ^{12,13,14,15,16} .
7.	Kontrol altında tutucu davranış ve tecrit	Kontrol altında tutucu davranış, şiddetli ve potansiyel olarak ölümcül şiddetin tekrar meydana gelmesinde önemli bir risk faktörü olarak algılanmaktadır ^{17,18,19} . Tecrit, kontrol sağlamak için yaygın olarak kullanılan bir stratejidir ve özgürlükten yoksun bırakma (kadınların hapsedilmesi) gibi ağır biçimlerde meydana gelebilir.
8.	Israrlı Takip	Israrlı takip, kadınlara yönelik ölümcül ve ağır şiddetle ilgilidir ve fiziksel saldırı ile birleştiğinde, cinayet ve cinayete teşebbüsle önemli ölçüde ilişkilidir ²⁰ .
9.	Cinsel şiddet	Cinsel şiddet genellikle kadına yönelik ev içi şiddetin bir parçası olarak yaşanmaktadır ²¹ . Cinsel saldırıya uğrayan kadınların ev içi şiddette daha ağır yaralanmalara ve seri istismara maruz kalma olasılıkları daha yüksektir ²² .
10.	Öldürme tehdidi, zarar verme tehdidi, baskı	Uygulamadan edinilen deneyimler, ağır şiddet öncesinde sıklıkla tehditlerde bulunulduğunu göstermektedir. Baskı, zorla evlendirme de dâhil olmak üzere farklı ve ağır biçimlerde ortaya çıkabilir ²³ .
11.	Boğma ve nefesini kesme	Boğma ve nefesini kesme çok tehlikeli bir şiddet biçimidir; cinayet kurbanlarının yaklaşık yarısı, ölümlerinden önceki yıl içinde bir boğma girişimiyle karşı karşıya kalmaktadır ^{24,25,26} .
III. Şiddet uygulayan kişinin davranışıyla ilgili risk faktörleri		
12.	Uyuşturucu ve alkol kullanımıyla ilgili sorunlar	Uyuşturucu ve alkol kullanımı kadına yönelik ev içi şiddetin bir nedeni veya mazereti olmamakla birlikte, şiddet uygulayan kişinin alkol ve uyuşturucu kullanması, cinayet riskinin ve şiddetin ağırlığının artmasıyla ilişkilidir ^{27,28} .
13.	Sahiplik duygusu, aşırı kıskançlık ve diğer zararlı davranış biçimleri	Aşırı kıskançlık ve sahiplenme duygusu, ağır şiddetle ilişkilidir ^{29,30} . Buna ek olarak, şiddet uygulayan kişilerin, çok katı erkek veya aile namusu kavramları ve kadınları sahiplenme duygusu gibi ataerkil tutumları da riski etkileyebilmektedir ^{31,32} .
14.	Tehdit ve intihara teşebbüsler de dâhil olmak üzere akıl sağlığı bozukluklarıyla ilgili sorunlar	Şiddet uygulayan kişinin, depresyon da dâhil olmak üzere akıl sağlığı sorunları, tekrarlayan ve ağır şiddet riski ile ilişkilidir. İntihar tehdidi ve şiddet uygulayan kişinin akıl sağlığının bozuk olması, cinayet-intihar vakaları için risk faktörleridir. Cinayet vakalarının %32'sinde, şiddet uygulayan kişi vaka sonrasında intihar etmektedir ^{33,34,35} .
15.	Ekonomik Stres	Şiddet uygulayan kişinin mali durumundaki değişiklikler ve işsizlik, ev içi şiddetle ilgili cinayet vakalarında güçlü risk faktörleridir ve erkeklik ve toplumsal cinsiyet rolleri kavramlarıyla bağlantılıdır ³⁶ .

	Risk faktörü	Risk kategorisi
IV. Şiddet mağdurunun risk algısı		
16.	Kendisi ve diğerleri için korkmak	Araştırmalar, şiddet mağdurunun kendi risk değerlendirmesi ile şiddet uygulayan kişinin fiili olarak şiddete başvurması arasında güçlü bir ilişki olduğunu göstermektedir. Diğer taraftan, bazı şiddet mağdurları şiddeti önemsemeyebilmekte veya hafife alabilmektedir. Campbell ve diğerleri (2003) tarafından kadın cinayetlerine dair yapılan bir çalışmada, kurbanların yaklaşık yarısının, failin onları öldürme riski olduğunu algılayamadığı görülmüştür ^{37, 38, 39, 40, 41} .
V. Şiddetin derecesini artıran faktörler		
17.	Ayrılık	Ayrılık, genellikle ağır zarar verme veya cinayet için önemli bir risk faktörü olarak görülmektedir ⁴² .
18.	Çocukla Görüşme	Çocukla görüşmeye ilişkin anlaşmazlıklar, ayrılık sonrasında sıkça görülmektedir ve hem kadınlar hem de çocuklar için sıklıkla tekrarlayan şiddet riski doğurmaktadır ⁴³ .
19.	Ailede yaşayan üvey çocuk	Partnerler veya eşler arasındaki ev içi şiddet risk faktörleri, şiddet uygulayan kişinin evde yaşayan üvey çocuklarını da kapsar ⁴⁴ .
20.	Hamilelik sırasında şiddet	Ev içi şiddetin yaklaşık %30'u hamilelikte başlamaktadır. Hamilelik sırasında şiddet, ağır ve ölümcül şiddet için bir risk faktörüdür. Hamile kadınların hamile olmayan kadınlara göre hem hafif hem de ağır şiddete uğrama riski daha yüksektir ^{45, 46, 47, 48, 49} .

Form 5.2 Referanslar

- Kropp, R. ve Hart, S. (2000). "Eş Kaynaklı Saldırı Riski Değerlendirmesi (SARA): Yetişkin erkek suçlularda güvenilirlik ve doğruluk". *Hukuk ve İnsan Davranışı*, Cilt 24, Sayı 1, s. 101-118.
- Grann, M. ve Wedin, I. (2002). "Eş Saldırısı ve Eş Cinayeti Suçluları Arasında Tekrar Suç İşleme İçin Risk Faktörleri". *Psikoloji, Suç ve Hukuk*, Cilt 8 Sayı 1, s. 5-23.
- Snider, C. ve diğ. (2009). "Yakın Partner Şiddeti: Acil Servis için Kısa Bir Risk Değerlendirmesinin Geliştirilmesi". *Akademik Acil Tıp Derneği*, Cilt 16, Sayı 11, s. 1208 – 216.
- Campbell, J. C. ve diğ. (2009). "Tehlike Değerlendirmesi, Yakın Partner Eliyle Kadın Cinayeti Ölümcül Risk Değerlendirme Aracının Doğrulanması". *Kişiler Arası Şiddet Dergisi*, Cilt 24, Sayı 4, Sage Publications, s. 653-674.
- Paymar, M. ve Barnes, G. (2004). "Duluth Modeliyle İlgili Karışıklıkların Ele Alınması". Erişim tarihi ve adresi: 12/06/2015 - <http://www.theduluthmodel.org/pdf/CounteringConfusion.pdf>.
- Mullender, A. ve diğ. (2002). *Çocukların Ev İçi Şiddete Bakış Açılıarı*. Londra: Sage.
- Hester, M. (2006). "Ev içi şiddetle ilgili sorular – uygulama için çıkarımlar", Humphreys, C. ve Stanley, N. (Ed.), *Ev İçi Şiddet ve Çocuk Koruma – iyi uygulama talimatları*. Londra: Jessica Kingsley Publishers.
- Dutton, D.G. ve Knopp, R. P. (2000). "Travmada Ev İçi Şiddet risk araçlarının incelemesi". *Şiddet ve İstismar*. Cilt 1 Sayı 2. s. 171-181.
- Kropp, R. ve Hart, St. (2000), s. 101-118.
- Grann, M., Wedin, I. (2002), s. 5-23.
- Snider, C. ve diğ. (2009), s. 1208 – 1216.
- a.g.e.
- Echeburua, E., ve diğ. (2009). "Yakın Partner Kadın Cinayetinde ve Ağır Şiddette Risk İşaretlerinin Değerlendirilmesi". *Kişiler Arası Şiddet Dergisi*, Cilt 24, Sayı 6, Sage Publications, s. 925-939.

- ¹⁴ Humphreys, C. ve diğ. (2005). *Tahmin Değil Önleme: Büyükşehir Polis Teşkilatı Ev İçi Şiddet Risk Değerlendirme Modeli (SPECCS) ön değerlendirmesi*. Londra: Güvenlik ve Refah Çalışmaları Merkezi, Warwick Üniversitesi ve Çocuk ve Kadın İstismarı Çalışma Birimi, Londra Büyükşehir Üniversitesi.
- ¹⁵ Campbell, J. C. ve diğ. (2003). "İstismar Edici İlişkilerde Kadın Cinayeti İçin Risk Faktörleri: Çok Bölgeli Bir Vaka Kontrol Çalışmasının Sonuçları". *Amerikan Kamu Sağlığı Dergisi*, Cilt 93, Sayı 7, s. 1089-1097.
- ¹⁶ Bailey, J. ve diğ. (1997). "Evdeki kadınların şiddet kullanılarak öldürülmesi ile ilgili risk faktörleri". *Dâhiliye Arşivleri*, Cilt 157, Sayı 7, s. 777-782.
- ¹⁷ Decker M R., Martin S L., Moracco K E. (2004). "Partnerleri Tarafından İstismara Uğrayan Hamile Kadınlarda Cinayet Risk Faktörleri". *Kadına Yönelik Şiddet*, Cilt 10, Sayı 5, Sage Publications, s. 498-513.
- ¹⁸ Humphreys C, ve diğ. (2005).
- ¹⁹ Echeburua, E. ve diğ. (2009), s. 925-939.
- ²⁰ McFarlane, J. M. ve diğ. (1999). "İsrarlı Takip ve Yakın Partner Kadın Cinayeti". *Cinayet Çalışmaları* Kasım 1999 Cilt 3 Sayı 4, s. 300-316.
- ²¹ Howarth, E. ve diğ. (2009). Sayılarla Güvenlik: Bağımsız Ev İçi Şiddet Danışmanlık Hizmetleri Çok Bölgeli Değerlendirmesi, Londra: Henry Smith Hayır Kurumu. Erişim tarihi ve adresi: 12/06/2015 - <http://www.henrysmithcharity.org.uk/documents/SafetyinNumbersFullReportNov09.pdf>
- ²² Humphreys C, ve diğ. (2005).
- ²³ Robinson, A. (2010). "Risk ve yakın partner şiddeti", Kemshall, H. ve Wilkinson, B. (Ed.) *Risk değerlendirme ve risk yönetiminde iyi uygulamalar* (3. Baskı). Londra: Jessica Kingsley Publishers, s. 123.
- ²⁴ Glass, N. ve diğ. (2008). "Boğma, kadın cinayetleri ve cinayet teşebbüsleri için önemli bir risk faktörüdür". *Acil Tıp Dergisi*, 35, 329-335.
- ²⁵ Block, C. R. ve diğ. (2000). *Chicago Kadın Sağlığı Araştırması: Yakın partner şiddetinde ciddi yaralanma veya ölüm riski: iş birliğine dayalı araştırma projesi*. Washington, DC: ABD Adalet Bakanlığı, Ulusal Adalet Enstitüsü.
- ²⁶ Snider, C. ve diğ. (2009), s. 1208 – 1216.
- ²⁷ Decker M R., Martin S L., Moracco K E. (2004). "Partnerleri Tarafından İstismara Uğrayan Hamile Kadınlarda Cinayet Risk Faktörleri". *Kadına Yönelik Şiddet*, Cilt 10, Sayı 5, Sage Publications, s. 498-513.
- ²⁸ Bailey, J. ve diğ. (1997), s. 777-782.
- ²⁹ Robinson, A. L. (2006). "Yüksek Riskli Ev İçi Şiddet Mağdurları Arasında Tekrarlanan Mağduriyetlerin Azaltılması; Cardiff, Galler'deki Koordineli Toplumsal Müdahalenin Faydaları". *Kadına Yönelik Şiddet*, Cilt 12. Sayı 8, Sage Publications, s. 761- 788.
- ³⁰ Snider, C. ve diğ. (2009), s. 1208 – 1216.
- ³¹ Dutton, D.G. ve Knopp, R. P. (2000). "Travmada ev içi şiddet risk araçlarının incelemesi". *Şiddet ve İstismar*, Cilt 1 Sayı 2.
- ³² Hilton, N.Z., Harris, G.T. ve Rice, M.E. (2001). "Ağır şekilde saldırıda bulunan eşin (kadın) Şiddet Eyleminin Tahmin Edilmesi". *Kişiler Arası Şiddet Dergisi*, Cilt 16 Sayı 5 s. 408-423.
- ³³ Randall, K. ve Hart, S. (2000). "Eş Kaynaklı Saldırı Riski Değerlendirmesi (SARA): Yetişkin erkek suçlularda güvenilirlik ve geçerlilik". *Hukuk ve İnsan Davranışı*, Cilt 24, Sayı 1, s. 101-118, <http://www.springerlink.com/content/n1716vh2852l3637/>, Erişim tarihi: 16.11.2010.
- ³⁴ Regan, L. ve diğ. (2007). *Keşke Bilebilseydik: Engleshire'daki Şiddet İçeren Yakın Partner Cinayetleri Üzerine Araştırma Çalışması*. CWASU. Londra Büyükşehir Üniversitesi.
- ³⁵ Campbell, J.C. ve diğ. (2003). "İstismar Edici İlişkilerde Kadın Cinayeti İçin Risk Faktörleri: Çok Bölgeli Bir Vaka Kontrol Çalışmasının Sonuçları". *Amerikan Kamu Sağlığı Dergisi*, Cilt 93, Sayı 7, s. 1089-1097.

- ³⁶ Campbell, J. C. ve diğ. (2009). "Tehlike Değerlendirmesi, Yakın Partner Eliyle Kadın Cinayeti Ölümcül Risk Değerlendirme Aracının Doğrulanması". *Kişiler Arası Şiddet Dergisi*, Cilt 24, Sayı 4, Sage Publications, s. 653-674.
- ³⁷ Roehl, J. ve diğ. (2005). *Yakın Partner Şiddeti Risk Değerlendirmesi Doğrulama Çalışması*. Nihai rapor. ABD Adalet Bakanlığı
- ³⁸ Weisz, A., Tolman, R. ve Saunders, D. G. (2000). "Ağır ev içi şiddet riskinin değerlendirilmesi". *Kişiler Arası Şiddet Dergisi*, Cilt 15m Sayı 1, s.75-90.
- ³⁹ Gondolf, E. W., ve Heckert, D. A. (2003). "Şiddet uygulanan ilişkilerde kadınlara yönelik risk algısını belirleyici etkenler". *Şiddet ve Mağdurlar*, Cilt 18, Sayı 4, s.371-386.
- ⁴⁰ Heckert, D. A., ve Gondolf, E. W. (2004). "Şiddet gören kadınların risk algıları ile risk faktörlerinin karşılaştırılması ve saldırının tekrar gerçekleşeceğini tahmin etmede kullanılan araçlar". *Kişiler Arası Şiddet Dergisi*, Cilt 19, Sayı 7, s. 778-800.
- ⁴¹ Campbell, J.C. ve diğ. (2003), s. 1089-1097.
- ⁴² Humphreys, C., ve Thiara, R. K. (2003). "Ne adalet ne koruma: Kadınların ayrılık sonrası şiddet deneyimleri". *Sosyal Refah ve Aile Hukuku Dergisi*, Cilt 25, s. 195-214.
- ⁴³ a.g.e.
- ⁴⁴ Campbell, J.C. ve diğ. (2003), s. 1089-1097.
- ⁴⁵ Humphreys C, ve diğ. (2005).
- ⁴⁶ Snider C, Webster D, O 'Sullivan C, Campbell J C. (2009): "Yakın Partner Şiddeti: Acil Servis için Kısa Bir Risk Değerlendirmesinin Geliştirilmesi". *Akademik Acil Tıp Derneği*, Cilt 16, No. 11, s. 1208 – 1216, http://www.dangerassessment.org/uploads/Snider%20et%20al_%20Brief%20IPV%20Risk%20Assessment_SAEM_AEM_binded%20doc.pdf, 16.11.2010.
- ⁴⁷ Lewis, G, Drife, J. ve diğ. (2001). *Anneler neden ölüyor? Sağlık Bakanlığınca görevlendirilen RCOG ve NICE tarafından gerçekleştirilen, Birleşik Krallık'taki anne ölümlerine ilişkin gizli soruşturmalardan derlenen 1997-9 sayılı rapor; Londra: RCOG Press.*
- ⁴⁸ McWilliams, M. ve McKiernan, J. (1993). *Kuzey İrlanda'da ev içi şiddeti açığa çıkarmak*. Belfast: HMSO.
- ⁴⁹ Gelles, R. J. (1988). "Şiddet ve hamilelik: Hamile kadınlar daha büyük istismar riski altında mı?". *J. Marriage Fam.* 50, 841.

Form 5.3 Güvenlik planlamasının yapısı

Tespit edilen risk faktörü	Riski en aza indirmek için önlemler	Kim tarafından uygulanıyor?	Ne zamana kadar?	Diğer yorumlar

Dağıtım 5.4 Risk değerlendirmesi ve güvenlik planlamasına ilişkin temel mesajlar

Risk değerlendirme

- ▶ Risk, şiddet mağduru ile iş birliği içinde değerlendirilmelidir.
- ▶ Risk, sistematik ve düzenli olarak değerlendirilmelidir (risk dinamiktir; bazı durumlarda, kısa süre içerisinde ve farklı bağlamlarda dahi sürekli değişmektedir).
- ▶ Risk değerlendirme tek başına yeterli değildir; bu devam eden bir süreçtir ve bunu güvenlik planlaması, risk yönetimi ve etkililiğinin gözden geçirilmesi ve yeniden değerlendirme takip etmelidir.
- ▶ İyi bir risk değerlendirme tek başına yapılamaz; ilgili tüm aktörlerin sürece dâhil olması gerekir.

Düzenli bir şekilde gerçekleştirilen risk değerlendirmeleri sayesinde:

- ▶ risk azaltılabilir ve önlenebilir;
- ▶ güvenlik planlaması ve şiddet mağdurunun güçlendirilmesi etkin bir şekilde yapılabilir;
- ▶ etkisiz ve ön yargılı müdahaleler azaltılabilir;
- ▶ uygulama daha tutarlı ve güvenli olabilir.⁵³

Güvenlik planlaması

- ▶ Güvenlik planlaması yalnızca şiddet mağdurunun kendisi aktif olarak sürece katılım sağladığında etkili olur.
- ▶ Şiddet mağdurunun dâhil olduğu güvenlik planlaması kapsamında, kendisinin ve çocuklarının güvenliğini artırmak için atabileceği adımlar vurgulanır.
- ▶ Yanlış beklentiler yaratmamak için, güvenlik planlama sürecinin şiddet mağduruna tam olarak açıklanması önemlidir. Güvenlik planı tek başına şiddet mağdurunun güvenliğini sağlamayacaktır.
- ▶ Uygulamacıların risk seviyesi, ev içi şiddetin doğası gereği öngörülemez olması ve atılacak her bir adımın sonuçları konusunda dürüst ve net olması gereklidir.
- ▶ Güvenlik ve koruma, şiddet mağdurunun sorumluluğu değildir - bunlar devletin bir yükümlülüğüdür. Bu nedenle, şiddet mağdurlarının güvenliğini ve korunmasını sağlamak, özellikle kolluk kuvvetlerinin ve diğer kurumların görevidir.⁵⁴

53 Uyarlandığı doküman: Robinson, A. (2011). "Risk ve Yakın Partner Şiddeti", H. Kemshall ve B. Wilkinson (editörler) Risk Değerlendirmede İyi Uygulamalar. Londra: Jessica Kingsley Publishers.

54 WAVE (2012). Koruma II: Yüksek Riskli Mağdurları Korumaya Yönelik Güvenlik Yönetimi ve Risk Değerlendirmesinde Kapasite Geliştirme. Viyana: WAVE.

Dağıtım 5.5 Güvenlik planı geliştirme adımları

1. Şiddet mağdurlarının ihtiyaçlarını ve endişelerini belirleyin

- ▶ Nelerin şiddet mağduruna yardımcı olabileceği ve şiddet mağdurunun sizden ne gibi ihtiyaçları olduğunu konuşarak başlayın.
- ▶ Şiddet mağduruna en büyük endişelerini sorun. Birden fazla sorun olabilir, ancak sürekli ortaya çıkan sorunları (çocuk velayeti/ ziyareti, mali konular, göçmenlikle ilgili endişeler vb.) tespit etmeye çalışın.
- ▶ Geçmişte bu endişelerle başa çıkmak için atılan adımlardan bazıları nelerdir? Bu adımlar işe yaradı mı? Yaramadıysa, şiddet mağduru başka hangi seçeneklere başvurabilir?
- ▶ Bu yeni stratejinin olası (hem olumlu hem de olumsuz) sonuçları nelerdir?
- ▶ Partnerinin bu önlemlere nasıl tepki vereceğini düşünüyor?⁵⁵

2. Mevcut risk faktörlerini tespit edin

- ▶ Risk faktörlerinin listesi, risk değerlendirmesi için bir kontrol listesi olarak sistematik biçimde kullanılmalıdır.
- ▶ Ağırlaştırıcı faktörlere dikkat edin (bkz. Form 5.2 Risk faktörleri Listesi).
- ▶ Öncelikli olarak duygusal bir istismar söz konusu ise, şiddet mağdurunu en çok neyin korkuttuğunu (şiddet uygulayan kişinin hangi tehditlerde bulunduğunu, ne tür bir psikolojik şiddet kullandığını) ve şiddet uygulayan kişinin birincil taktiklerinin neler olduğunu (tecrit, özgürlükten yoksun bırakma, ekonomik şiddet, tehditler vb.) tespit edin.

3. Şiddet mağdurunun hâlihazırda kullandığı stratejileri ve güvenlik önlemlerini belirleyin

- ▶ Şiddet mağduru geçmişte şiddetten kaçınmak için hangi stratejileri kullandı ve o sırada hangi seçeneklere sahipti (olay sırasında veya sonrasında telefona erişimi var mıydı, ayrılabilir mi/ ayrılabilirdi mi, çocuklarıyla birlikte ayrılabilir mi/ ayrılabilirdi mi)?
- ▶ Şiddet uygulayan kişi nasıl tepki verdi?
- ▶ Neler işe yaradı? Kadını ve çocuklarını daha büyük bir tehlike altına atabilecek etmenler nelerdir?

4. Olası seçenekleri tespit edin

- ▶ Şu anda kadının tercih edebileceği seçenekler ve önlemler nelerdir?
- ▶ Sizin tarafınızdan ve diğer kurumlar tarafından atılacak adımlar ve uygulanabilecek önlemler nelerdir?
- ▶ Olası seçenekleri analiz ederken, şu soruları değerlendirin: Şiddet mağduru bu önlemlere gerçekten ulaşabiliyor mu? Şiddet mağduru, bu önlemlerin kendi güvenliğini artırmada gerçekten işe yarayacağını düşünüyor mu? Şu gibi soruların üzerinden geçmek, faydalı olacaktır: Bu seçeneklere nasıl erişecek? Süreç nasıl olacak? Ne kadar vakit alacak? Şiddete mağduru ilgili seçeneklere ulaşabilene kadar neler yapabilir? Bu seçeneklere (mali olanaklar, telefon, ulaşım vb.) erişmek için neye ihtiyacı olacak? Bu seçenekler ne gibi engelleri yol açabilir? Şiddet mağduru bu engellerin üstesinden nasıl gelebilir?

5. Güvenlik planına son şeklini verin

- ▶ Nihai güvenlik planı, somut kurum ve kuruluşlar tarafından atılacak somut adımlar, alınacak önlemler ve gerçekleştirilecek müdahalelerin yanı sıra, risk durumunda şiddet mağdurunun atabileceği adımları içermelidir.

⁵⁵ Uyarlandığı doküman: Ohio Ev İç Şiddet Ağı (2007). Ev İç Şiddet Savunuculuğunun Temelleri. Erişim adresi: <http://www.odvn.org/>

Bölüm 6: Şiddet mağdurlarını güçlendirici destek sağlamak amacıyla çok disiplinli ekiplerde birlikte çalışma

Bölüm 1’de tartışıldığı üzere, hizmetlerin koordinasyonu ve çok kurumlu iş birliği, İstanbul Sözleşmesi’nin temel gerekliliklerinden biridir.

Sosyal hizmetler ve sağlık hizmetleri gibi genel destek hizmetleri, şiddet mağdurlarının şiddetten kurtarılmasının kolaylaştırılmasında ve “mali yardım, barınma imkânı, eğitim, öğretim ve iş bulmada yardım” sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadır (20. madde). Şiddet mağdurlarını uzman mağdur destek hizmetlerine yönlendirmek, genel destek hizmetlerinin görevidir ve Sözleşme, taraf devletlerin, “tüm şiddet mağduru kadınlara ve onların çocuklarına uzman kadın destek hizmetleri sağlamalarını veya bu hizmetleri ayarlamalarını” gerektirmektedir (22. madde).

Böylelikle, şiddetin etkili bir şekilde önlenmesi ve şiddet mağdurlarına destek sağlanması için üç adım öngörülmüştür:

- ▶ Tüm kadınlar ve çocukları için, uzman mağdur destek hizmetleri tarafından mağdurlara yönelik danışmanlık ve savunuculuk hizmetleri sunulması;
- ▶ Şiddetten kurtulmak için mali yardım, barınma, istihdam vb. sağlayan ve şiddet mağdurlarını uzman mağdur hizmetlerine yönlendiren genel destek hizmetleri;
- ▶ Şiddet mağdurlarını korumak ve daha fazla şiddeti önlemek için etkili çok kurumlu iş birliği.

Kurumlar ancak şiddet mağdurları onlara güvenir ve başvurursa, kendilerine yardımcı olabilirler. Bu nedenle, şu önemli soru karşımıza çıkmaktadır: Şiddet mağdurlarının güvenini nasıl kazanabiliriz?

Mümkün olan en iyi profesyonel desteği sağlamanın yanı sıra, toplumlarımızda kurumlar, kuruluşlar ve bireyler arasındaki dinamiklerin farkında olmak ve mevcut güç dengesizlikleri ve bağımlılıklarının farkında olmak da çok önemlidir.

Çok kurumlu çalışmanın ön koşulları

Şiddet mağdurunun destek sistemine güvenmesini sağlamak ve ihtiyaçlarını karşılamak için temel ilkeler

Şiddet mağdurlarının çok kurumlu ekiplere güven duyması, önleme faaliyetlerinin etkili olması bakımından son derece önemlidir. Şiddet mağdurlarının kurumlarımıza güvendiği varsayımında bulunmamalıyız; bu güveni kazanmalı ve sürdürmeli, şiddet mağdurunun önemsenmediğini, yanlış anlaşıldığını veya baskı altında olduğunu hissetmesi durumunda şiddet mağdurunun çabucak kaybedebileceğimizin farkında olmalıyız. Şiddet mağdurlarının ihtiyaçlarını karşılamak için, tüm kurumların, güçlendirici destek ilkelerini uygulaması gerekir (Bkz. Bölüm 2).

Kapıyı açık bırakmak

Şiddet mağdurları randevularına gelmiyorsa, bu, kendilerine sunulan hizmetlere yeterince güven duymadıklarının veya bunlardan memnun olmadıklarının bir işareti olabilir. Aynı zamanda, şiddet mağdurunun artık desteğimize ihtiyaç duymadığını da gösterebilir. Şiddet mağduru artık desteğimize ihtiyaç duymuyorsa, bu seçime saygı göstermeliyiz. Şiddet mağdurları hayal kırıklığına uğradıklarını veya göz ardı edildiklerini hissederseniz, kurumlar, şiddet mağdurunun güvenini yeniden kazanmak için önlemler almalıdır. Şiddet mağdurlarının randevuya gelmemesi, yardıma ihtiyaçları olduğunda tekrar aramaktan çekinmelerine neden olabilir. Bu nedenle kurumların, şiddet mağdurlarına, randevularını tekrar tekrar kaçırmış veya atmaları gereken ya da atmayı planladıkları adımları atmamış olsalar dahi, kendileriyle istedikleri zaman iletişime geçebileceklerini net bir şekilde ifade etmeleri önemlidir.

Yetkiyi dikkatli bir şekilde kullanmak

Bazı kurumların güçlü kurumlar olduğunu unutmamalı, kurumların şiddet mağdurları üzerinde yetkilerini kullanması veya şiddet mağdurlarının kurum tarafından sağlanan yardıma bağımlı olması nedeniyle kuruma açılmaktan korkabileceklerini de unutmamalıyız. Örneğin, yasal bir çocuk esirgeme kurumunun çocukları aileden alma yetkisi, sosyal hizmetlerin sosyal yardım sağlama veya bu yardımları durdurma yetkisi vardır. Kurumsal güç ve yetkilerimizi çok dikkatli bir şekilde kullanmamız ve bunları, örneğin denetim yoluyla düzenli olarak değerlendirmeye tabi tutmamız önemlidir. Uzman mağdur destek hizmetleri, şiddet mağdurlarının yanında yer almalı ve şiddet mağdurları üzerinde herhangi bir yetki ve güç kullanmamalıdır. Şiddet mağdurunun bakış açısını daha iyi anlamak ve "ötekileştirmeyi" önlemek için (bkz. Bölüm 2), çok kurumlu ekiplerin Alıştırma 6.1'i düzenli olarak yapması faydalı olabilir.

Çok kurumlu çalışmalarda toplumsal cinsiyete özgü yaklaşım

İstanbul Sözleşmesi'ne göre, tüm destek faaliyetleri "kadınlara karşı şiddetin ve ev içi şiddetin toplumsal cinsiyete duyarlı bir anlayışına dayalı olacak ve (...) şiddet mağdurunun insan haklarına ve güvenliğine odaklanacaktır" (18. madde, 3. paragraf). "Toplumsal cinsiyete duyarlı anlayış" ifadesi, kadına yönelik şiddet sorununun "toplumsal cinsiyet açısından tarafsız" olarak değil, toplumumuzda kadın ve erkek arasındaki toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve güç dengesizliği ile ilgili bir sorun olarak ele alınması gerektiğini ifade etmektedir (ayrıca bkz. Bölüm 1). Bu nedenle, toplumsal cinsiyet eşitliğinin teşvik edilmesi ve kadınlar üzerindeki gücün ve kontrolün sona erdirilmesi, genel ve uzman destek hizmetlerinin temel hedefleri olmalıdır.

Şiddet mağdurunun yükünü hafifletmenin ve bakım sağlamanın önemi

Şiddet mağdurları, özellikle de şiddet, eşleri veya partnerleri tarafından işleniyorsa, korku ve belirsizlik içeren bir stres durumu içerisindeyler. Bu eş veya partner, kadına yardım ve bakım sağlaması gereken birincil des-

tek sistemi olmak yerine, ona acı veren bir sistem hâline gelmiştir. Şiddet mağdurlarının eşlerinin istismarcı olduğunu kabul etmeleri zordur ve bunlar bazen, korku ve utanç nedeniyle şiddeti gizlerler. Şiddet mağdurları travmatize olmuştur ve çocukları, diğer aile üyeleri ve hatta şiddet uygulayan kişinin kendisi için üzüntü ve endişeyle doludurlar. Günlük işlerini ve görevlerini yerine getirmek ve hayatlarına devam etmek için çok fazla enerji harcamaları gerekir. Bu şiddetin travması ve etkisi, çevreleri tarafından her zaman fark edilmez. Bazen uzmanlar dahi, şiddet mağdurlarının “normal şekilde yaşamlarına devam etmelerini” beklerler. Şiddet mağdurlarına, böylesine stresli ve travmatik bir durumda yaşamlarına “normal” bir şekilde devam etmelerinin mümkün olmadığı ve hatta sağlıksız olduğu hatırlatılmalıdır.

Kurum uzmanları, örneğin denetim desteğiyle, aşağıdaki soruları sorarak uygulamalarını düzenli bir şekilde değerlendirmelidirler: Planladığımız/ uyguladığımız önlemler yardımcı oluyor mu? Şiddet mağdurunun yükünü hafifletiyor muyuz, yoksa aksine ağırlaştırıyor muyuz? Şiddet mağdurunun bakış açısına göre “gerçek destek” nedir?

Anahtar mesajlar:

- ▶ **Şiddet mağdurunun yükünü hafifletmek**, şiddet mağdurunun kendi kararlarını verme hakkı ilkesiyle birlikte, güçlendirici desteğin önemli bir unsurudur.
- ▶ Şiddet mağdurları, onlara ne yapacaklarının söylenmesi yerine, uzmanlar tarafından sağlanan **bakım ve desteğe ihtiyaç duyarlar**.
- ▶ Çok kurumlu ekipler hizmetleri koordine ederek, bürokratik olmayan yardım sağlayarak ve şiddet mağdurlarını yardım için çeşitli kurumlara gitme zorunluluğundan kurtararak, **şiddet mağdurunun omuzlarındaki yükün bir kısmını almak için ideal bir konumdadırlar**.
- ▶ Kurum uzmanları **sağladıkları desteğin şiddet mağduru güçlendirdiğinden emin olma** konusunda dikkatli davranmazlarsa, şiddet mağduru ve çocuklarını istemeden daha güçsüz bir hâle getirebilirler ve bu da, nihai aşamada yarardan çok zarar verebilir.
- ▶ Uzmanlar ayrıca, **şiddet mağdurlarından bir şeyler talep etme tuzağına düşmekten de kaçınmalıdır**; aksi takdirde şiddet mağduru yüklenen stres artar.
- ▶ Kurumlar da şiddet mağduru hakkında varsayımlarda bulunmanın getirdiği tehlikenin farkında olmalıdır; şiddet, özellikle de yakın partner veya ebeveyn tarafından işlenmişse, bedende ve ruhta ciddi yaralanmalara neden olur ve şiddetin etkisinden kaynaklı semptomlar, akıl hastalığı veya kişilik bozukluklarından kaynaklı semptomlarla karıştırılmamalıdır. **Şiddet mağduru herhangi bir tedaviye zorlanmamalı, baskı altında tutulmamalı ve yardımın zorunlu olmadığı, sadece teklif edildiği net bir şekilde ifade edilmelidir**.
- ▶ Şiddet mağduru sunulan desteğin **yardımcı olup olmadığını düzenli olarak kontrol etmek** ve kendisinden açık bir şekilde geri bildirimde bulunmasını istemek önemlidir. Geri bildirim yöntemleri (örneğin isimsiz olarak doldurulan geri bildirim formları şeklinde) kurumların çalışmalarına entegre edilmelidir.

Çok kurumlu çalışmalarda uzmanlaşmış mağdur veya kadın destek hizmetlerinin rolü

Şiddet mağdurları, uzmanlaşmış destek hizmetlerinden (örneğin yardım hatları, kadın sığınma evleri, danışmanlık servisleri veya kriz merkezleri) destek alma hakkına sahiptir.⁵⁶ İstanbul Sözleşmesi'ne göre, yereldeki çok kurumlu ekiplerin görevi, genel destek sağlamak ve şiddet mağdurlarını uzmanlaşmış destek hizmetlerine yönlendirmektir. Örneğin, Polonya'da mevcut 32 bölgesel merkez, bu tür uzmanlaşmış destek hizmetleri için temel bir yapı sağlamaktadır. Mağdurlara verilen desteği optimize etmek için yereldeki disiplinler arası ekiplerin bir yönlendirme sistemi oluşturması ve uzmanlaşmış merkezlerle yakın iş birliği kurmaları tavsiye edilir.

En yakın uzmanlaşmış destek merkezi şiddet mağdurunun ulaşamayacağı kadar uzaksa, çok kurumlu ekip, hangi yerel kuruluşun şiddet mağdurları ile güçlendirici danışmanlık ve savunuculuk sağlamak için en iyi donanıma sahip olduğuna karar vermelidir. Akabinde bu kurum, uzman bölge merkeziyle birlikte çalışmalıdır. Tüm adımların şiddet mağduru ile birlikte atılması gereklidir.

⁵⁶ Tanım için sözlüğe bakın

Bağımsız şiddet mağduru savunucularının rolü

Bölüm 2’de açıklandığı üzere, uzman mağdur destek hizmetlerinin görevi, şiddet mağduruna ve çocuklarına kapsamlı ve güçlendirici destek sağlamaktır. Bu hizmetler, şiddet mağduru için çok önemli bir rol oynamaktadır ve çok kurumlu iş birliğinin merkezinde yer almalıdırlar. Aksi takdirde, destek sisteminde şiddet mağduru-nun güveninin kazanılamaması gibi büyük bir tehlike söz konusu olacaktır.

Aşağıdaki görevler ve standartlar son derece önemlidir:

- ▶ Tüm şiddet mağduru kadınlara, uzman mağdur destek hizmet biriminden bir savunucu tarafından destek verilmesi sağlanmalıdır.
- ▶ Savunucular veya ev içi şiddet danışmanları, şiddet mağdurunun durumu hakkında bir değerlendirme yapmasına, haklarıyla ilgili bilgi edinmesine ve güvenlik planlarının geliştirilip uygulanmasına yardımcı olmak için danışmanlık sağlamalıdır. Bu kişiler uygulamada da destek sağlayarak, polise veya mahkemeye başvurma sürecinde şiddet mağduruna eşlik eder ve haklarını elde edebilmesi için şiddet mağduru adına işlem yaparlar.
- ▶ Savunucu, çok kurumlu vaka konferanslarında şiddet mağdurunu temsil etmelidir.
- ▶ Atanan savunucu görev başında değilse, ani gelişen durumlarda uzman destek hizmetleri tarafından şiddet mağduruna destek sağlanması gerekir. Bu nedenle, bu tür hizmetler ideal olarak 7/24 veya günde en az 12 saat (08.00 - 20.00 arası) sunulmalıdır.

Şiddete tanık olan çocuklara destek verilmesi

- ▶ Şiddet mağdurunun çocuklarına destek vermek üzere ikinci bir savunucunun olması şiddetle tavsiye edilmektedir; çocuklara destek verilmesi, İstanbul Sözleşmesi’nde de öngörülen bir konudur (26. madde).⁵⁷
- ▶ Aile dostu ve güçlendirici hizmetlerin sunulması için, çocuklara anneye paralel destek sağlanması gerekir. Böylelikle, çocuk bakımı eş zamanlı olarak sağlanmış olur. Bu, çeşitli destek hizmetlerinin aynı yerleşke içerisinde sunulmasını öngören İstanbul Sözleşmesi’nin 18. maddesinin 3. paragrafına da uygundur. Çocuklara destek sağlayacak bir kişi görevlendirmek için yeterli kaynak yoksa, çocuğun bakımı, şiddet mağduru savunucusu tarafından gerçekleştirilen çalışmaların kapsamına alınmalıdır. Uzman destek hizmetlerinden ve yasal çocuk koruma kurumlarından gelen savunucular, ailenin korunması için en iyi ve koordineli desteği sağlamak üzere birlikte yakın bir şekilde çalışmalıdır.

Şikâyetlerle ilgilenilmesi ve şiddet mağdurlarına kendi durumlarının bilirküşisi olarak saygı duyulması

Destek sağlarken, kurumların mensupları olarak hatalar yapabilir veya yetkilerimizi şiddet mağdurlarını güçsüzleştirecek şekilde kullanabiliriz.

Şiddet mağdurlarının şikâyetinde bulunabileceklerini, ilgili kurumun sorunu nasıl ele alacağını, ihtiyaçlarının nasıl karşılandığını ve adaletin nasıl sağlanabileceğini bilmeleri gerekir. Şiddet mağdurlarına şikâyetinde bulunmaları konusunda destek vermek, şiddet mağduru savunucusunun görevidir – savunucuların bağımsız olması bu nedenle gereklidir. Uzman destek hizmetinin savunucusu da hata yapabilir: böyle bir durumda, şiddet mağduruna, şikâyetinde bulunması için bir ombudsman tarafından destek verilmesi tavsiye edilir. Nasıl ve nerede şikâyetinde bulunabileceklerine ilişkin prosedür, şiddet mağdurlarına şeffaf bir şekilde açıklanmalıdır. Şikâyetler her zaman ciddiye alınmalı ve şiddet mağdurlarından ve savunuculardan aktif olarak geri bildirim alınmalıdır. Şiddet mağdurları, önlemlerde ne gibi iyileştirmeler yapılabileceğine dair geri bildirimde bulunmaları için, çok kurumlu ekiplere uzman olarak davet edilebilir (bkz. Form 6.1).

⁵⁷ Bkz. sayfa 13.

Çok kurumlu ekiplerin rolü ve görevleri

Yukarıda belirtildiği gibi, çok kurumlu ekipler destekleyici ve güçlendirici bir şekilde çalışırlarsa, şiddet mağdurlarının sırtındaki yükün bir kısmını almak için etkili birer araç olabilirler. Etkili bir şekilde birlikte çalışmak, katılım sağlayan tüm kurumların "ödevlerini" yapmalarını ve sorunu kendi kurumları içinde etkili bir şekilde ele almalarını gerektirir.

Anahtar mesajlar:

- ▶ Şiddetin önlenmesine ve şiddet mağdurlarının korunmasına yönelik faaliyetlerde görev alan kuruluşlar önemli görevleri yerine getirmektedir; **bu nedenle, her kurumun kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddetin hangi alanını ele aldığı ve profesyonel personelin nasıl yetiştirilip görevlendirileceği konusunda net kılavuzlar oluşturması gereklidir.**
- ▶ Diğer kurumlarla **ikili iş birliği ve çok kurumlu ekiplerdeki iş birliği, kurum içi yönergelere dâhil edilmelidir;** etkili bir iş birliği, yalnızca açık bir şekilde taahhütte bulunarak sağlanabilir.⁵⁸

Çok kurumlu çalışmanın faaliyetleri, işlevleri ve yapıları

Çok kurumlu ekipler için hedefler ve çalışma alanları

Çok kurumlu çalışmanın maksimum düzeyde etkin olabilmesi için, net hedeflere ve düzenlemelere dayanması ve hem yapısal hem de bireysel düzeyde yürütülmesi gereklidir.

Üç adet çok kurumlu çalışma alanı belirlenebilir:

- 1 Kanunların ve usullerin uygulanması:** Çok kurumlu ekiplerin çalışmaları genellikle ulusal veya bölgesel kanunlara ve prosedürlere dayanmaktadır. Bu ekiplerin etkili bir şekilde çalışması için, kanunların ve usullerin uygulanmasına yönelik net yönergeler gereklidir. Kanun ve prosedürlerde mağdur odaklı ve insan hakları temelli yaklaşımı engelleyen unsurların belirlenmesi, gözden geçirilmesi ve iyileştirilmesi tavsiye edilir.
- 2 Bireysel şiddet mağdurları için koordineli yardım sağlanması (bireysel savunuculuk):** vaka konferansları, yüksek riskli durumlarda mağdurların korunması gibi özel durumlarla sınırlandırılmalıdır. Her durumda bir vaka konferansı düzenlemek gerekli değildir.
- 3 Önlemlerin koordinasyonu ve iyileştirilmesi (kurumsal savunuculuk):** Çok kurumlu çalışmanın önemli bir amacı, şiddeti önlemek ve mağdurları korumak için (örneğin uzman destek hizmetlerinin kurulmasını teşvik ederek) daha iyi koordinasyon sağlamak ve önlemleri iyileştirmektir. Bu alandaki çok kurumlu çalışmalar, örneğin bölgesel bir eylem planının değerlendirilmesi ve uygulanmasına düzenli olarak katkıda bulunarak, sistematik bir şekilde yürütülmelidir. Böyle bir plan, mevcut duruma ilişkin bir değerlendirmeye dayanmalı, somut amaç ve hedefleri içermelidir. Kurumsal savunuculuk çalışmalarının önemli bir işlevi de çok kurumlu çalışmanın bilgi ve deneyimlerini, bölgesel ve ulusal düzeye yaymaktır.

Yapı

Etkili bir müdahale gerçekleştirilmesine katkıda bulunmak için, her iki alanın (bireysel ve kurumsal savunuculuk) da iyi bir şekilde yönetilmesi gerekir. Bu, aşağıdakilerle sağlanabilir:

- ▶ Şiddet mağdurları için güvenliğin öncelikli olarak ele alındığı, **ortak vizyonlar ve hedefler;**
- ▶ Tüm üyelerin **taahhüdü ve iş birliği için açık prosedürler ve kurallar;**
- ▶ Toplantıları planlamak ve gerçekleştirmek, not almak ve dağıtmak ve çalışma usulleri ile hedeflerine uyulduğundan emin olmak için **bir koordinasyon yapısı;**
- ▶ Çalışma toplantılarının ve vaka konferanslarının etkili bir şekilde yönetilmesi;
- ▶ ÇKurumsal savunuculuk ve bireysel savunuculuk için toplantılara başkanlık yapılması gereklidir.

⁵⁸ WAVE (2012). Yüksek Riskli Mağdurları Korumaya Yönelik Güvenlik Yönetimi ve Risk Değerlendirmesinde Kapasite Geliştirme. Bir Öğrenme Kaynağı. AB DAPHNE projesi KORUMA II. Viyana: WAVE, Modül 2.1.

Anahtar mesajlar:

- ▶ **Kurumlar arasında iş birliği ve önleme çalışmalarının, sadece ani gelişen tehlike durumlarında değil, günlük bazda gerçekleştirilmesi gerekir.** Çok kurumlu olarak düzenlenen vaka konferansları, şiddet mağdurlarının özel durumlarda (örneğin yüksek riskli zamanlarda) ihtiyaç duydukları daha yoğun destek için ek araçlardır.

“Ön plan-arka plan” desteği kavramı

- ▶ Kendisine yardımcı olacak kalabalık bir grup ile karşı karşıya kalmak şiddet mağdurları için bunaltıcı olabilir; ancak bir savunucunun yanlarında olduğunu ve farklı kurumlardan kapsamlı bir uzman ekibinin savunucuyu desteklediğini bilmek de güçlendirici olabilir.
- ▶ Belirtildiği gibi, şiddet mağdurunun savunucusu, şiddet mağduru için ana destek ve “dayanak” olmalı ve tabiri caizse “ön planda” hareket etmelidir.
- ▶ Çok kurumlu ekibin önemli bir rolü, savunuculara çalışmalarında destek olmak ve uzmanlık deneyimi sağlama konusunda (örneğin yaralanmaların bir sağlık tesisinde kayıt altına alınması veya bir koruma emri çıkarılması) yardımcı olmaktır.
- ▶ Tüm ilgili kurumların, şiddet mağdurunun acil ve temel ihtiyaçlarını (mali yardım, çocuk bakımı vb.) karşılayan somut yardımı, bürokratik olmayan ve hızlı bir şekilde sağlaması önemlidir.
- ▶ Çok kurumlu bir ekibin bir şiddet mağduruna destek vermek için her zaman yüz yüze buluşması gerekmez, bunun yerine savunucunun ve şiddet mağdurunun yardım için başvurabileceği bir “sanal ekip” şeklinde de olabilir.
- ▶ Ayrıca tüm ekibin bir vakayı tartışmak için bir araya gelmesi her zaman gerekli değildir, bu aksine kaynakların tükenmesine de neden olabilir. Tüm ekip ancak tüm üyelerin uzmanlığına ihtiyaç duyulduğunda bir araya gelmelidir.

Anahtar mesajlar:

- ▶ **Cinayetler de dâhil olmak üzere, tekrarlanan ve ağır şiddetin önlenmesi için,** kurumların birlikte yakın bir şekilde çalışması ve **bu tür şiddeti önlemek için vaka konferanslarının düzenli olarak yapılması gereklidir** (bkz. Bölüm 5).
- ▶ Çok kurumlu ekipler, bireysel mağdurlara destek sağlama işlevinin yanında, **önleme ve destek tedbirlerini koordine etmek ve iyileştirmek** (kurumsal savunuculuk) için de birlikte çalışmalıdır. Aşağıdaki bölüme bakın.

Şiddet mağdurlarının insan haklarına saygı duyulması ve verilerin korunması – bilgi paylaşımının temel ilkeleri

Bölüm 2’de belirtildiği üzere, kişisel bilgiler çok kurumlu organlarda paylaşılırken, mağdurların verilerinin korunması hakkında saygı gösterilmesi gereklidir. Bu konudaki temel ilkeler şunlardır:

- ▶ Şiddet mağduru, ekipler hakkında bilgilendirilir ve belirli verilerin paylaşılmasına izin verir.
- ▶ Uzman mağdur destek hizmet biriminden bir savunucu, şiddet mağdurunu temsil eder.
- ▶ Savunucunun görevi, şiddet mağdurunun haklarının ve ihtiyaçlarının; şiddet mağduruna koordineli destek sağlamak için çeşitli kurumların bir araya geldiği çok kurumlu vaka konferansının merkezinde olmasını sağlamaktır.⁵⁹
- ▶ Savunucunun aşağıdaki soruları sorması gerekir: Çok kurumlu vaka konferansında planlanan önlemler şiddet mağdurunun yararına mı? Şiddet mağdurunun haklarına ve ihtiyaçlarına riayet ediliyor mu? Şiddet mağdurunu güçlendiriyor mu? Durum böyle değilse, savunucu, ilgili tedbirin reddedilmesini talep etme yetkisine sahip olmalıdır.
- ▶ Veri alışverişinin kesinlikle şiddet mağduruna güvenlik ve koruma sağlama hedefinin gerektirdiği ölçüde sınırlı olması önemlidir. Güvenlik hedefiyle ilgili olmayan kişisel bilgiler (ör. şiddet mağdurunun sağlığı, bağımlılık sorunu veya kişisel geçmişindeki olaylar hakkında bilgiler) paylaşılmamalıdır. Veri koruma kurallarının herkese açık olmasını ve bunlara uyulmasını sağlamak ekip başkanının görevidir.

⁵⁹ Ayrıca sözlükteki tanıma da bakınız.

- ▶ Şiddet mağduru, kendisini ilgilendiren toplantılar hakkında savunucu tarafından bilgilendirilmeli ve alınan önlemler konusunda mutabık kalmalıdır.
- ▶ Şiddet mağduruna (henüz) bir savunucu atanmamışsa, mağdur odaklı yaklaşımın uygulanması zor olacaktır, şiddet mağdurunun vakası çok kurumlu vaka konferansında tartışılmamalıdır. Bir uzman destek birimi yoksa, şiddet mağdurunun kabul etmesi ve kuruma güven duyması koşuluyla, şiddet mağduruna destek sağlama konusunda en yetkili kurumdan savunuculuk veya danışman rolünü üstlenmesi istenebilir.

Güçlü ortaklıklar kurulması - Çok kurumlu çalışmalarda çatışmaların ve gerginliklerin ele alınması

Her zaman olduğu gibi, insanlar birlikte çalışırken çatışmalar ve gerginlikler ortaya çıkabilir. Farklı kurumlardan uzmanlar bir araya geldiğinde, bu durumla daha sık karşılaşılmaktadır: çeşitli görevler, yeterlilikler, yapılar, meslekler, kültürler ve inançlar, sorunların ve anlaşmazlıkların kaynağı olabilmektedir. Şiddet mağdurlarına hakları ve ihtiyaçları temelinde koruma ve destek sağlamak amacıyla güçlü ortaklıklar kurmak, zaman ve çaba gerektirir.

Aşağıdaki noktalar, güçlü ortaklıklar kurmak ve çatışmalardan kaçınmak için bazı yol gösterici bilgiler sunmaktadır:

- ▶ İlgili tüm kurum ve kuruluşlarca, yönetim düzeyinde açık bir taahhüt verilmesi;
- ▶ Çok kurumlu çalışmaya katılım açısından süreklilik sağlanması;
- ▶ Çok kurumlu çalışmada çatışmalar ve gerginliklerle başa çıkmak için zaman ve kaynak yatırımı yapma konusunda istekli olunması. Örneğin bir amir veya koç vasıtasıyla, yapıcı düşünceler sunmak ve tartışmalar gerçekleştirmek için alan ve yardım sağlayın.

Sistemdeki boşluklarla başa çıkılması ve destek sağlamak için kapasitelerin güçlendirilmesi

Birlikte çalışırken ve şiddet mağdurlarına en iyi yardımı sağlamaya çalışırken, koruma ve destek sistemimizde boşluklarla karşılaşabiliriz. Şiddet mağdurlarına sunmak istediğimiz yardımı sağlamamıza ve sahip oldukları hakları kullanmalarına engel olduğundan, bu, sinir bozucu bir durum olabilir. Örneğin, şiddet mağdurlarının yalnızca geçici barınma imkânına değil, kalıcı bir konuta ihtiyacı olabilir. Bu, hızlı bir şekilde sağlanamayacak bir önlemdir. Çok kurumlu ekipler, örneğin, konut ile ilgili makamları da ekibe dâhil ederek ve şiddet mağdurlarının sayısı ve barınma ihtiyaçları hakkında veri sağlayarak, şiddet mağdurları için konut durumunun iyileştirilmesine katkıda bulunabilir.

Çok kurumlu ekipler, kadına yönelik şiddeti ve ev içi şiddeti önlemek ve şiddet mağdurlarını korumak için (kurumsal savunuculuk) koordinasyon ve önlemlerin iyileştirilmesi görevlerine katılım sağlamalıdır. Ekiplerin belediyeler ve politika yapıcılar tarafından tanınması, gerçekleştirdikleri kurumsal savunuculuk çalışmalarının hizmet sunumunda iyileştirmeler sağlaması gereklidir.

Değerlendirme

Çok kurumlu çalışmaların düzenli olarak belgelenmesi ve değerlendirilmesi gerekir. Bireysel şiddet mağdurlarına verilen desteğin değerlendirilmesi kapsamında, şiddeti durdurma amacına ulaşıp ulaşılmadığını kontrol etmek için vakalar izlenmelidir.

Alıştırma 6.1 Bir şiddet mağdurunun gözünden çok kurumlu ortaklığımız

Amaç	Bu alıştırmanın amacı, çok kurumlu ortaklıklarda görev alan uzmanların çalışmalarına şiddet mağdurunun bakış açısından bakmak ve bu uzmanları şiddet mağdurlarının ihtiyaçlarına duyarlı hâle getirmektir.
Hedef gruplar	Çok kurumlu ekiplerin tüm üyeleri (polis, yargı, uzman mağdur destek hizmetleri, diğer mağdur hizmetleri, sivil toplum kuruluşları, sosyal hizmetler, çocuk koruma ve sağlık hizmetleri, denetimli serbestlik birimi, şiddet uygulayan kişilere yönelik programlar vb.).
Süre	Küçük grup alıştırması (45 dakika); Tüm grup tartışması (45 dakika) Toplam: 90 dakika.
Yöntem	Bireysel çalışma; Tüm grup tartışması.
Gereken kaynaklar	Not almak için kâğıtlı sunum tahtası/ kâğıt ve keçeli kalemler/ kalemler.

Yöntem

Küçük grup alıştırması; Tüm grup tartışması.

Talimatlar

Eğitici katılımcılardan 5-6 kişilik gruplar oluşturmalarını ve ev içi şiddetten veya kadına yönelik diğer şiddet türlerinden mağdur bir kişi olarak, çok kurumlu ekibin verdiği hizmeti nasıl algılayacaklarını düşünmelerini ister. Aşağıda verilen sorular, değerlendirme alıştırmasına öncülük edebilir.

Şiddet mağdurunun bakış açısıyla çok kurumlu ekibimize baktığımda, ilk izlenimlerim, düşüncelerim veya hislerim ne olurdu?

Nelerin yararlı ve destekleyici olduğunu düşünürdüm? Nelerde zorlanırdım?

Bütün bir ekibin vakamla ilgilenmesini ister miydim?

Tüm kurumların benimle ilgili bilgileri iznim olmadan paylaşmasını ister miyim?

Mevcut önlemlerden neler beklerdim (Polonya bağlamındaki Mavi Kart gibi)?

Çok kurumlu ekibin çalışmalarını iyileştirmek için ne tür önerilerde bulunabilirim?

Her grup, not almak ve tüm grup tartışması sırasında ana sonuçlarla ilgili geri bildirimde bulunmak için bir raportör görevlendirmelidir.

Değerlendirme için rehberlik

Eğitici raportörlerden grup çalışmasının ana sonuçlarını sunmalarını ister.

Tartışmayı tamamlamak için, eğitici, tüm gruptan aşağıdaki sorular üzerinde düşünmelerini ister.

- ▶ Çok kurumlu bir ortaklık olarak güçlü yönlerimiz nelerdir?
- ▶ Zayıf yönlerimiz nelerdir?
- ▶ İyileştirilmesi gereken alanlar nelerdir? Bu iyileştirmeler nasıl yapılabilir?
- ▶ Değerlendirmelerden elde ettiğimiz sonuçları çalışmalarımıza nasıl geri aktarırız? Bunlar ne zaman ve nerede ele alınmalıdır? Tartışılan konuların gündeme alınmasını kim sağlayacaktır?

Alıştırma 6.2 Çok kurumlu ortaklığımızın çalışma şekli – Uygulamalarımızla ilgili değerlendirmeler

Amaç	Bu alıştırmanın amacı, katılımcıların bir parçası olduğu çok kurumlu ekibin mevcut hedeflerini, görevlerini ve yapısını değerlendirmektir.
Hedef gruplar	Çok kurumlu ekiplerin tüm üyeleri (polis, yargı, uzman mağdur destek hizmetleri, diğer mağdur hizmetleri, sivil toplum kuruluşları, sosyal hizmetler, çocuk koruma ve sağlık hizmetleri, denetimli serbestlik birimi, şiddet uygulayan kişilere yönelik programlar vb.).
Süre	Küçük grup alıştırması (45 dakika); Tüm grup tartışması (45 dakika). Toplam: 90 dakika
Yöntem	Bireysel çalışma; Tüm grup tartışması.
Gereken kaynaklar	Not almak için kâğıtlı sunum tahtası/ kâğıt ve keçeli kalemler/ kalemler. Form 6.1- Güçlü ortaklıklar ve eylem planları oluşturulması - Kontrol listesi ve temel mesajlar
Yöntem	Küçük grup alıştırması; Tüm grup tartışması.
Talimatlar	Eğitici, katılımcılardan 5-6 kişilik gruplar oluşturmalarını ve çok kurumlu ortaklıklarının çalışmalarını değerlendirmelerini ister. Grup, değerlendirmeye temel olarak Form 6.1'i kullanır. Sonuçlar bir kâğıtlı sunum tahtasına yazılır.
Değerlendirme için rehberlik	Eğitici raportörlerden grup çalışmasının ana sonuçlarını sunmalarını ister. Eğitici, tüm gruptan yaptıkları tartışmayı özetlemelerini isteyerek, alıştırmaı tamamlar.

Alıştırma 6.3 Şiddet mağdurlarını güçlendirmek ve şiddeti önlemek için ekip çalışması

Amaç	Bu alıştırmanın amacı, şiddet mağdurlarını desteklemek için yapılabilecek çok kurumlu bir vaka konferansının birlikte bir "provasını yapmaktır".
Hedef gruplar	Çok kurumlu ekiplerin tüm üyeleri (polis, yargı, uzman mağdur destek hizmetleri, diğer mağdur hizmetleri, sivil toplum kuruluşları, sosyal hizmetler, çocuk koruma ve sağlık hizmetleri, denetimli serbestlik birimi, şiddet uygulayan kişilere yönelik programlar vb.).
Süre	Hazırlık (20 dakika); Rol yapma (20 dakika); Tüm grup tartışması ve eğitici tarafından teorik girdi (50 dakika). Toplam: 90 dakika
Gereken kaynaklar	Vaka çalışması Not almak için kâğıt ve kalem Form 6.1- Güçlü ortaklıklar ve eylem planları oluşturulması - Kontrol listesi ve temel mesajlar
Yöntem	Rol yapma oyunu; Tüm grup tartışması; özet ve eğitici tarafından girdi sağlanması (forma dayalı olarak). Küçük grup alıştırması; Tüm grup tartışması.
Rol yapma oyununun amacı	Eğitici, rol yapma oyununun somut amacını (şiddet mağdurlarının ihtiyaçlarını tartışmak ve çok kurumlu bir destek ve güvenlik planı oluşturmak) açıklar.

Rol yapma oyunu için talimatlar

Eğitici rol yapma oyununu açıklar ve katılımcıları bir rol seçmeye teşvik eder. Katılımcıların yarısı rol yapma görevini üstlenir; diğer yarısı ise önce hazırlık aşamasında koç rolünü üstlenir, ardından rol yapma oyunu sırasında gözlemcilik yapar.

Roller

- ▶ Çok kurumlu vaka konferansı başkanı
- ▶ Koordinatör (toplantıyı düzenler ve şiddet mağduru için destek ve güvenlikle ilgili olarak alınan kararları not eder)
- ▶ Uzman mağdur destek hizmet biriminden şiddet mağduru savunucusu
- ▶ Şiddet mağduru (tanık olarak katılır, konuşmaz)
- ▶ Çok kurumlu ekibin diğer üyeleri: polis, yargı, belediye, sosyal hizmetler, sağlık, barınma, denetimli serbestlik birimi, iş bulma kurumu vb.

Katılımcılar hangi kurumların hazır bulunması gerektiğine karar verirler ve ardından roller seçilebilir: başkan, koordinatör ve şiddet mağduru savunucusu rolleri, eğitici tarafından katılımcılara verilmelidir. Eğitici vaka çalışması formunu dağıtır. Oyuncular, koçların yardımıyla rollerine hazırlanırlar. Toplantıya başkanlık eden katılımcı toplantıyı düzenler, oyunu başlatır ve yaklaşık 20 dakika sonra bitirir. Gözlemciler arkada oturur ve not alırlar.

Değerlendirme için rehberlik

- ▶ Eğitici önce şiddet mağdurundan ve şiddet mağdurunun savunucusundan geri bildirimlerini ister.
- ▶ Daha sonra kurum üyeleri, başkan ve koordinatörden geri bildirimleri istenir.
- ▶ Her oyuncu geri bildirim verdikten sonra, eğitici, gözlemcilerden gözlemlerini paylaşımlarını ister.

Eğitici aşağıdaki yapıya göre sonuçları özetler.

- ▶ Mağduru oynayan katılımcı rol yapma deneyimini nasıl yaşadı? Neler olumluydu? Neler çok olumlu değildi?
- ▶ Savunucuyu oynayan katılımcının rol yapma oyunundan edindiği deneyim nasıldı (hem olumlu olan hem de çok olumlu olmayan hususlar belirtilmelidir)? Şiddet mağdurunun haklarını ve ihtiyaçlarını temsil etme amacı yerine getirildi mi? Getirilmediyse, nasıl? Getirilmediyse, karşılaşılan engeller nelerdi? Uygulamada bunların üstesinden nasıl gelinebilir?
- ▶ Başkanın rolü nasıldı? Neler olumluydu, neler zor oldu?
- ▶ Koordinatörün rolü nasıldı? Neler olumluydu, neler zor oldu?

Bu değerlendirme sonrasında, eğitici katılımcılardan rol yapmayı bırakmalarını ve tekrar kendileri olmalarını ister.

Özet

Eğitici şu soruları sorar: Rol yapma oyunundan uygulamalarımızda kullanabileceğimiz neler öğrendik?

Sonuçlar ikinci eğitici tarafından tahtaya not edilir.

Alıştırma sonunda, eğitici Form 6.1 temelinde girdi sağlar.

Form 6.1 Güçlü ortaklıklar ve eylem planları oluşturulması - Kontrol listesi ve temel mesajlar

Güçlü ve yapıcı ortaklıklar kurulmasına yardımcı olan önlemler ve adımlar:

1. Ortaklık kurmak

- ▶ Çok kurumlu ekibin veya ortaklığın, taahhütte bulunan üyelerini belirleyin.
- ▶ Kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddet sorunu için ortak bir tanım ve ortak bir çalışma vizyonu geliştirin.
- ▶ Mağdurlara sağlanan desteği ve korumayı iyileştirmek ve şiddet uygulayan kişileri sorumlu tutmak için bölgesel bir eylem planına katkıda bulunun.

2. Çok kurumlu ekiplerin veya ortaklıkların faaliyetleri

Olası faaliyetler arasında şunlar bulunmaktadır:

- ▶ Şiddet mağdurlarına yönelik desteğin koordinasyonu ve iyileştirilmesi ile şiddetin önlenmesi (kurumsal savunuculuk);
- ▶ Gereken durumlarda (ör. yüksek riskli durumlar) çok kurumlu vaka konferansları (bireysel savunuculuk).

3. Yapı: Çok kurumlu ekipler için açık ve etkili bir çalışma yapısı oluşturun

- ▶ Üyelik, taahhüt;
- ▶ Çalışma prosedürleri;
- ▶ Çok kurumlu çalışmalarda koordinasyon rolü ve görevler;
- ▶ Başkan, çok kurumlu toplantılara ve vaka konferanslarına başkanlık etme rolü.

4. Şiddet mağduruna yönelik desteğin temel unsuru: Uzman mağdur destek hizmetleri

- ▶ Tüm mağdurlara savunuculuk sağlayan uzman destek hizmetlerinin belirlenmesi;
- ▶ Uzman destek sistemi için kapasitelerin oluşturulması ve güçlendirilmesi.

5. Şiddet mağdurlarının güçlendirilmesine ve şiddetin önlenmesine yönelik sistemin koordine edilmesi ve iyileştirilmesi ile bölgesel ve ulusal eylem planlarına katkıda bulunmak için yerel eylem planı (kurumsal savunuculuk)

- ▶ Şiddet mağdurlarına en iyi şekilde nasıl destek verileceğine ve mevcut kaynaklarla şiddetin nasıl önleneyeceğine dair bir eylem planı geliştirilmesi.
- ▶ Hedeflere ulaşıp ulaşılmadığını değerlendirmek için hedefler ve göstergeler oluşturulması (örneğin, belirli sayıdaki şiddet mağduruna kalıcı barınma sağlanması gibi bir amaç belirlenebilir).
- ▶ Eylem planının gerçekleştirilmesi, düzenli olarak değerlendirilmesi (en az yılda bir kez) ve planın yenilenmesi.

6. Aşağıdaki konularda veri ve bilgi toplanması:

- ▶ Şiddet vakalarının sayısı ile şiddetin durdurulması ve şiddet uygulayan kişilerin sorumlu tutulmasına yönelik faaliyetlerin etkililiği;
- ▶ Koruma ve destek talep eden şiddet mağdurlarının sayısı, bunlara sunulan yardımlar ve şiddetten uzak bir yaşam sağlamak için sunulan yardımın etkililiği;
- ▶ Koruma ve destek için yasal ve diğer önlemler.
- ▶ Kurumlardan veri toplarken (idari veriler), İstanbul Sözleşmesi'nin asgari standartları karşılanmalıdır (11. madde).⁶⁰

⁶⁰ Ruuskanen, E. ve Aromaa, K. (2008). Avrupa Konseyi üye ülkelerinde ev içi şiddete ilişkin idari veri toplanması. Strazburg: Avrupa Konseyi.

7. Şiddet mağdurlarına güçlendirici destek sağlanması ve şiddetin önlenmesi için Yerel Eylem Planının içeriği

- ▶ İdeal olarak, eylem planı; şiddet mağdurlarının güçlendirilmesi ve şiddetin önlenmesi ile ilgili tüm alanlara yönelik tedbirler içermelidir.
- ▶ Yaşama, sağlığa veya özgürlüğe yönelik tehlike durumlarında acil koruma sağlanması;
- ▶ Kovuşturma, ceza mahkemeleri ve hukuk mahkemeleri nezdindeki usullerin hızlandırılması;
- ▶ Polis tarafından uzaklaştırma tedbiri ve mahkeme tarafından koruma kararı verilmesi;
- ▶ Her bir şiddet mağduru ve çocukları için uzman kadın destek hizmetinden acil yardım alınması;
- ▶ Kadınlar ve çocukları için güvenli yerler/ kadın sığınma evleri (yeterli sayıda yer) temin edilmesi;
- ▶ Şiddet mağdurunun şiddet uygulayan kişiden ayrılmak istemesi durumunda sağlanacak destek ve koruma;
- ▶ Cezai ve hukuki işlemlerde adli yardım ve refakat;
- ▶ Sağlık hizmetleri - yetkin ve hassas sağlık hizmetlerinin yanı sıra yaralanmalar ve psikolojik zararlara ilişkin uzman kayıtlarına erişim sağlanması;
- ▶ Ekonomik haklar - geliri olmayan kadınlar için mali yardım ve çocuklar için mali yardım;
- ▶ Konut – uygun maliyetli kalıcı konut bulma konusunda destek;
- ▶ Çalışma ve eğitim;
- ▶ Çocuklar, çocuk bakımı, okul vb. için destek;
- ▶ Azınlık, etnik ve göçmen kadınlara yönelik destek;
- ▶ Şiddet mağduru engelli kadınlara yönelik destek;
- ▶ Şiddet uygulayan kişileri sorumlu tutmak ve şiddeti durdurmak amacıyla, şiddet uygulayan kişilere yönelik programlar;
- ▶ Diğer tedbirler.

8. Yüksek riskli durumlarda çok kurumlu vaka konferansları (bireysel savunuculuk). Bkz. Bölüm 5.

- ▶ Hedef: ilgili şiddet mağdurunun güçlendirilmesi ve korunması için bireysel çok kurumlu destek ve güvenlik planları sağlamak ve uygulamak.
- ▶ Yüksek riskli olduğu tespit edilen durumlar için kriterlere ihtiyaç duyulmaktadır.
- ▶ Şiddet mağdurlarının verilerinin korunmasına yönelik kurallar da dâhil olmak üzere vaka konferansları için kurallar oluşturun.
- ▶ Uzman kadın destek hizmetlerinin sağladığı şiddet mağdurunun savunucusu tarafından şiddet mağdurunun haklarının ve ihtiyaçlarının temsil edildiğinden emin olun.
- ▶ Vaka konferanslarının ve bu konferanslarda belirlenen önlemlerin, şiddetin durdurulmasında etkili olup olmadığını değerlendirin.

9. Şiddet mağdurlarının sürece katılımı ve haklarının ve ihtiyaçlarının dikkate alınması

- ▶ Şiddet mağdurlarının "deneyimle uzmanlaşmış kişiler" olarak yerel ortaklığa katılımının teşvik edilmesi; örneğin çok kurumlu ekipte uzman Konseyinde üye olarak görev yapmak üzere davet edilebilirler.
- ▶ Çoklu ve kesişen ayrımcılığa maruz kalan şiddet mağdurlarının (engelli, etnik azınlık gruplarından olan, düşük gelire sahip, eğitim düzeyi düşük vb. şiddet mağdurları) katılımını sağlamak özellikle önemlidir.
- ▶ Çok kurumlu ekiplerde destekleyici bir ortam yaratarak, üyeleri hem ailelerinde hem de kişisel çevrelerinde yaşadıkları şiddet deneyimleri hakkında konuşmaya teşvik edin. Mesleki uzmanlığımızın yanı sıra, şiddet mağdurlarının veya aile üyelerinin ve arkadaşlarının uzmanlığından da faydalanabilmeliyiz.

10. Eksikliklerin giderilmesi, bölgesel ve ulusal ortaklıklar kurulması

- ▶ Sistemdeki boşlukların belgelendirilmesi ve bu boşlukların ele alınması için öneriler geliştirilmesi
- ▶ İlgili tüm kuruluşlara/ kurumlara hitap edilmesi ve çok kurumlu ekibin deneyim ve önerilerinin onlarla paylaşılması.
- ▶ Bölgesel ve ulusal düzeyde bir ortaklık sistemi inşa edilmesi (bölgesel ve ulusal eylem planlarıyla bağlantı kurulması).
- ▶ Bölgesel ve ulusal düzeyde politika ve kanun yapıcılara ve idareye hitap ederek, bunların kendi sorumluluk ve hesap verebilirlik alanlarıyla ilgili önerilerde bulunulması.

Bölüm 7: Şiddet uygulayan kişilerle şiddet mağdurunun güvenliğine odaklanan çalışmalar yapılması

Şiddet uygulayan kişilerle çalışmak, hukuki yaptırımlara alternatif olarak DEĞİL, şiddet uygulayan kişilerin şiddet içeren davranışlarını değiştirmelerine yardımcı olmak, tekrar suç işlemelerini önlemek ve ayrıca şiddet mağdurlarını korumak amacıyla, hukuki yaptırımların tamamlayıcısı olarak gerçekleştirilen faaliyetlerdir.

Şiddet uygulayan kişilerle çalışmak, şiddet uygulayan kişilere yönelik tüm önlemleri içerir ve uzaklaştırma kararları, ceza hukuku veya medeni hukuk kapsamında alınacak koruma emirleri, tutuklama, müeyyideler, denetimli serbestlik, cezaevinde çalışma veya erkek merkezleri tarafından yürütülen şiddet karşıtı programlar gibi, şiddet içeren davranışları durdurmayı amaçlayan tüm önlemleri içerir. Bu çalışmalar, İstanbul Sözleşmesi'nin bir gereği olarak, kadına yönelik "her türlü şiddeti ve ev içi şiddeti önlemek ve bunlarla mücadele etmek için, ilgili tüm önlemleri kapsayacak şekilde, devlet çapında etkili, kapsamlı ve koordineli politikalara" (7. madde, 1. paragraf) entegre edilmelidir".

Şiddet uygulayan kişilerle şiddet mağdurunun güvenliğine odaklanan çalışmalar yapılmasına ilişkin İstanbul Sözleşmesi ilkeleri

İstanbul Sözleşmesi, taraf Devletlerin aşağıdaki önlemleri uygulamasını zorunlu kılmaktadır:

Madde 16 – Önleyici müdahale ve tedavi programları

- 1 Taraf Devletler, ileride meydana gelecek şiddet olaylarını önleme ve şiddete dayalı davranış kalıplarını değiştirme amacıyla, ev içi şiddet girişiminde bulunanlar için, kişisel ilişkilerde şiddete başvurmeyen davranışlar benimsemeyi öğretmeye yönelik eğitim programları oluşturulmasını veya desteklenmesini mümkün kılacak gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

- 2 Taraf Devletler, özellikle cinsel suç işleyenlerin yeniden suç işlemelerini önlemeye yönelik eğitim programları oluşturulmasını veya desteklenmesini mümkün kılacak gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.
- 3 Taraf Devletler, 1. ve 2. paragraflarda belirtilen tedbirleri alırken, şiddet mağdurlarının güvenliklerinin, desteklenmelerinin ve insan haklarının başlıca kaygı olmasını ve yerine göre bu programların şiddet mağdurlarına yönelik özel destek hizmetleriyle yakın koordinasyon içinde oluşturulup uygulanmasını temin edeceklerdir.

16. maddenin ilkelerine göre, cinsel şiddet ve ev içi şiddet uygulayan kişilere yönelik tüm programlar şiddet mağdurunun güvenliğine öncelik vermeli ve bu kişilere verilecek desteğe ve kişiye ait insan haklarına, birincil düzeyde önem verilmelidir. Bu ilkeye göre, ilgili şiddet mağduruna verilecek destek, şiddet uygulayan kişilere yönelik her türlü programın planlanmasına entegre edilmelidir. Bu soyut değil somut bir ilkedir ve her şiddet mağdurunun güvende olma, insan haklarının korunması ve şiddet uygulayan kişi programa katılırken şiddet mağdurunun da destek alma hakkını tesis eder.

Bu ilkenin mantıksal sonucu, 16. maddenin üçüncü paragrafında tanımlanmıştır; yani, şiddet uygulayan kişilere yönelik programlar, şiddet mağdurlarına yönelik uzman destek hizmetleriyle yakın koordinasyon içinde tesis edilmelidir. Bu çerçevede, şiddet uygulayan kişilere yönelik programların, şiddet mağdurlarına yönelik uzman destek hizmetleriyle iş birliği olmaksızın izole bir şekilde sürdürülmesi durumunu ortadan kaldırmaktadır.

Güvenlik sorunları

Şiddet uygulayan kişilerle çalışma bağlamındaki güvenlik sorunları, diğerlerinin yanı sıra şunları içerir:

- ▶ Kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddet mağdurları ve şiddet uygulayan kişiler, görüşmeye birlikte davet EDİLMEZ.
- ▶ Şiddet uygulayan kişilerle gerçekleştirilen (şiddetle mücadele eğitimi gibi) çalışmalar, şiddet mağdurlarına destek sağlanan tesislerden farklı tesislerde gerçekleştirilir.
- ▶ Şiddet mağdurlarının, kadınların ve çocuklarının güvenliği, şiddet uygulayan kişilerle yapılan çalışmaların merkezinde tutulur ve ilgili her şiddet mağduruna, program sırasında ve şiddet uygulayan kişinin programı tamamlaması veya bırakması sonrasında kapsamlı destek sunulur.
- ▶ Program sırasında ve sonrasında şiddet mağdurlarına sunulan standart önlemler kapsamında, risk değerlendirmesi ve güvenlik planlaması tekrar gerçekleştirilir.
- ▶ Sunulan hizmetleri alıp almayacağına ve ne zaman alacağına karar vermek, şiddet mağdurunun hakkıdır. Şiddet mağdurlarına destek almaları için baskı yapılması ya da buna zorlanmaları doğru değildir.

Şiddet uygulayan kişilere yönelik programların hedefleri

Ne yazık ki, kişinin şiddet uygulayan bir davranış biçiminden şiddete başvurmayan ve şefkatli bir davranış biçimine geçebilmesi için, fiziksel şiddetten vazgeçmesi yeterli değildir. Nihai amaç partnere ve çocuklara saygı duymak, onların bakımını sağlamak ve onlarla sevgi dolu ve besleyici ilişkiler kurmaktır. Bu değişim süreci, muhtemelen şiddet uygulayan kişiye yönelik programın süresinden daha uzun olacaktır ve bu süreçte, tıbbi ve terapötik yardım gibi ek önlemlere ihtiyaç duyulabilir. Bununla birlikte, şiddet uygulayan kişiye yönelik programlar aynı zamanda bütüncül bir yaklaşım uygulamalı, olumlu tutumlar oluşturmayı ve şiddet uygulayan kişilerin şiddetten kaçınmalarına yardımcı olmayı amaçlamalıdır.

Programlar, şiddet uygulayan kişilere aşağıdaki konularda yardımcı olmalıdır:

- Fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet gibi her türlü şiddet davranışına son verilmesi: daha önce de belirtildiği gibi, program katılımcılarının şiddetten kaçınmayı öğrenmeleri, ancak diğer yandan şiddet mağdurları üzerinde güç ve kontrol uygulamaya devam etmeleri yeterli değildir;
- Eylemlerinin sorumluluğunu üstlenmeleri ve şiddet mağdurunu suçlamaktan, şiddeti hafife almak ve inkâr etmekten veya sorumluluğu başkalarına veya şartlara (örneğin sarhoşluk, işte stres altında olmak vb.) yüklemekten kaçınmak;
- Şiddetin hiçbir zaman haklı görülemeyeceğini ve hiçbir mazeretinin olmadığını öğrenmek;

- Şiddet mağdurunun durumunun ve duygularının farkına varmak (empati);
- Şiddetin partner üzerindeki etkisini, muhtemelen tüm güven ve sevgi duygusunu yok ettiğini ve partnerin ilişkiye devam etmek istemeyebileceğini anlamak ve bunun sorumluluğunu almak;
- Şiddetin çocuklar üzerindeki etkisini, güveni yok ettiğini ve korku yarattığını anlamak;
- Eşin ve çocukların herhangi bir şekilde iletişime geçmeme isteğine saygı duymak; bu, güveni yeniden inşa etmek için bir ön koşuldur;
- Şiddet mağduruna veya çocuklara baskı yapmaktan, onlarla iletişime geçmekten, onları ısrarla takip etmekten ve istenmeyen temas veya davranışlardan kaçınmak;
- Tüm uzaklaştırma tedbirlerine veya koruma kararlarına uymak.

Şiddet mağduru ile birlikte yaşıyorlarsa:

- Zor durumlarda (örneğin partner "kışkırtıcı" ise) veya anlaşmazlıklarda bile şiddete başvurmamak;
- Partneri sorumlu tutmadan ya da hırsını şiddet mağdurundan ya da çocuklardan çıkarmadan, kendi korku, kızgınlık ya da kıskançlık sorunlarıyla başa çıkmayı öğrenmek;
- Barışçıl ve saygılı iletişim tekniklerini öğrenmek;
- Şiddet mağdurunu, çocukları ve diğer insanları dikkatlice dinlemeyi ve isteklerini anlamayı öğrenmek;

Kendi ihtiyaçlarını, bu ihtiyaçların karşılanmasına yönelik bir beklenti içerisine girmeksizin olumlu bir şekilde ifade etmeyi öğrenmek;

- Nasıl sorumluluk sahibi olunacağını ve partnerin eşit haklarına nasıl saygı duyulacağını öğrenmek;
- Partnerden hiçbir şekilde kendisine bakmasını beklememek veya partneri herhangi bir şekilde istismar etmemek;
- Partnerin ve çocukların bakımını sağlamak;
- Tüm aile sorumluluklarını adil bir şekilde paylaşmak, ev işlerine yardım etmek, aileye ve daha geniş çevreye karşı özen göstermek;
- Mali kaynakları ve yükleri adil bir şekilde paylaşmak;
- Çocuklar için, gelişimlerini sağlayabilecekleri, koruyucu bir yuva temin etmek;
- Partnerin istek ve ihtiyaçlarına ve kendi kararlarını verme özgürlüğüne saygı duymak;
- Gerekirse (örneğin bir bağımlılık sorunu varsa) tıbbi ve tedaviye yönelik yardım alınması da dâhil olmak üzere kendilerine bakmayı öğrenmek;
- İyi bir ilişkinin ve babalığın temeli olarak, sevgi, şefkat ve ilgiyi ifade etmeyi öğrenmek.

KAYNAKLAR

- **Hester, M & Lilley, S-J (2014).** Ev İçi ve Cinsel Şiddet Uygulayan Kişilere Yönelik Programlar: İstanbul Sözleşmesi'nin 16. maddesi: Kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddetin önlenmesi ve bunlarla mücadeleyle yönelik Avrupa Konseyi Sözleşmesi ile ilgili makale derlemesi. **Strazburg: Avrupa Konseyi.** Erişim adresi: http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/convention-violence/thematic_factsheets/Article%2016%20English.pdf

PRATİK ALIŞTIRMALAR

Alıştırma 7.1 Şiddet uygulayan kişilerle şiddet mağdurunun güvenliğine odaklanan çalışmalara ilişkin ilkeler

Amaç	Bu alıştırmanın amacı, katılımcıları, şiddet uygulayan kişilerle şiddet mağdurunun güvenliğine odaklanan çalışmalara ilişkin ilkelere aşına hâle getirmektir.
Hedef gruplar	Şiddet uygulayan kişilere yönelik çalışmalara katılan çok kurumlu ortaklıkların tüm üyeleri.
Süre	90 dakika.
Gereken kaynaklar	Not almak için kâğıtlı sunum tahtası ve keçeli kalemler veya kâğıt ve kalemler. Form 7.1 Ev içi şiddet uygulayan kişilerle yapılan çalışmalarda temel ilkeler. Form 7.2 İstanbul Sözleşmesi'nin 16. maddesi.
Yöntem	Küçük grup alıştırması; Tüm grup tartışması.
Talimatlar	<p>Eğitici katılımcılardan 5-6 kişilik gruplar oluşturmalarını ister. Formlar katılımcılara dağıtılır ve katılımcılardan:</p> <ul style="list-style-type: none">▶ 16. maddenin gereklilikleri konusunda bilgi edinmeleri,▶ Form 7.1'deki temel ilkeleri okumaları ve▶ Mevcut uygulamalarında bu ilkelerin hangilerinin uygulamaya konulduğunu ve kapsamlı bir şekilde uygulanmaları için nasıl çalışabileceklerini tartışmaları istenir. <p>Gruptan ayrıca bir raportör tayin etmesi ve not alması istenir.</p> <p>Değerlendirme için rehberlik</p> <p>Eğitici, raportörlerden, ana tartışma konularını sunmalarını ister.</p> <p>Oturumun özet turunda, eğitici, tüm gruptan aşağıdaki soruları değerlendirmelerini ister.</p> <ul style="list-style-type: none">▶ Şiddet uygulayan kişilerle yaptığımız çalışmadaki başarılarımız nelerdir? Boşluklar nelerdir?▶ Boşluklardan bazılarını kapatmak için ne gibi adımlar atabiliriz?

FORMLAR VE ANAHTAR MESAJLAR

Form 7.1 Ev içi şiddet uygulayan kişilerle yapılan çalışmalarda temel ilkeler⁶¹

Yürürlükteki standartlar ve kılavuzlar ile mevcut kanıtlara göre, şiddet uygulayan kişilere yönelik müdahale programlarında:

- ▶ Mağdur destek hizmetleri ile iş birliği içinde çalışılarak, kadın partnerlerin ve çocuklarının güvenliğine öncelik verilmelidir. Programlarda, kadın partnerlere hem grup desteği hem de bireysel destek sunulmalı ve programın hedefleri ve içeriği ile programın sınırlamaları hakkında kadın partnerlerin bilgilendirilmeleri sağlanmalıdır. Şiddet mağdurunun, partnerin katıldığı müdahale programını, kendisini manipüle veya kontrol etmek için kullanabileceği ve kendisine destek ve güvenlik planlaması sağlanabileceği ile ilgili olarak bilgilendirilmesi de önemlidir;
- ▶ Hem doğrudan erkeklerle yapılan çalışmalar hem de diğer kurumlarla gerçekleştirilen daha geniş çaplı müdahalelerde, istismarın olduğu ilişkilere maruz kalan çocukların öncelikli olarak değerlendirilmelidir;
- ▶ Kadına yönelik şiddetin açık ve kapsamlı bir tanımı oluşturulmalı ve kadınlara ve çocuklara yönelik şiddetin

61 Hester, M & Lilley, S-J (2014), "Ev İçi ve Cinsel Şiddet Uygulayan Kişilere Yönelik Programlar: İstanbul Sözleşmesi'nin 16. maddesi: Kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddetin önlenmesi ve bunlarla mücadeleyle yönelik Avrupa Konseyi Sözleşmesi ile ilgili makale derlemesi", Strazburg: Avrupa Konseyi, s 16-18.

kabul edilemez olduğu ve şiddet uygulayan kişilerin istismarcı davranışlarından sorumlu olduğu ilkesine açık bir şekilde riayet etmelidir;

- ▶ Şiddete başvurulmasının şiddet uygulayan kişinin kendi seçimi olduğu kabul edilmeli, şiddet uygulayan kişinin değişmesine yardımcı olunmalıdır: herhangi bir şekilde inkâra, haklı çıkarmaya veya başka kişilerin suçlanmasına müsaade edilmemelidir (ancak aynı zamanda şiddet uygulayan kişiye saygı çerçevesinde muamele edilmelidir);
- ▶ Şiddete yol açabilecek karmaşık ve farklı yolları ve şiddet uygulanmasına neden olan etmenlerin toplumsal, kurumsal ve bireysel düzeylerde ve topluluk düzeyinde nasıl ortadan kaldırılabileceğini anlamak için (Hagemann-White tarafından 2010'da geliştirilen interaktif model gibi⁶²) ekolojik bir model kullanılmalıdır;
- ▶ Farklı suç ve kişilik ihtiyaçlarına dayalı olarak, şiddet uygulayan kişilere ait farklı gruplara veya "türlere" göre uyarlanmalıdır;
- ▶ Programlar, entegre/ çok kurumlu bir yaklaşımın parçası olarak uygulanmalı ve bunların en az iki yıl içerisinde sunulması sağlanmalıdır. Bu, mali kaynaklar açısından önemli bir yatırım yapılmasını ve uzun vadeli taahhütte bulunulmasını gerektirir;
- ▶ Programın maksimum düzeyde devamını ve tamamlanmasını sağlamak için önlemler alınmalıdır;
- ▶ Farklı yönlendirme yolları ve giriş noktaları yer almalıdır;
- ▶ Başlangıç/ ilk değerlendirme aşamasında farklı motivasyon kaynakları hesaba katılmalı ve zaman içinde motivasyondaki olası değişiklikleri tespit etmek için, bu program boyunca izlenmelidir;
- ▶ Giriş aşamasında ve şiddet uygulayan kişinin davranışıyla ilgili risk seviyesinde olası bir değişiklik görüldüğünde yapılan risk değerlendirmesi de dâhil olmak üzere, sistematik risk değerlendirmesi ve yönetimi uygulanmalıdır. Risk değerlendirmesi çeşitli bilgi kaynaklarını, örneğin asgari olarak mağdurun/ partnerin bakış açısını ve mevcut her türlü resmî veriyi (polisten ve diğer kurumlardan alınan veriler) içermelidir. Kapsamlı risk değerlendirmelerinin kullanılması, motivasyon kaynaklarının yanı sıra zaman içindeki herhangi bir değişikliği tespit etmeye ve izlemeye yardımcı olabilir. Ayrıca, belirli bir kültürel bağlam da dâhil olmak üzere bir ilişkinin dinamiklerini ve bu dinamiklere uygun şekilde nasıl yanıt verileceğini anlamalarında sağlık hizmetleri, sosyal hizmetler veya çocuk hizmetleri gibi diğer kurum personeline yardımcı olabilir;
- ▶ Kolaylaştırıcılar için (şiddet içeren ilişkilerin dinamiklerinin kapsamlı bir şekilde anlaşılmasının yanı sıra şiddetten uzak ilişkiler ve cinsiyet eşitliği sağlama taahhüdü de dâhil olmak üzere) üst düzey nitelik ve eğitim sağlanmalı, diğer kurumların çalışmalarına destek verilebilmesi için ev içi istismara yönelik uzman eğitimi sunulmalıdır;
- ▶ Hem süreçler hem de sonuçlar izlenmeli, belgelendirilmeli ve değerlendirilmelidir. Değerlendirmeden alınan dersler şunları göstermektedir:
 - Program çalışmaları, kadın partnerler (ve onların çocukları) için daha "incelikli" sonuçlar içeren, kapsamlı bir "başarı" tanımıyla yürütülmeli ve sonuçlar, şiddet uygulayan kişinin davranışında genel bir değişiklik sağlanmasından ziyade, ciddiyet algısı veya sorumluluğun üstlenilmesi gibi değiştirilebilecek faktörlere/ değişkenlere dayalı olarak ölçülmelidir;
 - Programlar kapsamında şiddet uygulayan kişilerin tedaviyi tamamlama motivasyonu sürekli olarak izlenmeli, farklı şiddet uygulayan kişi grupları tarafından sergilenen farklı motivasyonlar ve tedavi yolları tespit edilmelidir. Başarı, yalnızca programı tamamlama oranlarına veya kişinin kendisinin bildirdiği şiddet düzeylerine göre ölçülmemelidir. Bununla birlikte, şiddet uygulayan kişinin kendisi tarafından verilen raporlardan elde edilen veriler, örneğin mahkeme süreçlerinde çocuk için verilecek koruma kararlarına katkıda bulunarak veya dava açma kararlarında kadınlara destek vererek, diğer kurumlar için yararlı olabilir;
 - Değerlendirme kapsamında, partnerin veya çocuklarının güvenliğinde iyileşme sağlanıp sağlanmadığını ya da güvende olma duygusunun veya yaşam kalitesinin iyileşip iyileşmediğini ölçmek için, kadın partner tarafından yapılan bildirimler, resmî veriler⁶³ ve kişinin kendisi tarafından bildirilen şiddet seviyeleri mümkün olduğunca dâhil edilerek, sonuçlar ve başarı, çeşitli veri kaynakları temelinde ölçülmelidir;
 - Bir programdaki farklı faaliyetlerin ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekebilir;

62 Hagemann-White C. ve diğ. (2010) Kadına yönelik şiddet, çocuğa yönelik şiddet ve cinsel yönelim şiddetinin uygulanmasında rol oynayan faktörler – Çok seviyeli ve etkileşimli bir model (Avrupa Komisyonu için toplumsal cinsiyete dayalı şiddetle ve çocuklara yönelik şiddetle ilgili ulusal mevzuatın standartlaştırılması için imkânları, fırsatları ve ihtiyaçları değerlendirmek üzere yapılan Fizibilite çalışmasının bir bölümü; JLS/2009/D4/018), Avrupa Birliği Yayın Ofisi, Lüksemburg.

63 Tutuklama, fiziksel veya diğer taciz olayları, korkutma vb. gibi ceza adaleti verilerini de içerir.

- Değerlendirme kapsamında, mümkün olan her yerde karşılaştırma grupları kullanılmalı ve programın tamamlanmasından sonra minimum 6 aylık bir takip süresi belirlenmelidir.⁶⁴

Form 7.2 İstanbul Sözleşmesi'nin şiddet uygulayan kişilerle yapılan çalışmalara dair 16. maddesi

Madde 16 – Önleyici müdahale ve tedavi programları

- 1** Taraf Devletleri ileride meydana gelecek şiddet olaylarını önleme ve şiddete dayalı davranış kalıplarını değiştirme amacıyla, ev içi şiddet girişiminde bulunanlar için, kişisel ilişkilerde şiddete başvurmeyen davranışlar benimsemeyi öğretmeye yönelik eğitim programları oluşturulmasını veya desteklenmesini mümkün kılacak gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.
- 2** Taraf Devletleri özellikle cinsel suç işleyenlerin yeniden suç işlemelerini önlemeye yönelik eğitim programları oluşturulmasını veya desteklenmesini mümkün kılacak gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.
- 3** Taraf Devletler, 1. ve 2. paragraflarda belirtilen tedbirleri alırken, şiddet mağdurlarının güvenliklerinin, desteklenmelerinin ve insan haklarının başlıca kaygı olmasını ve yerine göre bu programların şiddet mağdurlarına yönelik özel destek hizmetleriyle yakın koordinasyon içinde oluşturulup uygulanmasını temin edeceklerdir.

⁶⁴ Uyarlandığı doküman: WAVE (2008).Ev İçi Şiddet Mağdurlarına Verilen Nitelikli Hizmetleri İyileştirmek için Eğitim Kılavuzu. Viyana: WAVE.

Kısım II
EĞİTİCİLER İÇİN
METODOLOJİ

YARDIMCI EĞİTİM ARAÇLARININ VE YÖNTEMLERİNİN KULLANILMASI

Pratik alıştırmaların etkililiğini vurgulamak için, bu eğitim kılavuzunda çeşitli yöntemler kullanılmaktadır. Farklı teknikler ve yöntemler, eğiticinin konularla ilgili ayrıntılı bilgileri çeşitli şekillerde vermesine ve her bölümün amaçlarına ulaşmasına yardımcı olabilir. En önemli yöntemlerin kısa bir açıklaması aşağıda verilmiştir.⁶⁵

Dinleme

Aktif dinleme, eğitici ve katılımcıların sahip olması gereken en önemli özelliklerden biridir. İyi bir dinleyici her zaman dikkatini korur ve başkalarının sözünü kesmeden söyleyeceklerini bitirmesine izin verir.

Sunum

Sunum öncelikle, bir grup içinde zaten var olan bilginin açığa çıkarılması ve eğiticinin kullanmayı planladığı yaklaşıma göre yapılandırılması anlamına gelir. Eğitici, tartışmalara tek bir katılımcının hâkim olmasına izin vermeden, tüm katılımcıların kendi katkılarını yapabilmelerini sağlamalıdır.

Tartışma

Tartışma yoluyla, belirli bir konuyu eleştirel bir şekilde gözden geçirebilir, nedenleri araştırabilir ve (örneğin kadınların neden şiddet içeren ilişkilerde kaldığı sorusu ile ilgili olarak) aradaki bağlantıları tespit edebiliriz. Eğitici, katılımcılar arasında tartışmayı başlatır ve işlenen konuyu ve tartışmanın başlangıç noktasını gözden kaçırmamak için tüm katılımcıların konudan uzaklaşmamasını sağlar. Karşit görüşlerin sunulması için alan sağlanmalıdır.

Grup çalışmaları

Katılımcıları küçük gruplara ayırmak, daha karmaşık konuları ayrıntılı olarak ele almanın ve tartışmalara katkıda bulunmak üzere mümkün olan en fazla sayıda katılımcı için alan yaratmanın yararlı bir yoludur. Grup çalışmasının hedeflerini net bir şekilde belirlediğinizden emin olun. Eğitici, örneğin konuyu, konuları, grubun boyutunu ve zaman çizelgesini kâğıtlı sunum tahtasına yazabilir. Eğitici, grup çalışmaları sırasında katılımcılara çalışmalarının nasıl gittiğini sorarak yardımcı olmalı ve ayrılan sürenin bitiminden yaklaşık beş dakika önce ne kadar zaman kaldığını belirtmelidir.

⁶⁵ Uyarlandığı doküman: WAVE (2008). Ev İçi Şiddet Mağdurlarına Verilen Nitelikli Hizmetleri İyileştirmek için Eğitim Kılavuzu. Viyana: WAVE.

Rol yapma oyunları

Rol yapma oyunları, korumalı bir ortamda ("güvenli alan") çeşitli hareket tarzlarını keşfetme ve değerlendirme ve böylece mağdurların içinde bulunduğu durum ve ihtiyaçları daha iyi anlama fırsatı sağlar. Rol yapma oyunu sırasında, katılımcılar belirli bir sahneyi canlandırırlar. Oynayacakları rolün kısa bir sözlü veya yazılı açıklaması kendilerine verilir. İdeal olarak, katılımcılar roller için gönüllü olmalıdır. Rol yapmayan katılımcılar, gözlemci olarak hareket ederler. Çiftlere her zaman bir gözlemci atanmalıdır; bu gözlemcinin görevi, rol yapma sırasında tam olarak ne olduğunu izlemek (ne duyuyorum/ görüyorum/ hissediyorum) ve müteakip tartışma sırasında gözlemlerini rapor etmektir. Bir konuyla kişisel olarak yüzleşmek zor olabilir, bu nedenle müteakip tartışma özellikle önemlidir. Tartışma her zaman şiddet mağdurunun rolü ile başlamalı, bunu, uzmanın, ardından gözlemcinin (gözlemcilerin) ve eğiticinin rolü takip etmelidir.

Rolden çıkış: Eğiticinin, rol yapan kişilerin rollerinden çıkmalarına yardımcı olması çok önemlidir. Eğitici, rolün ve onu oynayan kişinin birbiriyle hiçbir ilgisi olmadığını net bir şekilde ifade etmelidir. Rolden çıkış aşaması tartışmadan önce veya sonra gerçekleşir.

Vaka çalışmaları

Vaka çalışmaları, sorunlara yönelik olası çözümler üzerinde çalışma yapma veya açıklanan vakaya müdahil olan kişilerin duygularını inceleme imkânı sağladıkları için, çok kurumlu ekiplerin eğitiminde yararlı bir yöntem olabilir. Bu kılavuz, vaka çalışmaları için örnekler içermektedir, ancak eğiticiler katılımcılara sunulmak üzere kendi vaka çalışmalarını hazırlayabilirler. Eğiticiler "gerçek hayattan" aldıkları bir vaka kullanırlarsa, karakterin belli olmamasını sağlamak için kişisel bilgilerinin (isim, adres vb.) değiştirilmesi veya silinmesi son derece önemlidir.

Teorik bilgi – Görselleştirme

Teorik bilgi ve arka plan sunarken, bilgileri yazılı materyal biçiminde sağlamak faydalı olacaktır; katılımcılar yalnızca sınırlı miktarda sözlü bilgiye konsantre olabilirler ve bu bilginin yalnızca bir kısmını belirli bir süre boyunca akıllarında tutabilirler. Eğiticiler, teorik bölüme başlamadan önce, katılımcılara bölümlerin her biri ile ilgili önemli mesajlar içeren özel formlar dağıtabilir. Bilgi, işitsel ve görsel uyarıcılarla birlikte sunulduğunda, daha kolay ezberlenebilmektedir. Bu nedenle, görsellere sahip bir PowerPoint sunumunun hazırlanması önerilir.

Geri bildirim

Geri bildirim sırasında katılımcılar ve eğiticiler; belirli bir durum, belirli bir ifade veya bir deneyim hakkındaki izlenimlerinin ne olduğunu birkaç sözcükle ifade ederler. Başka insanların davranışlarını sınıflandırmaya çalışmamalarını, sadece kendi tepkilerini ve izlenimlerini belirtmelerini sağlamak önemlidir. Temel amaç, söz konusu durumda kişinin kendi ruh hâlini sözlü olarak ifade etmesidir (örneğin "İnsanların beni ciddiye almadıklarını hissettim" diyerek).

Eğiticiler için kilit noktalar

20/40/80 kuralı: Sözlü sunum görsellerle desteklendiğinde, kursiyerler daha fazla şeyi akılda tutabilirler. Yeni beceriyi uygulamaya koyduklarında ise akılda tutma oranı en yükseğe çıkmaktadır. Duyduklarımızın %20'sini, duyduklarımızın ve gördüklerimizin %40'ını ve duyduklarımızın, gördüklerimizin ve yaptıklarımızın %80'ini hatırlarız.⁶⁶

EĞİTİM SEMİNERİNE HAZIRLANILMASI

Eğitimden önce, organizasyonel konular ve eğitim süreci ile ilgili pratik konuları dikkate almak önemlidir. **Hazırlık sürecinde** aşağıda belirtilen konuların dikkate alınması önemlidir.

⁶⁶ AED, LINKAGES ve USAID (2005). Eğitim Metodolojileri ve Yetişkin Öğrenimi İlkeleri. Bebek ve küçük çocuk beslenmesi ve ilgili konularda eğitim uygulaması. Eğiticilerin eğitimi kursu. Erişim adresi: <http://www.linkagesproject.org/media/publications/Training%20Modules/TOT-Adult-Learning.pdf>

Oda: Sessiz, rahat ve çekici olmalı, sıcak ve hoş bir ortam sunmalı ve grup çalışması için yeterli alana sahip olmalıdır. Daha küçük gruplar hâlinde veya çiftler hâlinde çalışmak için yeterli ve rahat alan varsa veya masaları hareket ettirerek veya alanı bölerek çalışma imkânı varsa, küçük gruplar hâlinde çalışmayı da değerlendirebilirsiniz.

Yer: Genel olarak dikkati eğitimden uzaklaştıracağı için, çalışmaların katılımcılara ait işyerinde yapılması iyi bir fikir değildir. Yer ayrıca engelli kişiler için de erişilebilir olmalıdır.

Ekipman: Rahat sandalyeler, bilgilendirici materyal için ekstra bir masa ve sıcak ve/veya soğuk içecekler sunulmalıdır.

Yardımcı eğitim araçları: Gerekli tüm yardımcı eğitim araçları (tepegöz projektör, kâğıtlı sunum tahtası, video kaydedici vb.) önceden kurulmalı ve kontrol edilmelidir. Katılımcılar için yazı gereçleri hazırlanmalıdır.

Hedef grup: Mümkünse, katılımcıların ev içi şiddet konusundaki mesleki geçmişleri ve deneyimleri ile çok kurumlu çalışma deneyimlerini öğrenin (farklı deneyim düzeylerine sahip katılımcılar olabilir).

Eğitim birimleri: Yaklaşık bir buçuk veya iki saat sonrasında, daha uzun bir mola (20-30 dakika) planlamanız önerilir. Materyalin zorlayıcı olduğu dikkate alındığında, bitkinliği önlemek için bu tür molalar gereklidir.

GÜVENLİ, ADİL, POZİTİF VE YAPICI BİR EĞİTİM ATMOSFERİNİN YARATILMASI

Tüm ekip çalışmalarında olduğu gibi, özellikle de ev içi şiddet ve kadına yönelik şiddet konusunun ne kadar hassas, duygusal ve çelişkili olabileceği dikkate alındığında, çok kurumlu gruplarla yapılacak her türlü eğitim faaliyeti için güvenli ve adil bir öğrenme ortamı yaratmak son derece önemlidir. Güvenli bir atmosfer yaratmak için, katılımcıların tanıtılmasını ve beklentilerinin ifade edilmesini kolaylaştırmak ve eğitimin başlangıcında ortak kurallar oluşturmak önemlidir. Aşağıdaki öneriler, eğiticilerin kendileri tarafından ilgili durumlara göre uyarlanabilir.

Giriş: Bazı katılımcılar birbirlerini hâlihazırda tanıyor olsa da, tüm katılımcıların kendilerini ve temsil ettikleri hizmetleri tanıtmaları, ev içi şiddetle ilgili çalışmalarda ve çok kurumlu ortaklıklarda edindikleri deneyimler ile ilgili bilgi vermesi vb. önemlidir. Katılımcıların kendilerini daha rahat hissetmeleri için, eğiticiler katılımcılardan kişisel ancak güvenli olan bazı bilgileri (örneğin, evcil hayvanı olup olmadığı, en sevdikleri film veya şarkı, hangi sporlardan hoşlandığı vb.) paylaşmalarını isteyebilir.

Beklentiler: Eğiticiler için katılımcıların beklentilerinin ne olduğunu bilmek önemlidir. Katılımcılara neler öğrenmek istedikleri, eğitimin faydalı olması için neler yapılabileceği, eğitimin başlangıcı ile bitişi arasında ne gibi farklar olmasını bekledikleri vb. gibi sorular sorulabilir.

Zaman çizelgesi: Katılımcılar, kursun yapısını ve zaman çizelgesini "görmeyi" faydalı bulabilirler. Bu ihtiyacı karşılamak için, eğiticiler, çeşitli eğitim ünitelerinin, molaların vb. sürelerini gösteren bir sayfanın veya gündemin fotokopisini çekerek dağıtabilir veya bu bilgileri bir kâğıtlı sunum tahtasına yazabilir.

Anlaşmaya varılması: Eğitim kursu başlamadan önce, eğitici, belirli hususlarda katılımcılarla bir anlaşmaya varmalıdır. Eğitici tarafından önerilmiş olsalar da, bu hususlar değiştirilebilir veya bu hususlara eklemeler yapılabilir.

Ana hususlar şunları içermelidir:

- ▶ **Gizlilik:** Kurs sırasında paylaşılan kişisel deneyimler, gizli bilgi olarak değerlendirilecektir.
- ▶ **Bireysel sorumluluk:** Her katılımcı, kurs süresince yaptığı çalışmanın kalitesinden sorumludur.
- ▶ **Saygı:** Kişilerin birbirlerine saygı duyması ve hürmet göstermesi demek, başkalarının söylediklerini bitirmesine izin verilmesi, kişinin kullandığı ifadelere dikkat etmesi (feminist terminoloji, cinsiyetçi ve/veya ırkçı dilden kaçınma) anlamına gelir.⁶⁷

Eğiticiler, tartışılan konuyla ilgili başka soru veya yorum olup olmadığını sorarak oturumu sonlandırmalıdır. Geri bildirimlerin takip edilmesi, eğiticilerin gelecekteki sunumlarda değişiklik yapabilmesine imkân tanır.

Eğitim oturumlarından sonra, eğiticiler soruları yanıtlamak ve (diğer katılımcıların önünde değil, bire bir şekilde) tavsiyelerde bulunmak için zaman ayırmalı ve katılımcıların paylaştığı bilgilerin gizli tutulmasını sağlamalıdır.

67 WAVE (2008). Ev İçi Şiddet Mağdurlarına Verilen Nitelikli Hizmetleri İyileştirmek için Eğitim Kılavuzu. Viyana: WAVE.

Zorlu durumlar ve konularla başa çıkılması

Kadına yönelik ev içi şiddet ve kadına yönelik diğer şiddet türleri, farklı ve bazen güçlü duygulara yol açabilen, çok hassas bir konudur. Eğitim sırasında, eğiticiler (örneğin grup süreçlerinde hâkimiyet kurmaya çalışan katılımcılar/ alt gruplar, çatışmalar, direnç gösterilmesi vb. gibi) çeşitli zorlu durumlarla karşılaşabilirler.

Yukarıda bahsedildiği gibi, eğiticilerin grupların oluşumu, katılımcıların çok kurumlu gruplar içerisindeki iş birliği deneyimi ve beklentileri hakkında bilgi sahibi olmaları tavsiye edilir. Bu bilgi, eğitim sürecinde karşılaşılabilecek olası zorluklara hazırlık için faydalı olabilir.

Çok kurumlu iş birliğinin doğasından kaynaklanan olası zorluklar

Çok kurumlu iş birliği zorlu olabilir. Genellikle politikadaki ifadeler ile sahada fiilen elde edilenler arasında büyük bir fark olmaktadır. Bazen uygulayıcılar, diğer kurumlar ve prosedürleri hakkında bilmeleri gereken her şeyin farkında olmayabilirler ve bu kurumların temel amaçları, rolleri ve sorumlulukları konusunda (özellikle de bunları gördüklerinde ve öncelikleri sıralarken) kafa karışıklığı yaşayabilirler.

Bu, ortaklıklar tarafından yapılan çalışmalarda çatışma durumlarına ve önceliklerin farklı olmasına yol açabilir.⁶⁸ İş birliği yapan kurumlar ve kuruluşlar arasında, rekabete ve muhalefete yol açabilecek bir güç ve kaynak dengesizliği söz konusu olabilir. Katılımcılar arasında ortaya çıkan gerilimleri görmezden gelmek yerine bunları konuşmak önemlidir. Eğiticiler, gerilimlerin nedenlerinin katılımcılar tarafından küçük gruplar hâlinde tartışılmasını veya tüm grup içinde birlikte konuşulmasını sağlayabilir. Çoğu durumda, çatışmaların ve gerilimlerin zor çalışma koşullarıyla yakından bağlantılı olduğu ve ilgili kişilerin durumunu yansıttığı anlaşılacaktır.

Eğitici hâlihazırda birlikte çalışan çok kurumlu ekiplere eğitim verecekse, bu gruplar, mevcut grupla sahip oldukları ve geçmişten gelen dinamiklerini eğitime taşıyabilirler. Eğitici kendisini, katılımcıların kendilerine ait önceki kararlarını veya tartışmalarını değerlendirmesini isteyebilecekleri bir durumda bulabilir. Eğiticilerin katılımcıların sahip oldukları deneyim ve bilgilere saygı duyduklarını göstermeleri ve katılımcıların dikkatini, güvenli ve kolaylaştırılmış bir ortamda belirli bir durumla başa çıkmanın yeni yollarını bulabilecekleri bir alan olarak, o anda yapılan alıştırmaya veya tartışılan konuya çekmeleri önemlidir. Eğiticilerin, belirli meslek grupları hakkındaki fikirlerinin ve ön yargılarının, yaptıkları çalışmanın etkililiğini engellemesine veya kısıtlamasına izin vermemesi de önemlidir.

Katılımcıların kişisel deneyimlerinden kaynaklanan olası zorluklar

Toplum içinde ev içi şiddet ve kadına yönelik diğer şiddet biçimlerinin çok yaygın olması nedeniyle, uzmanların da şiddet deneyimi yaşamış olmaları olasıdır. Bu nedenle eğiticiler, katılımcılar arasında hâlen ve geçmişte ev içi şiddetten mağdur olanlar veya çocukluklarında ev içi şiddete tanık olmuş olanlar olabileceğinin bilincinde olmalıdır. Bu konuyu kabul ederek hassas ve insan hakları temelli bir şekilde ele almak önemlidir. Katılımcıların kendilerini güvende hissetmelerini, kendilerine saygı duyulduğunu düşünmelerini sağlamak ve ikincil mağduriyetten kaçınmak amacıyla, katılımcıların kendi deneyimlerinin hassas bir şekilde ele alınması çok önemlidir.

Eğiticiler “Şiddet mağduru, şiddet uygulayan kişi ve çocuklar da bu odada olsaydı, farklı konuları nasıl ele alırdım?” sorusunu kendilerine sorarak, gerekli değerlendirmeyi yapmalıdırlar. Şiddet mağdurlarının kendilerine saygı duyulduğunu hissedecekleri ve damgalandıklarını veya suçlandıklarını hissetmeyecekleri şekilde eğitimin gerçekleştirilmesi önemlidir. Bu tür durumlarda, eğiticinin yaklaşımı, “ötekileştirmeden” kaçınmaya dayanmalıdır (bkz. Bölüm 2); bu nedenle, seminerdeki herhangi birinin potansiyel bir şiddet mağduru olabileceği varsayımıyla yaklaşım sergilenmelidir. Bu yaklaşım aynı zamanda, diğer katılımcıların olayları şiddet mağdurunun bakış açısından görmelerine ve ikincil mağduriyeti önlemelerine yardımcı olur (bkz. Bölüm 4).

Erkek katılımcılar arasında partnerlerine karşı şiddet eylemleri gerçekleştirenlerin (şiddet uygulayan kişilerin) olması ihtimali de vardır. Bu durumda, bir miktar direnç gösterilebilir. Her eğitim kursundan önce, eğiticiler böyle bir durumla nasıl başa çıkacaklarını düşünmelidirler; bu, durumun özelliklerine, grubun oluşumuna ve eğiticinin kendi kişiliğine bağlı olacaktır.

68 WAVE (2012). Koruma II: Yüksek Riskli Mağdurları Korumaya Yönelik Güvenlik Yönetimi ve Risk Değerlendirmesinde Kapasite Geliştirme. Viyana: WAVE.

Aşağıdaki öneriler yararlı olabilir:

- ▶ Eğiticiler bu konu hakkında doğrudan ilgili katılımcıya atıfta bulunarak konuşmamalı, şiddetle mücadele ilkelerini grupla birlikte ele almalıdır (bkz. Eğitim Kursunun Amaçları);
- ▶ Eğiticiler, mola sırasında ilgili katılımcı ile konuşmalı ve şiddete karşı net bir duruş sergilemenin, şiddet mağdurları ile çalışmanın bir şartı olduğunu açıklamalıdır.

Katılımcılar arasında, çocukluğunda ev içi şiddete tanık olmuş veya diğer aile üyeleri tarafından kendilerine ev içi şiddet uygulanmış kişiler bulunabilir. Bu kişiler, kendilerini şiddet mağduru ile veya şiddet uygulayan kişiyle özdeşleştirebilirler, bu da yukarıda belirtildiği gibi farklı tepkilere yol açabilir. Evlerinde şiddete tanık olan çocukların deneyimleri ve başa çıkma stratejileri doğrulanmalı ve kabul edilmelidir.

Ev içi şiddetle ilgili ön yargılardan ve mitlerden kaynaklanan olası zorluklar

Eğiticiler ev içi şiddet alanında çalışan uzmanlar yetiştirecek olsa da, katılımcıların yaygın ön yargılardan ve mitlerden etkilenmiş olmaları ve/veya bunlara dayalı görüşlere sahip olmaları mümkündür. Sonuç olarak, eğiticiler, bu tür direnç ve dinamiklerle başa çıkmaya hazırlıklı olmalıdır. Açıkça dile getirilen herhangi bir ön yargıyı tartışmanın yanı sıra, açıkça dile getirilmeyen ancak farklı şekillerde direnç gösterilmesi biçiminde ortaya çıkan bazı tepkilerin arkasında yatabilecek ön yargıları dile getirmek ve ele almak tavsiye edilir. Eğiticiler bu durumun üstesinden gelmek için 4. Bölümdeki mitlerle ilgili alıştırmaları kullanabilir.

Etik konular: Çeşitlilik, saygı ve ayrımcılık yapmama

Grupta saygılı bir çalışma ortamı oluşturmak, sıklıkla ortaya çıkabilen ırksal veya diğer ön yargılar, cinsiyetçilik, homofobi, şiddet mağduru suçlama ve diğer ayrımcı tutumlarla başa çıkmak için önemli bir ön koşuldur. "Bu durum onların kültüründe normal karşılanıyor" veya "Müslümanlar genel olarak kadınlara fazla saygı duymazlar" gibi görüşler dile getirilirse, eğiticiler bu görüşleri sorgulamalı ve kültürel standartların kesinlikle şiddeti meşrulaştırmak için kullanılmayacağına vurgu yapmalıdır. Eğitim çeşitliliğe saygılı bir şekilde ve ayrımcılık olmaksızın yapılmalıdır.

Diğer olası zorluklar ve çatışma durumları

Deneyimlere göre, eğiticiler, her eğitim kursunda, bildikleri bir vakayla ilgili olarak "elimizdeki bilgiler hiç de böyle değil" diyecek en az bir katılımcı olacağını varsaymalıdır. Bu durum çatışmalara yol açabilir; bu nedenle, kursun başında her zaman istisnaların olabileceğini, ancak bu istisnaların mevcut bilimsel kanıtları veya uzmanların uzun bir süreç içerisinde elde ettikleri deneyimleri hiçbir şekilde çürütmediğini belirtmeniz önerilir.

Eğiticiler, bazı katılımcıların tartışma üzerinde hâkimiyet kurmaya çalışması durumunda ne yapacaklarını önceden belirlemelidir. Eğiticiler, katılımcılar arasındaki zıt bakış açılarından doğabilecek çatışmaları ele almaya hazırlıklı olmalıdır. Otoriter bir tarza başvurmadan kaçınmaya çalışmalı, ancak aynı zamanda net sınırlar da oluşturmalıdır.

Zorlu durumlar için eğiticilere yönelik temel öneriler

- ▶ Kendi hassas noktalarınızın farkında olun;
- ▶ Grupta sizinle aynı safta olan kişileri seçin ve diğer insanların ne düşündüğünü öğrenmeye çalışın;
- ▶ Eğitimin başında "karşılıklı saygı" gibi kurallar belirleyin;
- ▶ Direncin olumlu yanını unutmayın: grup dinamiklerini geliştirme fırsatı sağladığı için, direncin türünü (arka plan, nedenler) tespit edin.⁶⁹

KAYNAKLAR

- WAVE (2000). WAVE Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Eğitim Programı. Erişim adresi: http://www.wave-network.org/sites/default/files/Manual_Gesamt_second%20edition_ohneCover.pdf

⁶⁹ Fröschl, E., Löw, S. (1996). Kadına yönelik şiddete karşı mücadele edilmesi. Eğiticiler için eğitim konsepti, Viyana.

Avrupa Konseyi yayınları satış acenteleri

BELÇİKA/BELGIQUE

La Librairie Européenne –
Avrupa Kitabevi
Rue de l'Orme, 1
BE-1040 BRÜKSEL
Tel.: + 32 (0)2 231 04 35
Faks: + 32 (0)2 735 08 60
E-posta: info@libeurop.eu
http://www.libeurop.be

Jean De Lannoy/DL Services
Michot Warehouses vasıtasıyla
Bergense steenweg 77
Chaussée de Mons
BE-1600 SINT PIETERS LEEUW
Faks: + 32 (0)2 706 52 27
E-posta: jean.de.lannoy@dl-servi.com
http://www.jean-de-lannoy.be

BOSNA HERSEK/ BOSNIE-HERZÉGOVINE

Robert's Plus d.o.o.
Marka Marulića 2/V
BA-71000 SARAYBOSNA
Tel.: + 387 33 640 818
Faks: + 387 33 640 818
E-posta: robertsplus@bih.net.ba

KANADA

Renouf Publishing Co. Ltd.
22-1010 Polytek Street
CDN-OTTAWA, ONT K1J 9J1
Tel.: + 1 613 745 2665
Faks: + 1 613 745 7660
Ücretsiz Tel.: (866) 767-6766
E-posta: order.dept@renoufbooks.com
http://www.renoufbooks.com

HRVATİSTAN/CROATIE

Robert's Plus d.o.o.
Marasovićeveva 67
HR-21000 SPLIT
Tel.: + 385 21 315 800, 801, 802, 803
Faks: + 385 21 315 804
E-posta: robertsplus@robertsplus.hr

ÇEK CUMHURİYETİ/ RÉPUBLIQUE TCHÈQUE

Suweco CZ, s.r.o.
Klecakova 347
CZ-180 21 PRAG 9
Tel.: + 420 2 424 59 204
Faks: + 420 2 848 21 646
E-posta: import@suweco.cz
http://www.suweco.cz

DANİMARKA/DANEMARK

GAD
Vimmelskafet 32
DK-1161 KØBENHAVN K
Tel.: + 45 77 66 60 00
Faks: + 45 77 66 60 01
E-posta: reception@gad.dk
http://www.gad.dk

FİNLANDİYA/FINLANDE

Akateeminen Kirjakauppa
PO Box 128
Keskuskatu 1
FI-00100 HELSINKI
Tel.: + 358 (0)9 121 4430
Faks: + 358 (0)9 121 4242
E-posta: akatilaus@akateeminen.com
http://www.akateeminen.com

FRANSA

Lütfen doğrudan irtibata geçin
Merci de contacter directement
Avrupa Konseyi Yayınları
Éditions du Conseil de l'Europe
F-67075 STRAZBURG Cedex
Tel.: + 33 (0)3 88 41 25 81
Faks: + 33 (0)3 88 41 39 10
E-posta: publishing@coe.int
http://book.coe.int
Librairie Kléber
1, rue des Francs-Bourgeois
F-67000 STRAZBURG
Tel.: + 33 (0)3 88 15 78 88
Faks: + 33 (0)3 88 15 78 80
E-posta: librairie-kleber@coe.int
http://www.librairie-kleber.com

YUNANİSTAN/GRÈCE

Librairie Kauffmann s.a.
Stadiou 28
GR-105 64 ATİNA
Tel.: + 30 210 32 55 321
Faks: + 30 210 32 30 320
E-posta: ord@otenet.gr
http://www.kauffmann.gr

MACARİSTAN/HONGRIE

Euro Info Service
Pannónia u. 58.
PF. 1039
HU-1136 BUDAPEŞTE
Tel.: + 36 1 329 2170
Faks: + 36 1 349 2053
E-posta: euroinfo@euroinfo.hu
http://www.euroinfo.hu

İTALYA/ITALIE

Licosa SpA
Via Duca di Calabria, 1/1
IT-50125 FIRENZE
Tel.: + 39 0556 483215
Faks: + 39 0556 41257
E-posta: licosa@licosa.com
http://www.licosa.com

NORVEÇ/NORVÈGE

Akademika
Postboks 84 Blindern
NO-0314 OSLO
Tel.: + 47 2 218 8100
Faks: + 47 2 218 8103
E-posta: support@akademika.no
http://www.akademika.no

POLONYA/POLOGNE

Ars Polona JSC
25 Obroncow Street
PL-03-933 VARŞOVA
Tel.: + 48 (0)22 509 86 00
Faks: + 48 (0)22 509 86 10
E-posta: arspolona@arspolona.com.pl
http://www.arspolona.com.pl

PORTEKİZ

Marka Lda
Rua dos Correiros 61-3
PT-1100-162 LISBOA
Tel.: 351 21 3224040
Faks: 351 21 3224044
E-posta: apoio.clientes@marka.pt
www.marka.pt

RUSYA FEDERASYONU/ FÉDÉRATION DE RUSSIE

Ves Mir
17b, Butlerova ul. - Office 338
RU-117342 MOSKOVA
Tel.: + 7 495 739 0971
Faks: + 7 495 739 0971
E-posta: orders@vesmirbooks.ru
http://www.vesmirbooks.ru

İSVİÇRE/SUISSE

Planetis Sàrl
16, chemin des Pins CH-1273 ARZIER
Tel.: + 41 22 366 51 77
Faks: + 41 22 366 51 78
E-posta: info@planetis.ch

TAYVAN

Tycoon Information Inc.
5th Floor, No. 500, Chang-Chun Road
Taipei, Tayvan
Tel.: 886-2-8712 8886
Faks: 886-2-8712 4747, 8712 4777
E-posta: info@tycoon-info.com.tw
orders@tycoon-info.com.tw

BİRLEŞİK KRALLIK/ROYAUME-UNI

The Stationery Office Ltd
PO Box 29
GB-NORWICH NR3 1GN
Tel.: + 44 (0)870 600 5522
Faks: + 44 (0)870 600 5533
E-posta: book.enquiries@tso.co.uk
http://www.tsoshop.co.uk

BİRLEŞİK DEVLETLER ve KANADA/

ÉTATS-UNIS et CANADA
Manhattan Publishing Co
670 White Plains Road
USA-10583 SCARSDALE, NY
Tel.: + 1 914 472 4650
Faks: + 1 914 472 4316
E-posta: coe@manhattanpublishing.com
http://www.manhattanpublishing.com

Avrupa Konseyi Yayınları

F-67075 STRAZBURG Cedex

Tel.: + 33 (0)3 88 41 25 81 – Faks: + 33 (0)3 88 41 39 10 – E-posta: publishing@coe.int – Web sitesi: http://book.coe.int

Avrupa Konseyi, "Ev içi ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet" Program Alanı kapsamında Norveç Hibeler Mali Mekanizması (2009-2014) ile ortaklaşa çalışmaktadır. İş birliği, Avrupa Konseyinin katı insan hakları standartlarına ve özellikle de kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddetin önlenmesine ve bunlarla mücadeleyle yönelik Avrupa Konseyi Sözleşmesi'ne (İstanbul Sözleşmesi) dayanmaktadır.

Bu çeviri, Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyinin mali desteğiyle hazırlanmıştır. Burada ifade edilen görüşler hiçbir şekilde tarafların resmi görüşünü yansıtmamaktadır.

TUR

Avrupa Birliği üye ülkeleri bilgi, kaynak ve geleceklerini birleştirmeye karar vermiştir. Bu ülkeler, birlikte, kültürel çeşitlilik, hoşgörü ve bireysel özgürlükleri korurken, istikrar, demokrasi ve sürdürülebilir kalkınma bölgesi oluşturmuşlardır. Avrupa Birliği, bu kazanımlarını ve değerlerini sınırları ötesindeki ülkeler ve insanlarla da paylaşmaya kararlıdır.

www.europa.eu

Avrupa Konseyi Avrupa kıtasının önde gelen insan hakları kuruluşudur. Kuruluş, Avrupa Birliği'ne üye tüm ülkeler dahil olmak üzere 47 üye ülkeden oluşmaktadır. Tüm Avrupa Konseyi üyeleri insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünü korumaya yönelik Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini imzalamıştır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Sözleşmenin üye ülkelerdeki uygulamasını denetler.

www.coe.int

Bu çeviri Avrupa Birliği ortaklığıyla finanse edilmiştir

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE